

Zpravodaj

Společnosti pro trvale udržitelný život

1/2006

Vážení přátelé, členové a příznivci STUŽ,

srdečně Vás zdravím na konci prázdnin, kdy budete číst tento Zpravodaj, i když já tyto řádky píši počátkem července a rtuť v teploměru ukazuje 33°C ve stínu. Přinutit se v tom vedru k jakékoliv práci je docela problém.

Tento rok nezačal vůbec dobře. 6. ledna zahynul pod koly osobního automobilu náš dobrý kamarád a spolupracovník Jan Bouchal. 23. března pak zahynul při autonehodě na služební cestě pro MŽP ing. Stanislav Sládek. Aby toho nebylo málo, zemřel krátce před Vánocemi minulého roku pan profesor Vladimír Srb, zakladatel východočeské pobočky STUŽ a přítel Josefa Vavrouška. Na všechny tyto osobnosti jsme pamatovali uvnitř Zpravodaje.

Byly ale letos také dobré chvíle – např. spoluzakladatel federální STUŽ a posléze předseda slovenské Stučky Maňko Huba byl v Bratislavě jmenován profesorem, Yvonna Gaillyová obdržela Cenu Josefa Vavrouška, dost toho, co jsme podnikali, se snad i povedlo. Doufám, že se povede i tento Zpravodaj.

Tento Zpravodaj, který jste dostali do schránky, je letos první. Bohužel nejsou prostředky na vydání více čísel a i ta dvě, která by letos měla vyjít, jsou financována z úspor. Stejně tak úterní semináře.

V tomto roce se opravdu neurodilo a můžeme jen doufat, že napřesrok bude lépe.

Mnozí členové soucítí se STUŽovou pokladnou a platí vyšší příspěvky, případně poskytnou STUŽi finanční dar. Pokud se i vy jako soukromé osoby, případně podnikatelský subjekt, rozhodnete poskytnout STUŽi dar, vystavím Vám darovací smlouvu jako přílohu k daňovému přiznání a můžete si částku odečíst z daňového základu. Lze také na účet STUŽ přispívat pravidelně měsíčně třeba i menší částkou, darovací smlouvu pak obdržíte počátkem dalšího roku na úhrnnou částku.

Budte tak laskavi a zamyslete se nad tím.

Snažíme se, aby byly pravidelné úterní semináře zajímavé, abyste si počítli ve Zpravodaji, aby byly aktualizovány naše webové stránky, aby STUŽ reagovala na aktuální problémy a také aby ti, co jsou na e-mailu, dostávali čerstvé informace o aktivitách STUŽ. Všichni členové předsednictva i někteří další věnují STUŽi nemálo svého volného času, a to čistě dobrovolně bez nároku na jakoukoliv odměnu. Tiskárny, pošty, pronajímatelé sálů a kanceláře, dodavatelé energií však zadarmo nepracují. Bohužel. Vlastně bohudík – to by ty jejich služby (s výjimkou našeho pana domácího) byly ještě horší, než jsou nyní.

Takže tak.

Mějte všichni hezky, vykročte do druhé půlky pracovního roku pravou nohou a ať se Vám daří.

Srdečně

Eva Vavroušková, tajemnice STUŽ

Obsah

1	Co bylo.....	5
1.1	Valné shromáždění	5
1.1.1	Zápis z Valného shromáždění.....	5
1.1.2	Zpráva o činnosti STUŽ v roce 2005	5
1.1.3	Výsledky hospodaření roku 2005.....	11
1.1.4	Rozpočet na rok 2006.....	13
1.2	Odešel Jan Bouchal, předseda Oživení a koordinátor Auto*matu.....	14
1.2.1	Na Jana Bouchala lidé vzpomněli cyklojízdou a diskusí v divadle.....	15
1.3	Cena Josefa Vavrouška za rok 2005.....	17
1.3.1	Laudatio na Yvonnou Gaylliovou.....	17
1.3.2	Laudatio na Jana Bouchala	19
1.4	Mikuláš Huba profesorem	20
1.5	Komentáře k seminářům STUŽ na Novotného lávce	22
1.5.1	Ekoetika (6. 6. 2006).....	22
1.5.2	STUŽ diskutovala o médiích a životním prostředí.....	24
1.6	Veřejný zájem – diskusní podvečer v Krátké 21. 3. 2006.....	24
1.7	Životní jubileum	27
2	Co bude.....	28
2.1	Program pravidelných seminářů v Klubu techniků na II. pololetí	28
2.2	Memoriál Josefa a Petry Vavrouškových v Roháčích.....	28
3	Vydaná stanoviska, podněty, připojení se k aktivitám ostatních organizací.....	29
3.1	Stanoviska	29
3.1.1	Stanovisko č. 107 Společnosti pro trvale udržitelný život ke konceptu Územního plánu velkého územního celku Ústeckého kraje a k vyhodnocení jeho vlivů na životní prostředí (SEA)	29
3.1.2	Stanovisko STUŽ č. 108 – Vyjádření k Operačnímu programu podnikání a inovace na období 2007–2013 a k vyhodnocení jeho vlivů na ŽP (SEA).....	30
3.2	Podněty STUŽ.....	32
3.2.1	Imisní limity pro jemné prachové znečištění	32
3.2.2	Nesouhlas s návrhem změn územního plánu v okolí Přírodního parku Prokopské a Dalejské údolí.....	33
3.2.3	STUŽ spolupodepsala dopis ministrům zemědělství, zdravotnictví a životního prostředí ve věci 8 rizikových pesticidů	35
3.2.4	Podnět nevládních neziskových organizací k zasedání Rady ministrů EU pro životní prostředí.....	37
3.2.5	Ambrozkovo ministerstvo obhájí zachování špinavého vzduchu pro Česko.....	39
3.2.6	Společná tisková zpráva STUŽ, Hnutí DUHA, Arniky, CZ Biom, KOSA a Zeleného kruhu	40
4	Zprávy z poboček	42
4.1	Stručný přehled činnosti Východočeské regionální pobočky STUŽ v roce 2005 a načrtnutí plánů pro letošní rok.....	42

4.2	Z činnosti českolipské pobočky	43
4.2.1	Zpráva o činnosti za rok 2005	43
4.2.2	Tlustec si snad na čas oddechne	45
4.3	Karlovarská regionální pobočka obdržela z programu EU grant	46
4.4	Plzeňská regionální pobočka	47
5.	Názory, polemiky, komentáře z pera členů a příznivců STUŽ	51
5.1	Ke zrušení územních ekologických limitů těžby uhlí.....	51
5.1.1	Lež má krátké nohy	51
5.1.2	Podlehnout vábení těžařů může jen naivka.....	52
5.2	Občané řekli spalovně NE	53
5.3	Slitují se na Slovence nad svými jedličkami?	55
5.4	Zvyšuje doprava zaměstnanost v ČR?	56
5.5	Koncept udržitelného vývoje osídlení a krajiny jako obecný základ pro politiku územního rozvoje a pro územní plánování v Evropě.....	57
5.6	Několik poznámek komeniánské filosofie ke knize Fritjofa Capry Tkáň života.....	60
5.7	Hardinovy ovce a (naše) auta	69
5.8	Muziky na Doupově.....	70
6.	Smutné zprávy	72
6.1	Regionální vzpomínka na profesora Vladimíra Srba.....	72
6.2	Ing. Stanislav Sládek zahynul 23. března 2006 při autonehodě	73
7	Různé	75
7.1	Dopis z Bratislavy	75
7.2	Environmentální organizace navrhnou program pro ambiciózní a realistickou Strategii udržitelného rozvoje Evropské unie	76
8	Aktuální adresy a informace o STUŽ.....	77
8.1	Předsednictvo	77
8.2	Revizní komise	78
8.3	Ostatní	78
8.4	Pracovní skupiny	78
8.5	Čestné předsednictvo.....	78
8.5	Zástupci regionálních poboček	79
8.7	Informace o STUŽ.....	79

1 Co bylo

1.1 Valné shromáždění

7. března se v Klubu techniků na Novotného lávce konalo pravidelné valné shromáždění STUŽ.

1.1.1 Zápis z Valného shromáždění

Valné shromáždění zvolilo mandátovou komisi ve složení J. Roth, E. Vavroušková, M. Křížová, a návrhovou komisi ve složení: K. Jech, M. Říha, M. Šuta.

Valné shromáždění schválilo zprávu o činnosti STUŽ v uplynulém roce, kterou přednesl P. Šremer.

Valné shromáždění schválilo výsledky hospodaření STUŽ za rok 2005 a rozpočet STUŽ na rok 2006, které přednesla E. Vavroušková.

Valné shromáždění schválilo návrh plánu činnosti STUŽ na rok 2006, který přednesl P. Šremer.

Valné shromáždění vzalo na vědomí zprávu revizní komise, kterou přednesl M. Punčochář.

Valné shromáždění vzalo na vědomí informace o činnosti poboček STUŽ, které přednesli J. Roth, P. Žlebek, M. Petr, Z. Joukl a M. Šuta.

Valné shromáždění uložilo předsednictvu na základě přednesených návrhů:

- prověřit možnosti efektivnějšího úročení aktiv na účtech STUŽ,
- ve spolupráci s garanty seminářů publikovat zprávy a případné další materiály ze seminářů STUŽ.

Návrh usnesení přednesený M. Říhou valné shromáždění schválilo.

1.1.2 Zpráva o činnosti STUŽ v roce 2005

(s přesahem do konce února 2006)

Poslední – volební Valné shromáždění se uskutečnilo dne 1. března 2005.

Od tohoto shromáždění pracovalo předsednictvo ve složení:

Předseda: Pavel Šremer

Místopředsedové: Jiří Dlouhý, Miroslav Martiš, Eva Tylová

Členové: Ivan Dejmal, Marcela Křížová, Jiří Kulich, Jiří Nečas, Jiří Roth, Ivan Rynda, Ondřej Velek

Náhradníci předsednictva: Jan Piňos, Jiří Fencel, Zdeněk Joukl

V revizní komisi pracuje Jaroslav Mejzer, Miroslav Punčochář a Jan Zeman.

Tajemníci stále vykonává Eva Vavroušková.

Účetní služby pro nás dělá Dana Kopanicová

Aktivity STUŽ:

A. Pravidelné diskusní semináře na Novotného lávce:

Na schůzích předsednictva a v elektronické konferenci byla vybírána témata vždy na každé pololetí roku a stanoveni garanti. Na každý jednotlivý seminář si pak příslušný garant po prodiskutování s ostatními členy předsednictva zvolil panelisty. Program seminářů byl elektronicky rozeslán všem členům STUŽ, uveřejněn ve Zpravodaji a na webových stránkách STUŽ. Programy na každý seminář pak byly opět rozeslány elektronicky na adresy členů a příznivců a v tištěné formě vylepeny na pracovištích jednotlivých členů předsednictva.

Program Diskusních podvečerů se sestavoval operativně a členové a příznivci byli na akci pozváni elektronicky a předseda ještě ústně pozval přítomné na předchozím semináři na Novotného lávce.

Byly realizovány následující semináře:

- 4. ledna – *Strategie (udržitelného) hospodářského růstu ČR?* Garantem a moderátorem byl Ondřej Velek
- 1. února – *Nový zákon na podporu obnovitelných zdrojů energie v ČR.* Garantem semináře byl Martin Bursík, diskusi moderoval Karel Merhaut.
- 1. března – v březnu mívá STUŽ pravidelně valné shromáždění
- 5. dubna – *Jak funguje zelený lobbing v Parlamentu ČR.* Garantka Eva Tylová, moderátor Čestmír Klos
- 3. května – *Venkov a Evropská unie.* Garantem semináře byl Miroslav Martiš
- 7. června – *Aarbuská úmluva a vzdělávání k udržitelnému rozvoji.* Garant a moderátor Karel Jech
- 6. září – *Prosazování práva životního prostředí v České republice s přihlédnutím k situaci v Evropské unii.* Garant a moderátor Pavel Šremer
- 4. října – *Cyklostezky v České republice.* Garant a moderátor Jiří Dlouhý
- 1. listopadu – *Krajské koncepce ochrany přírody a krajiny v teorii a praxi.* Garant a moderátor Miroslav Martiš
- 6. prosince – *Média a životní prostředí.* Moderátor Čestmír Klos
- 3. ledna 2006 – *Rizikové spalovny komunálního odpadu.* Garantka Eva Tylová, moderátor Ondřej Velek
- 7. února 2006 – *Stavební zákon* (Betonuji, betonuješ, betonujeme). Garantka Eva Tylová

Semináře se konaly v kongresovém sále Klubu techniků. Počet účastníků se lišil od cca 40 do 100, velkou roli hrála atraktivita, aktuálnost a téma semináře. V roce 2005 se oproti roku loňskému četnost posluchačů zvětšila – zřejmě témata seminářů byla více přitažlivá. Nejvíce posluchačů přišlo v prosinci na téma Média a životní prostředí (cca 100).

B. Konference, semináře, výstavy

Spolu se slovenskou STUŽ byl v rámci Memoriálu Josefa a Petry Vavrouškových organizován seminář k problematice trvale udržitelného rozvoje Tater a aktivit obou STUŽek.

Byla připravena 8. mezinárodní konference a výstava k udržitelnému rozvoji v dopravě, Karlovy Vary 14.–16. 9. 2005 (organizovala jako již tradičně Karlovarská pobočka STUŽ).

C. Vydaná stanoviska

- Stanovisko předsednictva STUŽ č. 100 k návrhu zákona o výstavbě dálnic, rychlostních silnic a transitských železničních koridorech (sněmovní tisk 373) z ledna 2005.
- Stanovisko předsednictva STUŽ č. 101 k neudržitelné situaci ve státní ochraně životního prostředí z 18. února 2005.
- Stanovisko předsednictva STUŽ č. 102 k situaci v ochraně přírody NPR Žehuňská obora ze dne 4. 4. 2005.
- Stanovisko předsednictva STUŽ č. 103 k návrhu vedení silnice II/101 v údolí Zákolanského potoka pod Budčí v severní části přírodního parku Okolí Okoře, z 15. 6. 2005.
- Stanovisko předsednictva STUŽ č. 104 k zákazu jízdy plavidel se spalovacími motory na vodních nádržích a vodních tocích z 15. 6. 2005.
- Stanovisko STUŽ č. 105 k situaci po sesuvu zeminy pod arboretem a zámekem Jezeří na Velkodole Československé armády ze dne 13. 7. 2005.
- Stanovisko STUŽ č. 106 ke kácení vzrostlých stromů při rekonstrukci Sokolovské ulice ze srpna 2005.
- Stanovisko STUŽ č. 107 ke konceptu Územního plánu velkého územního celku Ústeckého kraje a k vyhodnocení jeho vlivů na životní prostředí (SEA) ze dne 5. 1. 2006.

D. Připomínky a podněty STUŽ

- Memorandum k regeneraci Pražské památkové rezervace Praha 2004! – Praha 2054?: Memorandum k zabránění nevratným ztrátám kulturních a společenských hodnot celoevropského významu se podařilo dostat jako téma semináře senátu, bohužel jen s minimální odezvou (jedině Komora architektů pokládala za nutné se distancovat...). Dík za vypracování a následná jednání patří Ing. Fenclovi a Ing. Velkovi. Ke stanovisku České komory architektů (ČKA) zaslal a v Bulletinu ČKA č. 4/2005 vyšel na obhajobu Memoranda článek Ing. arch. Martina Říhy.
- Připomínky k návrhu vyhlášky, kterou se mění vyhláška Ministerstva dopravy a spojů č. 241/2002 Sb., o stanovení vodních nádržích a vodních toků, na kterých je zakázána plavba vozidel se spalovacími motory, a o rozsahu a užívání povrchových vod k plavbě.
- Vyjádření ke Strategii hospodářského růstu ČR a k vyhodnocení jejích vlivů na životní prostředí podle §10j zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí, ve znění zákona č. 93/2004 Sb.
- Připojení se STUŽ k otevřenému dopisu Zeleného kruhu vládě k dalšímu postupu vlády při přípravě ekologické daňové reformy ze října 2005.
- Připojení se k otevřenému dopisu Ekologického právního servisu (a dalších organizací) ministrově životního prostředí-argumentům proti vedení dálnice D 3 Posázavím (tzv. „stabilizované variantě“).
- Připojení se k dopisu Aliance bez korupce poslancům ve věci přijetí kvalitního a účinného zákona o střetu zájmů.
- Skupina členů STUŽ ve složení Ing. arch. Martin Říha, Ing. Jaroslav Stoklasa, CSc., Ing. Marie Lafarová, Ing. Ivan Dejmal, RNDr. Jan Marek, CSc. a Karel Čapek spolu s Petrem Pakostou zpracovala a vydala v létě 2005 publikaci „Územní ekologické limity těžby v SHP“ k 15. výročí jejich vyhlášení a u příležitosti projednávání konceptu Územního plánu velkého územního celku Ústeckého kraje. Ing. arch. Říha k tomuto tématu uspořádal besedu na Lesnické fakultě ČZU v Suchdole u Prahy a skupina Ing. arch. Říha, Ing. Dejmal a Petr Pakosta se zúčastnili 25. 1. 2006 pracovního zasedání zastupitelstva města Litvínova s výkladem, kterým výrazně

ovlivnili usnesení o stanovisku města Litvínova ke konceptu územního plánu Ústeckého kraje ve prospěch zachování obcí Horní Jiřetín a Černice a respektování limitů.

- Členové STUŽ RNDr. Jiří Kulich a Ing. arch. Martin Říha aktivně pracují v pracovní skupině Správy KRMAP a Sdružení krkonošských obcí pro vypracování Vize Krkonoš 2050.

E. Projekty STUŽ

- Byl dokončen další projekt *Popularizace výsledků vědy a výzkumu v oblasti životního prostředí formou pravidelných seminářů, besed a tiskových materiálů* (Poděkování za úspěšné dokončení patří řešitelce projektu Ing. Evě Vavrouškové). Bohužel jsme na další pokračování v r. 2006 již nezískali podporu z MŽP, což je velmi zvláštní, když uvážíme, že se jedná o největší pravidelné aktivity v této oblasti za účasti předních odborníků na daná témata.
- Byl započat rozsahem velký projekt *Informační a vzdělávací program pro využití biotechnologií v oblasti životního prostředí a udržitelného rozvoje* v rámci Operačního programu rozvoje lidských zdrojů Evropského sociálního fondu, JPD 3, regionu NUTS 2 hl. město Praha, jehož se STUŽ spoluúčastní spolu se společnostmi Envisan Gem, VZ Ekomonitor a Wastech, Mikrobiologickým ústavem ČAV a Vysokou školou chemicko-technologickou v Praze. Za STUŽ koordinují naše aktivity MUDr. Miroslav Šuta a Ing. Eva Tyllová.
- Nadace Partnerství podpořila náš projekt, týkající se problematiky nebezpečných chemických látek-uplatňování společného evropského programu REACH (koordinuje Miroslav Šuta a Eva Tyllová).
- V různém stavu rozpracování je několik dalších projektů (např. ekoporadenství, emisní limity pro PM 2,5 částice).

F. Pracovní skupiny

Nově dochází k aktivitám v oblasti odpadů (koordinuje Eva Tyllová) a nebezpečných chemických látek, GMO a ovzduší (koordinuje Miroslav Šuta).

G. Pobočky

Minulý měsíc nově vznikla **západočeská pobočka**, o vznik pobočky se zasloužili Miroslav Šuta a Eva Tyllová.

Pobočky STUŽe pracovaly většinou na regionálních aktivitách, předsednictvo nevede přesnější evidenci. Pobočky referují o svých aktivitách obvykle na valném shromáždění, anebo ve Zpravodaji.

H. Další aktivity

Od environmentální agentury pro oblast Rotterdamu jsme dostali darem moderní fax s kopírkou, který/é jsme umístili v našem centru v Krátké ulici.

Diskusní podvečery v Krátké

Příjemným osvěžením bylo pořádání *Diskusních podvečerů v Krátké* – setkání menšího počtu účastníků nad předem oznámeným tématem v prostorách STUŽ v Krátké 26. Účastnilo se jich vždy cca 10 účastníků – nejen členů STUŽ – kteří měli všichni možnost následně diskutovat na tato témata:

- 18. ledna – Pavel Šremer: **Prosazování práva ŽP v Holandsku**. Pavel Šremer využil informací ze služební cesty, na které byl v týdnu od 11. ledna.

- 15. února - *Karel Jech: Příprava setkání smluvních stran Arbuské úmluvy v Alma-Atě.* Karel Jech, který byl účastníkem jednání v Alma-Atě, referoval o průběhu a závěrech setkání.
- 15. března – *Strategie a management v Národním parku Šumava* – diskuse *doc. Martin Braniš, RNDr. Tomáš Tichý, Pavel Šremer* na jedné straně – *Ing. Krečmer, prof. Jeník, prof. Skubravý* na straně druhé předkládali své argumenty týkající se hospodaření v NPŠ.
- 19. dubna – *Marcela Křížová – Environmentální vzdělávání a osvěta – stav věci, východiska.*
- 17. května – *Jiří Nečas – Klimatická změna z hlediska etiky.*
- 21. června – *Okor – Budeč:* Ing. Dobeš informoval o situaci, předložil posudky a návrh stanoviska.
- 17. ledna 2006 – Ivan Rynda – *Zážitky z Běloruska.*
- 28. ledna 2006 – Pavel Šremer – *Životní prostředí v Srbsku-daleko od Bělehradu.*

Bylo vypracováno několiknásobně více tiskových zpráv, především díky Miroslavovi Šutovi, např. „STUŽ startuje diskusi o biotechnologiích z hlediska udržitelného rozvoje“.

Odpady budou jednou z priorit nové regionální pobočky STUŽ.

Kromě odborných aktivit byly v Krátké a v hostinci U tvrze v Malešicích pořádány tradičně Stužovraty a Stužodennosti (neformální setkání členů a příznivců STUŽ pod záminkou slunovratů a rovnodenností)...

- 16.–18. září se konal ve spolupráci se slovenskou STUŽ již 10. Memoriál Josefa a Petry Vavrouškových v Roháčích. Tentokrát byla jeho součástí konference k udržitelnému rozvoji Vysokých Tater, na které kolegové ze slovenské STUŽ předložili alternativní návrh rozvoje tohoto těžce zkoušeného území (kalamitou i velkolepými exploatačními plány)

I. Organizační záležitosti

Pokračuje Centrum Josefa Vavrouška – kancelář STUŽ v Krátké ulici 26. Téměř každé třetí úterý v měsíci zde probíhají diskuze na téma, oznámené na velkých seminářích v domě techniků na Novotného lávce.

V centru byly organizovány též schůzky k přípravě nových projektů.

J. Presentace STUŽ, Zpravodaj, webové stránky

- Cenu Josefa Vavrouška, kterou uděluje Nadace Charty 77 získali v r. 2005 manželé *Kulichovi*, blahopřejeme jim a děkujeme za jejich práci jak v rámci ekologického střediska SEVER, tak i ve STUŽ.
- V průběhu roku byla vydána dvě čísla Zpravodaje STUŽ. Byly vytištěny v nákladu cca 450 ks a rozeslány poštou všem členům STUŽ a organizacím, které o ně požádaly. Zbytek byl rozdán příznivcům STUŽ.
- Webové stránky, které obhospodařuje *Jiří Dlouhý*, byly pravidelně aktualizovány. Kromě jiných informací zde byla doplňována stanoviska STUŽ, Zpravodaj 1/2005 a 2/2005 a aktuálně zveřejňovány pozvánky na semináře STUŽ a ostatní akce. Taktéž jsou zde zveřejňována tisková prohlášení a články.

K. Dosažené výsledky

- Stále se potvrzuje, že tradiční pořádání stužových seminářů má svůj smysl. Podstatné je i místo konání – Novotného lávka ve středu Prahy, dobře dopravně přístupná. Návštěvníci si už navykli

každé první úterý v měsíci si rezervovat čas na tyto naše akce. Jako panelisté vystoupili vždy opravdu špičkoví odborníci, nezřídka i pracovníci ministerstev. Podle atraktivity tématu se akcí zúčastnilo v průměru 60 účastníků. Seminářů se již pravidelně zúčastňují studenti vysokých škol. Každý seminář byl následně předsednictvem ohodnocen. Projekt tyto semináře zabezpečující byl pro rok 2005 úspěšně ukončen a v roce 2006 bude opět pokračovat, byť jsme na něj nedostali grant z MŽP.

- V roce 2004 vyšly dva Zpravodaje, první s 84, druhý s 92 stranami textu. Obsahoval pravidelné rubriky jak informativního charakteru, tak i názory, polemiky, komentáře, úvahy. Ohlasy mezi členy STUŽ jsou dobré.
- Zpravodaj zůstává důležitým prostředkem ke vzájemné komunikaci a informování členů STUŽ.
- Prostřednictvím www stránek se členové a ostatní návštěvníci internetu pravidelně dozvídají o činnosti, aktivitách a výsledcích práce STUŽ a díky nim se v roce 2005 o naší činnosti dozvěděla i širší oblast zájemců o udržitelný způsob života. Pozoruhodný je vzestup návštěvnosti našich stránek: Zatímco celkem od konce roku 2004 jsme měli návštěvnost 3718 vstupů, jen za únor 2006 už to činí 1279 vstupů. Je patrný prudký vzestup od ledna 2006, pravděpodobně díky zveřejňování aktuálních informací. Za takovou úspěch je potřeba poděkovat *Mirkovi Šutovi, Jirkovi Dlouhému a Ondřeji Velkovi*.
- Ostatní aktivity, zejména ty neformální, pomáhají udržovat přátelské vztahy mezi členy a příznivci a bývají také místem, kde je možno řešit i odborné problémy bez předem stanoveného programu. Jde jak o akce pořádané v Krátké 26, tak o akce pořádané ve spolupráci se slovenskou STUŽ.

K plnění plánu činnosti:

1. Diskuze na naléhavá témata byly organizovány.
2. Ze třech plánovaných projektů byly dva zrealizovány (soutěž o nejlepší esej a Popularizace výsledků vědy a výzkumu formou seminářů, osvětových akcí a písemných výstupů), na projekt Ozvěny Ekofilmu jsme nedostali podporu.
3. Založit poradenské středisko se nám nepodařilo plně realizovat, neboť projekt nedostal z MŽP podporu, v jiné cílenější formě však takto bude působit M. Šuta v rámci projektů ke GMO a REACH.
4. Byla založena jedna nová pobočka-západočeská v Plzni, aktivizovány dvě skupiny-na chemické látky a odpady.
5. Pravidelné akce pro členy byly organizovány, bohužel jsme se však již z nedostatku kapacity nepodíleli na spoluorganizování silvestrovského přechodu Bílých Karpat.
6. Pravidelné besedy v Krátké ul. byly organizovány.
7. Akci ke Dni Země v Malešicích zorganizoval náš kolega Josef Břečka, pravidelný kontakt s městskou částí Prahy 10 nebyl navázán, je to naléhavým úkolem tento rok.
8. Hledání sponzorů bylo úspěšné co se týče financování projektů – s výjimkou MŽP, nepodařilo se nám však získat žádného sponzora ze soukromé sféry.
9. Kontakt s EEB se podařilo zintenzivnit zvláště díky *Jirkovi Dlouhému a Mirkovi Šutovi*.
10. Přenos informací o evropských aktivitách se podařilo zlepšit díky informacím na našich webových stránkách, zvláště díky *Mirkovi Šutovi*.
11. Projektové aktivity v oblasti nebezpečných chemických látek se podařilo zrealizovat, je to nyní důležitá oblast, kde je o STUŽ slyšet.

L. Problémy k řešení

Základním problémem je malý objem finančních prostředků, kterým STUŽ disponuje. To bylo způsobeno v první řadě nedostatečným počtem návrhů nových projektů, bez kterých jednak naše aktivity byly malého dosahu a v druhé řadě STUŽ nenabalovala nové lidi.

Velkým problémem je i další zdroj, t.j. volný čas našich členů a zvláště členů předsednictva. Pokud si členové, zvolení svými kolegy, nenajdou čas ani na účast na schůzích předsednictva, nelze očekávat větší aktivity od ostatních členů. A nelze ani očekávat vypracování více projektů. Je otázkou, zda je za dané situace časového vytížení jednotlivých členů předsednictva dostatečný jejich počet (t.j. 10 plus předseda).

S příchodem Mirka Šuty a za aktivního přispění Evy Tylové se však situace začíná měnit, nyní již podáváme několik projektů. Bylo by však potřebné, aby se více v této záležitosti angažovaly pobočky (s výjimkou karlovarské, která podává velký projekt ekologických poraden) a pracovní skupiny (nyní podává projekty jen skupina na chemické látky a na odpady). Příprava projektů je vskutku zásadní věcí pro přežití STUŽe, když jsme ztratili podporu z MŽP, mimo jiné možná proto, že jsme kritičtí k jeho aktivitám nebo spíše neaktivitám a zastali jsme se propouštěných pracovníků, působících dlouhodobě v ochraně životního prostředí (-viz stanovisko č. 101). Financování projektů je potřebné hledat jak na evropské úrovni, kdy do naší republiky jdou vskutku velké finance, tak i na místní úrovni – prakticky každé větší město má fondy na podporu aktivit v ekologické oblasti či příbuzných oblastí. Zatím nedostatečně využíváme možnosti z Místní agendy 21, kdy přestože jsme např. aktivity tvorby indikátorů udržitelnosti na místní úrovni v ČR iniciovali (viz hradecký seminář), jiní nám sebrali vítr z plachet. Když nic jiného, Místní agendy jsou výbornou příležitostí (a zvláště pro pobočky), jak převést naše vize o udržitelnosti na místní poměry.

Opět byl počet Zpravodajů z finančních důvodů zredukován na dvě čísla, která však byla obsažná (cca 80–90 stran textu). Častější vydávání Zpravodaje by vedlo k operativnějšímu předávání informací - na druhé straně se však radikálně zlepšilo aktuální informování pomocí webových stránek. Ze zkušeností naší centrální webové stránky, kdy se po zveřejňování aktuálních informací rapidně zvětšil zájem o naše stránky, můžeme doporučit pobočkám, ať soustředí svoji pozornost na tento způsob presentace - mělo by být naší zásadou, že každá naše aktivita se na stránkách objeví. Pokud není sil na vlastní stránky (které má např. karlovarská pobočka), je možné se domluvit s umístováním informací na centrálních stránkách.

Pavel Šremer, Eva Vavroušková

1.1.3 Výsledky hospodaření roku 2005

(hodnoty jsou uvedeny v Kč)

Příjmy

Prostředky přijaté v roce 2005 celkem, z toho:	361 488,-
Grant Ministerstva životního prostředí	220 000,-
Grant Nadace Partnerství pro r. 2006	70 000,-
Příspěvky od členů	41 418,-
Přijaté dary	2 000,-
Ostatní výnosy(kurzové zisky a bankovní úroky)	28 070,-

Výdaje

Prostředky vydané v roce 2005 celkem,	338 172,22
z toho:	
Kancelářské potřeby	883,70
Drobné provozní vydání a drobný majetek	3 779,50
Spotřeba el. Energie, vody a plynu (Krátká)	6 689,30
Opravy v provozovně	1 594,50
Náklady na REPRES	602,50
Ostatní služby spojené s realizací projektu	127 427,00
Nájemné / Krátká	60 877,20
Nájemné / Novotného lávky	30 940,00
Kopírování / Zpravodaj	39 637,00
Telefonní poplatky	26 115,60
Poštovné	8 754,00
Bankovní poplatky	3 787,92
Poskytnuté příspěvky/EU, Zelený kruh	6 984,00
Mzdové náklady	20 100,00

Přijaté prostředky - vydané prostředky	23 315,78
---	------------------

Poznámka:

Prostředky od Nadace Partnerství budou čerpány až v roce 2006, z toho vyplývá, že bez těchto prostředků je v roce 2005 ztráta ve výši 46 684,- Kč (70 000,- – 23 315,-)

Konečné zůstatky na bankovních účtech k 31. 12. 2005 činí **673 877,- Kč**

Konečný zůstatek na pokladně k 31. 12. 2005 činí **197,- Kč**

Konečný stav neuhrazených závazků a pohledávek k 31. 12. 2005:

Organizace nemá neuhrazené žádné závazky a pohledávky

1.1.4 Rozpočet na rok 2006**Příjmy**

Příjmová položka	Kč
Granty již schválené	
• Operační program Rozvoj lidských zdrojů JPD3 – (<i>žadatel ENVISAN, partner STUŽ</i>)	347 500,-
• Nadace Partnerství – Reforma chemické politiky	150 000,-
Žádosti o granty	
• Krajský úřad Pardubice – Zdravý životní styl	90 000,-
• – Ekologicky šetrná doprava	96 000,-
• Nadace Partnerství – Čistý vzduch pro Česko	202 000,-
Příspěvky a dary členů	41 000,-
Příjmy celkem	926 500,-

Výdaje

Nákladová položka	Kč
Osobní náklady celkem, z toho:	185 000,-
• řešení projektu JPD3	83 000,-
• řešení projektu Reforma chem. politiky	72 000,-
• řešení projektu Čistý vzduch pro Česko	30 000,-
Materiálové náklady celkem, z toho:	64 500,-
el. energie, voda, plyn	12 000,-
drobný materiál, kancel. potřeby	5 000,-
nákup publikací	2 500,-
nákup výpočetní techniky (projekt JPD3)	45 000,-
Služby celkem, z toho:	560 000,-
nájemné:	
• Krátká	70 000,-
• Novotného lávka	45 000,-
služby spojené s provozem kanceláře	24 000,-
tisk – Zpravodaj, publikace atd	50 000,-
telekomunikace + internet	80 000,-
poštovné – rozesílka Zpravodaje atd	20 000,-
opravy, údržba VT	6 000,-
chem. analýzy	30 000,-
náklady na konference (projekt JPD3)	73 000,-
expertní a právní posudky	10 000,-
ostatní služby (účetnictví, organizační služby, media apod.)	152 000,-
Ostatní náklady celkem, z toho:	117 000,-
cestovné - zahraniční + místní (projekt JPD3 + Partnerství)	77 000,-
náklady na školení (projekt JPD3)	40 000,-
Náklady celkem	926 500,-

1.2 Odešel Jan Bouchal, předseda Oživení a koordinátor Auto*matu

Na semináři, který jsme pořádali 6. prosince na téma „Média a životní prostředí“, byl jedním z panelistů Jan Bouchal, předseda občanského sdružení Oživení. Kromě něho seděli v panelu tiskový mluvčí prvních dvou ministrů životního prostředí Karel Merhaut, sociolog Ivan Gabal, fotograf Václav Vašků a komentátor Práva Petr. Uhl. Jako novinář i ekolog se ve svém příspěvku vyjádřil nelichotivě k současné situaci v médiích a za svůj kritický postoj sklídl mohutný potlesk. Honza byl už takový – vždy a kdekoliv vyjadřoval svůj, někdy i nepopulární, názor. Bylo to zřejmě jeho poslední veřejné vystoupení. Na svátek Tří králů 6. ledna, když jel na kole domů z práce, ho srazilo auto. Z bezvědomí se již neprobral.

Jeho kolega, kamarád a předchůdce ve funkci předsedy Oživení Petr Štěpánek vydal následující zprávu:

Ve čtvrtek 12. ledna pozdě odpoledne zemřel ve věku třiceti let Jan Bouchal, předseda občanského sdružení Oživení, koordinátor Auto*matu a zástupce šéfredaktora časopisu EkoList. V pátek 6. 1. večer jej při jízdě na kole srazil a smrtelně zranil automobil. K nehodě došlo na křižovatce Nábřeží kapitána Jaroše a ulice Dukelských hrdinů v Praze 7 – Holešovicích přibližně v 19:45. Stalo se to přesně měsíc po jeho účasti v panelu stužáckého semináře Média a životní prostředí, kde měl referát. Po Honzovi zůstala družka Petra a tříletý synek Jakub. A také mnoho přátel.

Odchod aktivisty, ekologa, novináře, cyklisty, kamaráda Jana Bouchala, mezi přáteli a spolupracovníky též známého jako Pup, je velkou ztrátou také pro občanskou společnost.

Jan Bouchal se v Oživení i jako koordinátor iniciativy Auto*Mat věnoval podpoře cyklistické, pěší a hromadné dopravy v Praze a snahám o redukci osobní automobilové dopravy. Patřil mezi pravidelné účastníky čtvrtěčních cyklojízdy – manifestací za práva a větší bezpečnost cyklistů. Podílel se také na vzniku projektu Bezpečné cesty do školy. *“Snad se i my dočkáme lepšího vedení našeho města, které si bude chodců a cyklistů v ulicích krásného města vážit, chránit je a dávat jim přednost před automobilovým provozem. Ve většině evropských měst to již radnice pochopily a žije se tam lépe. Pražští radní stále zbytečně vyčkávají a rozpačité přešlapují na místě,”* napsal Jan Bouchal například v tiskové zprávě Auto*Matu v říjnu 2005.

V Praze je Jan Bouchal znám z protikorupčních projektů, byl neformálním leaderem Aliance Bezkorupce, koalice občanských sdružení za větší transparentnost státní správy a samosprávy. Na protikorupčních projektech pracoval od konce devadesátých let.

Pomáhal také pražským občanským sdružením z koalice SOS Praha s medializací jejich problémů z oblasti životního prostředí a územního plánování. Pro měsíčník EkoList pracoval od roku 2000, napsal desítky článků a zpráv. Zástupce šéfredaktora dělal od roku 2001.

V neděli 15. 1. se konal v klubu Vagón na Národní třídě benefiční koncert, kde zahrály rockové kapely. Peníze vybrané při vstupu byly převedeny na konto pomoci (viz níže).

Ve čtvrtek 19. 1. se uskutečnil vzpomínkový večer. V 18:00 vyjel z náměstí Jiřího z Poděbrad smuteční cyklojízda, která směřovala k osudné křižovatce. Zde se od 18:45 uskutečnilo pietní položení květin a svíček. Od 19:30 pak byl připraven program a promítání v nedalekém divadle Alfred ve dvoře v ulici Františka Křížka v Praze 7 – Holešovicích.

Konto na podporu rodiny

Přátelé Jana Bouchala založili pro jeho syna a družku, která je na rodičovské dovolené, účet pomoci. Účet má správní radu ve složení: Eva Vavroušková, Tomáš Kramár, Petr Štěpánek, Ota Strunecký a Martin Kotas. Jedná se o pomoc přátel a známých, nikoli o veřejnou sbírku. **Číslo účtu u e-banky je 2280070001, kód banky 2400.** Konto je transparentní, to znamená, že každý může sledovat pohyb na účtu na webu e-banky (http://www.ebanka.cz/tran_uct/2280070001).

Veškeré prostředky budou vynaloženy na pomoc rodině. Na účet můžete přispět libovolnou částkou.

Poznámka E.V.: cca po měsíci byla sbírka zaregistrovaná jako veřejná a možnost přispět na účet trvá.

1.2.1 Na Jana Bouchala lidé vzpomněli cyklojízdou a diskusí v divadle

Převzato z Econnectu 20. 1. 2006

PRAHA [Econnect]

Včerejší pražská cyklojízda, stejně jako pietní akt na křižovatce a diskuse v divadle Alfred ve dvoře byla věnovaná památce Jana Bouchala. Téměř sto cyklistů projelo pomalu a v tichosti Prahou až na křižovatku ulice Dukelských hrdinů a nábřeží Kapitána Jaroše, kde Jana Bouchala 6.1. srazilo auto. Zde pak cyklisté společně s dalšími uctili památku minutou ticha, zapálili svíčky a položili květiny. Ke sloupu zde také připevnili na bílo natřené kolo s nápisem: „Zde srazilo auto cyklistu“. V plném sále divadla Alfred ve dvoře pak proběhla diskuse o dopravě a cyklistice v Praze. Večer připravila občanská iniciativa Auto*Mat.

V úvodu večera v divadle si lidé nejdříve připomněli Honzu Bouchala v pásmu fotografií doprovázených hudbou.

V diskusním panelu zasedli ředitel Dopravní policie České republiky Zdeněk Bambas, radní z městské části Praha 7 zodpovědný za dopravu Ari Lieberman, vedoucí oddělení rozvoje a organizace dopravy pražského magistrátu Libor Šíma, Štěpán Boháč z občanského sdružení Oživení, Jaroslav Martínek z Centra dopravního výzkumu, Petr Štěpánek, čestný předseda Oživení a zastupitel na Praze 4 a Dan Mourek, koordinátor projektu zelené stezky Greenways v Nadaci Partnerství a člen Auto*Matu.

Jak organizátoři na začátku upozornili, cílem diskuse nebylo hledat viníky nehody a obviňovat se, ale pokračovat v práci Jana Bouchala, tedy aktivně hledat řešení. Dvouhodinová diskuse nicméně ukázala, že názory na situaci i řešení jsou mezi publikem a aktivisty v panelu na jedné straně a zástupci města na straně druhé stále velmi různé. Nespokojenost s přístupem k cyklistům, k řešení bezpečnosti na silnicích v Praze, přeplněnosti pražských silnic či bezohlednosti řidičů byla očividná. Přítomní se nakonec shodli na tom, že Praha musí podmínky pro chodce a cyklisty zlepšit.

Významným tématem byla bezpečnost cyklistů i chodců. Zdeněk Bambas, podle kterého současný systém pokut není pro řadu řidičů významným trestem, spoléhá na nový zákon o pozemních komunikacích, který by měl mj. zavést bodový systém pro řidiče. Měl by platit od poloviny tohoto roku. Na adresu magistrátu pak uvedl: „Pražský magistrát se shlédl v megalomanských stavbách. Je vidět spíš tendence stavět drahé tunely, než řešit dopravní problematiku. Je potřeba hledat kompromis, aby řidiči i chodci a cyklisté mohli bezpečně užívat dopravu. Praha tento kompromis nehledá.“ Libor Šíma tuto kritiku komentoval jako trapnou a nemístnou. Šíma dále hájil magistrát v tom, že město na řešení dopravní situace pracuje. Zmínil kvalitní MHD, úpravu komunikací a předělávání křižovatek na bezpečnější kruhové objezdy v Praze 11.

Podle Ariho Libermana je Praha 7 nejbezpečnější městskou částí v centru Prahy. Vyzval lidi, aby za ním chodili s podněty na úpravu silnic k větší bezpečnosti.

Štěpán Boháč kritizoval především současný přístup k budování a opravám komunikací, kdy se na bezpečnost těch nejzranitelnějších účastníků provozu - chodců a cyklistů nehledí. Silnice ve městě se stále budují především pro pohodlnou a rychlou jízdu automobilů. Podle jeho slov je potřeba tlačit na odpovědné politiky, projektanty a stavitele, aby při budování nových staveb a oprav starých komunikací rovnou počítali s úpravami pro cyklisty. „V takovém případě by se na cyklistické stezky nemusely dávat žádné extra peníze z rozpočtu, už by byly zahrnuty do ceny komunikace,“ řekl Boháč.

Z pléna zaznělo, že by bylo dobré, aby řidič v autoškole měl povinnou jízdu i jako cyklista. Bylo také zmíněno, že v Amsterdamu platí, že při srážce automobilu a cyklisty nese vinu vždy řidič. Výsledkem je, že se tam cyklisté cítí bezpečně a řidiči dávají pozor. Počet nehod se snížil o 60 %.

Mezi tématy debaty se objevovaly často také finance. Na jedné straně Štěpán Boháč vysvětlil, že pokud by se změnil přístup ke stavbě a úpravám silnic, a na cyklisty a chodce by investor rovnou pamatoval, vlastně by žádné zvláštní peníze potřeba nebyly. Tento systém však zatím nefunguje a peníze zvlášť jsou tedy potřeba. Z celkového rozpočtu cca 20 miliard na dopravu v Praze jde ovšem na cyklistiku ve městě jen velmi málo. Ze zhruba 30 milionů korun, které loni byly na cyklostezky určeny, se navíc prý třetina peněz ani neprostavěla. V celkové bilanci za rok 2005 cyklostezek dokonce ubylo. Šíma k tomu uvedl, že problematické je prý vyřizování majetkoprávních vztahů s majiteli pozemků. Z pléna ovšem zazněla námitka, že komunikace v centru města, kde cyklostezky nejvíce chybí, jsou všechny v majetku města.

Petr Štěpánek řekl, že všimnout si i menších věcí má smysl a pomáhá. Může jít třeba jen o to zavolat městskou policii, aby odtáhla automobil stojící na přechodu pro chodce, kde nemá co dělat. Zmínil však svou zkušenost s tím, že když jednou policii zavolaal, bylo mu řečeno, že auto na přechodu není překážka v dopravě a tudíž jej nemůže odtáhnout. Zdeněk Bambas i Ari Lieberman se v tomto případě ovšem shodli, že auto na přechodu pro chodce je překážkou v dopravě a policisté jej tedy musí odtáhnout.

Jaroslav Martínek upozornil, že existuje Národní strategie rozvoje cyklistické dopravy, která, pokud město chce, může skutečně sloužit, jako návod, jak město pro cyklisty přizpůsobit. Stejně jako i další lidé v plénu se pozastavoval nad tím, proč to v jiných městech jít může a v Praze se spíše hledají výmluvy proč to nejde. Jako příklad uvedl město Pardubice, které i přesto, že obchvaty města ještě nemá dostavěné, má již několik desítek kilometrů cyklostezek, po kterých se lze dostat do všech částí města. Dalším uváděným příkladem byla Olomouc a také Ústí nad Labem – město, které má tak jako Praha řadu kopců a přesto tam cyklostezky úspěšně vznikají.

Na závěr diskuse představila Jitka Vrtalová ze sdružení NaKole nový portál věnující se právě tématu jízdy na kole ve městě – <http://vemeste.nakole.cz>, na kterém spolupracoval i Jan Bouchal. Podle autorů je určen pro všechny, kdo by rádi jezdili ve městě na kole, ale nevědí jak začít. Portál se chce zabývat příklady měst „kde to jde“. Najdete tam také zprávy o stavu dopravy či návody pro občany, co dělat, například jak postupovat při jednání s úřady.

Petra Kolínská z iniciativy Auto*Mat k výsledkům debaty uvedla: „Praha má v oblasti bezpečnosti dopravy co dohánět. V centrální části města téměř neexistují cyklostezky, málo se trestá překračování povolené rychlosti automobilů i špatné parkování, málo se investuje do úpravy problematických úseků. Naším cílem je tuto situaci změnit.“

1.3 Cena Josefa Vavrouška za rok 2005

26. června udělila Nadace Charty 77 a Nadace Partnerství Cenu Josefa Vavrouška za rok 2005 Yvonně Gaillyové a in memoriam Janu Bouchalovi.

1.3.1 Laudatio na Yvonnu Gaylliovou

Jiří Kulich, 19.6.2006

Předpokládám, že při udělování letošní Ceny Josefa Vavrouška se bude, nebo by se alespoň mělo, připíjet biomoštem z Hostětína. Hostětínský mošt mi už dlouho připadá nejen jako chutná a užitečná věc, ale hlavně jako úžasná metafora. Žijeme totiž v době, kdy se kdekdo snaží uchopit, pochopit, podpořit, rozšířit, naplnit, vysvětlit, implementovat, využít, zneužít zpochybnit či zneškodnit udržitelný rozvoj. A jde to často těžce, protože představa takového rozvoje je sice nadějná, ale natolik komplexní a na lidské vlastnosti náročná, že je obtížné vystihnout její podstatu bez rozpliznutí do mlhavého nanicovata, zamotání se do spleti souvislostí či naopak upadnutí do pasti klišé a sloganů. A tady najednou máme zcela hmatatelně a bez velkých řečí „v jedné jediné lahvi“ udržitelný rozvoj, který skrze produkci venkovské moštárny pomáhá zachraňovat staré odrůdy ovocných stromů a udržovat krajinu, vytvářet pracovní příležitosti, prosadit se do regálů nejen prodejen biopotravin, ale i supermarketů, dodat vesnici a okolním horám vědomí své vlastní hodnoty a svého já.

Hostětín, bělokarpatskou obec s 200 obyvateli bez školy či pošty, dnes nejen díky moštu, ale i řadě dalších projektů udržitelného rozvoje (třeba vytápění kotelnou na biomasu a solárními kolektory či kořenová čistírna) zná jako Centrum modelových ekologických projektů určitě většina lidí v tomto sále.

Stejně tak dnes patří (a asi již nejen v této společnosti) k obecnému povědomí ekologické poradenství, ekologičtí poradci a ekologické poradny. Když se řekne ekologické poradenství, mnozí z nás si je spojí automaticky se sítí STEP. Pokud bychom měli vzpomenout na některou ekologickou poradnu, asi se nemýlím, že většinu z nás napadne jako první brněnská Veronica. A pokud máme jmenovat lidi, které bychom označili jako příklad ekologického poradce, myslím, že by personifikace byla nejen u mne velmi jasná – společně nás asi napadne člověk, který stál u zrodu toho všeho, o čem zde hovořím, tedy Yvonna Gailly!

Jedním z významných počinů, jimiž Yvonna položila základy českého ekoporadenství, bylo před pár lety zorganizování studia pro ekologické poradce. Pamatuji se, že tehdy jsem se prostřednictvím mé ženy, která se studia účastnila, poprvé setkal s myšlenkou, která mi nejen v souvislosti s Yvonninou prací, ale i celým jejím životem připadá klíčová: Hlavní úlohou ekologického poradce není, jak se lidé okolo většinou domnívají, být odborníkem na práci prášky, organické zemědělství, nakládání s odpady či na správné řízení, ale především být mediátorem – tedy tím, kdo zprostředkuje, propojuje, umožňuje sdílení. A příkladem právě takového zprostředkovatele myslím Yvonna v mnoha ohledech bytostně a především je.

Jako člověk, který se dostal od aspirantury na katedře fyziky pevných látek a disertační práce o optice pevných látek k poradenství pro veřejnost, včetně založení první české ekoporadny v roce 1991 či brněnského „Zeleného telefonu“, k přípravě vyhlášky o „pracích prášcích“ či k práci v radě pro ekologicky šetrné výrobky i jako manželka astrofyzika Jana Hollana, má Yvonna nesporně všechny předpoklady být výtečným prostředníkem mezi vědou a praxí. Věnuje se celé řadě témat - ekologickému a energeticky úspornému stavění, využívání obnovitelných zdrojů energie, látkám obsaženým v pracích prostředcích a jejich vlivu na životní prostředí, propagaci regionálních produktů a produktů ekologického zemědělství...

Vnímám ji však také jako prostředníka mezi velkými vizemi a každodenností. Dosvědčují mi to projekty, které se před pár lety mohly zdát snílkovstvím či vzdušným zámekem, ale dnes patří k běžné realitě – založení nezávislého Ekologického institutu Veronica, výstavba pasivních domů, prosazení myšlenky ekologicky šetrného provozu úřadů a jiných veřejných institucí do praxe či instalace solárních kolektorů do vesnic Bílých Karpat „ve velkém“. Příznačný je i případ již zmiňovaného Hostětína – Yvonna přebírá cenu Josefa Vavrouška ve chvíli, kdy se po mnoha letech plánů a příprav začal měnit v denní lopotu další z Yvonniných snů – v Hostětíně se právě staví budova centra, která bude zázemím veškerých hostětínských aktivit a Yvonna střídá péči o systémové a procesní poradenství a ředitelování Veronicy s řešením toho, kam složit hlínu, jaká jsou nejlepší okna či na kolik procent si vzít úvěr na dostavbu. A ještě jeden příklad za všechny: Díky působení Yvonniny a jejích kolegů zavedla ekologicky šetrný provoz brněnská Kancelář veřejného ochránce práv – začala využívat recyklovaný papír, třídit odpady, včetně odpadů kompostovatelných, využívá především vratné obaly, upřednostňuje ekologicky šetrné výrobky, šetří vodou a energií, minimalizuje vznik odpadů a v závodní jídelně nabízí na výběr i jídlo z produktů ekologického zemědělství. Tato inspirace se nyní šíří po dalších ústředních, krajských i obecních úřadech.

Určitě je však Yvonna také propojovatelem mezi lidmi. Lidé z brněnských ekologických organizací k sobě mají blízko nejen po profesní stránce, ale i lidsky. Jejich divadelní představení, posezení a poskočení u vlastní cimbálky či jenom to, co o sobě navzájem vědí a říkají, jsou příznakem, že tvoří opravdovou komunitu. Že Yvonna v tom má nezastupitelnou roli, jsem si intenzivně uvědomil při rozhovorech s jejími kolegy jako je Jaroslav Ungermaň či Hana Chalupská právě při přípravě tohoto laudatia. Snad díky tomuto výjimečnému brněnskému zázemí mezilidských vztahů, je Yvonna propojovatelem lidí i mnohde jinde. Důsledkem tohoto jejího působení je určitě vznik sítě ekologických poraden STEP propojující dnes lidi s podobným snažením po celé České republice. Stejně tak patří k jejím zásluhám intenzivní kontakt českého ekoporadenství s rakouským, ale i celkově evropským – již patnáct let jsou české ekoporadny členem Evropské asociace ekologických poraden a tucet let slouží Yvonna v jejím předsednictvu.

S tím úzce souvisí i role zprostředkovatele mezi občany a veřejnou správou (nebo, chcete-li, politikou). Zastupitelka městské části, členka poradních sborů, pracovních skupin a rad na ministerstvu životního prostředí či Rady vlády pro neziskové organizace – i to je Yvonna Gailly!

A ještě jednu významnou propojovací roli Yvonniny je nezbytné zmínit. Při vši své brněnské, jihomoravské, celorepublikové, přeshraniční i evropské činnosti, udržuje vzorově potřebné předivo vztahů a vazeb i v komunitě nejužší – ve své rodině. Pečuje o manžela a dva syny – Matěje a Tadeáše a dokáže nacházet rovnováhu mezi prací a osobním, rodinným životem – navzdory době, která takové rovnováze mnohdy příliš nepřeje, a navzdory tomu, že nejen ona, ale i manžel pracují v oborech, které jsou jim zároveň velkým koníčkem. Největším indikátorem udržitelnosti v tomto směru jsou asi jejich synové a to, že v mnohém krácejí ve šlépějích svých rodičů.

V této poslední roli se pak se svým manželem Janem Hollanem stali v jistém smyslu i prostředníkem mezi oblohou a zemí. Jeník se jako správný astrofyzik stará o hvězdy, aby svítily, a o jiné nekaždodenní záležitosti – je to nejen hvězdář, ale i propagátor energetických alternativ a ekologického stavění, ochránce tmy kvůli čemuž je po okolí znám také coby „brněnský „tmář“, snad nejlépe by se to vše dalo shrnout pojmenováním myslitel či „brněnský Leonardo da Vinci“. Jak dosvědčují lidé z jejich okolí, tato nesporná osobnost by se ale asi brzy úplně vznesla do oblak, kdyby ji někdo neustále trochu nepřidržel za nohavici o kousek blíže k zemi. A tuhle roli po léta plní právě Yvonna, ač sama také není člověkem, který by se držel úplně při zemi. Společně pak oba vytvářejí s Jeníkovou hlavou v oblacích a s Yvonninými nohama na zemi propojení mezi světem, který nás přesahuje a našimi životy.

A kvůli všemu tomuto sdílení je letošní cena Josefa Vavrouška určena nejen pro Yvonnou, ale i pro lidi kolem ní. Především pro Jana Hollana, s nímž tvoří neodmyslitelnou dvojici. Dále pro kolegy na Veronice v Brně i Hostětíně, pro brněnskou ekologickou komunitu, pro všechny české a snad i evropské ekoporadce. A konečně i pro všechny ostatní, kdo mají podobné směřování a snažení jako ona.

Nejen hluboká odborná erudice, ale i zprostředkovatelská role v mnoha různých rovinách a směrech charakterizují Yvonnou Gailly. Chcete-li tedy na vlastní oči vidět, jakými vlastnostmi a schopnostmi má být nadán ekologický poradce – tedy ten, kdo umí zprostředkovat způsoby, jak se chovat šetrněji a udržitelněji vůči světu kolem nás, vězte, že živoucí příklad stojí před vámi. Při setkáních s Yvonnou a lidmi kolem ní to člověk pochopí stejně přirozeně a bez velkých řečí jako smysl udržitelného rozvoje u lahve hostětínského biomoštu.

1.3.2 Laudatio na Jana Bouchala

Jakub Kašpar

Honzu Bouchala, kterého většina z nás znala jako Pupa, jsem poznal asi před šesti lety, a naše seznámení bylo zcela příznačné. Kontakt na něj mi dal náš společný kamarád. Můj z redakce EkoListu a jeho z lakrosového týmu. Honzu jsem našel v barmanské zástěře v Týnské literární kavárně, kterou s partou svých dalších přátel Honza provozoval. Mezi obsluhováním hostů jsem Pupovi vysvětlil, že bych ho chtěl do redakce EkoListu jako zástupce šéfredaktora. A Pup, jakoby neměl svých starostí dost, okamžitě souhlasil a hned jsme začali plánovat, jak společně zajistíme zpravodajství ze zasedání Světové banky a Mezinárodního měnového fondu.

Proč popisuji tak podrobně okolnosti našeho prvního setkání? Proto, že docela dobře ukazuje jednu z důležitých stránek Honzovy osobnosti. A totiž to, že Pup „trpěl“ obrovskou dávkou energie, kterou předával desítkám svých přátel a kamarádů a neuvěřitelnému množství aktivit. K těm, které už jsem vyjmenoval, mohu přidat celou řadu Kuličkiád, Drakiád a nejrůznějších výletů. A je třeba nezapomenout na jeho velkou a osudnou lásku – na kolo. Snad za všechny jeho cyklistické počiny bych zmínil cestu se Štěpánem Honem do Kazachstánu. Aby ti dva nejeli jen tak, vezli celou cestu pár symbolických kapek vody pro vysychající Aralské jezero...

Časem vedle EkoListu přibyla Pupovi ještě práce v Oživení, kterému v posledních letech dělal ředitele. Věnoval se tu zejména dvěma projektům. Prvním byl projekt předcházení střetům zájmů (hlavně na pražských radnicích) a upozorňování na takové konflikty. Druhou zásadní aktivitou byla propagace a – v dobrém slova smyslu – lobby bezpečné a příjemné cyklistiky v hlavním městě. Honza se se spoustou dalších lidí „motal“ okolo pravidelných pražských cyklojízdy. Spolu s Martinem Marečkem a řadou dalších následně rozjel projekt Auto*Mat, který se s Pupem jako svým mluvčím velmi rychle stal vůdčí aktivitou nevládek v oblasti dopravy v Praze.

Měl jsem možnost poznat Pupa jako novináře coby jeho kolega v redakci EkoListu, i z druhé strany pomyslné barikády jako státní úředník. Jako jeho šéfredaktor jsem oceňoval to, že se uměl ptát – cíleně, přesně, věcně a často i nepříjemně ostře. Po svém odchodu na ministerstvo jsem to poznal z druhé strany a, přes naše přátelství, mě Pup rozhodně ve svých otázkách nijak nešetřil. Honza se jako novinář nejradši věnoval kontroverzním tématům. Příkladů by se našla jistě celá řada a nemá smysl je vyjmenovávat. Ze své zkušenosti mohu ale potvrdit, že Honza psal své články vždy velmi poctivě, trávil nad tématem hodiny času, aby pronikl do problematiky, získával si všemožné informace a až na jejich základě si teprve tvořil nějaký náhled na to, jaká je realita. Zdá se to být samozřejmé, ale věřte mi, v dnešní novinářské branži patřil Honza k té zanikající čestné menšině.

Osobní kamarádství s Honzou je věcí, na kterou se nezapomíná. Na Pupově pohřbu řekl jeho dobrý kamarád Štěpán Hon mimo jiné, že Pup měl hodně široké srdce. Těžko to vyjádřit lépe. Honza měl nejenom hodně široké srdce, ale také otevřenou mysl, která pracovala se zdravou skepsí, ale také s optimismem až neuvěřitelně nezdolným. Pro mě osobně byl Pup vždycky jakousi zásobárnou – energie, myšlenek i nápadů. Byl pro mě také, nevím jak to říct lépe, něčím jako morální nabíječkou. Ve chvíli, kdy já jsem ztrácel naději, byl Pup z nás dvou skoro vždycky ten vnitřně silnější – ať už šlo o těžkou cestu ve skalách, nějaké novinářské dilema anebo něco osobního. Štěpán Hon ve své řeči o Pupovi řekl ještě další věc, která je stoprocentně pravdivá a o Honzovi mnohé vypovídá: Když získal pocit, že by se věc, pro kterou se rozhodl, měla uskutečnit a byl přesvědčen o tom, že je proveditelná, tak ho nic neodradilo od toho, aby to dokázal i okolnímu světu.

Na Pupa teď padla volba poroty Ceny Josefa Vavrouška. Ceny, která také nosí jméno Člověka, horolezce, chlapa se širokou náručí a otevřeným srdcem. Z toho, že Pup dnes tuto cenu dostane, mám – přesto, že jsem byl jedním z těch, kdo ho nominovali – zvláštní pocit. Cena Josefa Vavrouška se uděluje těm největším osobnostem udržitelného života u nás a často za celoživotní dílo. A Honza Bouchal byl ještě na začátku roku 2006 na takovou cenu příliš mladý, příliš rozevlátý a příliš mnoho toho měl ještě před sebou. Za čtrnáct dní bylo ale všechno jinak a Honza dnes Cenu Josefa Vavrouška dostává bohužel in memoriam. Jsem přesvědčený, že Honza si cenu s Josefovým jménem zaslouží. Kdyby tu Honza s námi dnes byl, myslím, že by seděl v publiku a nestál na pódiu. Ale nepochybuji, že jednou, za pár let, by ho právě tato cena jistě neminula. Protože Honza svojí osobností takřka dokonale ilustroval to, v čem spočívá podstata udržitelného života. V aktivitě spojené s odpovědností, otevřeností, přátelstvím a láskou.

Vyměnil bych všechny ceny a všechna laudatia za to, abych si dnes mohl dát s Pupem zase skleničku. To ale nejde a už nikdy nepůjde. A proto chci na závěr poděkovat Pupovi za to, co pro nás všechny, široké společenství svých přátel, svoji rodinu, ale i pro veřejný život v tom svém životě udělal. A děkuji porotě, že Janu Bouchalovi Cenu Josefa Vavrouška udělila. In memoriam. Na Pupovu památku. Doufám, že Cena Josefa Vavrouška pomůže k tomu, abychom na Honzův odkaz nezapomněli a nic z jeho práce nenechali ležet ladem. Je to naše povinnost vůči němu i nám samotným.

1.4 Mikuláš Huba profesorem

Prezident Slovenské republiky jmenoval 10. dubna 2006 doc. RNDr. Mikuláše Hubu, CSc., předsedu slovenské STUŽ a čestného místopředsedu české STUŽ vysokoškolským profesorem pro odbor fyzická geografie a geookologie. Laudatio k jeho jmenování nám napsal Vlado Ira:

Mikuláš Huba pochází z rodu, který dal Slovensku řadu vynikajících osobností – vědců a umělců. Vystudoval na Univerzitě Komenského v Bratislavě geografii a od konce studií pracuje jako vědecký pracovník na Geografickém ústavu SAV, kde se v rámci geografického výzkumu soustavně zabývá environmentální problematikou a otázkami udržitelného rozvoje. Roky působí jako pedagog na Univerzitě Komenského v Bratislavě a přednášel i na mnohých domácích, ale i zahraničních univerzitách v Evropě a USA.

Během své vědecko-pedagogické praxe byl a je členem mnoha domácích a mezinárodních grémií. Za svou vědeckou práci získal mnoho ocenění (např. Cena SAV za vědeckou a popularizační činnost – 1987, Cena Nadace LANZA za nejlepší příspěvek publikovaný v roce 1996 v evropském odborném časopise – 1996), Ocenění UNDP, REC a MŽP SR za tvořivý přínos a podporu aktivit orientovaných na implementaci trvale udržitelného rozvoje na Slovensku – 2001). Oceněním jeho odbornosti byly i Eisenhower Exchange Fellowship (1997) a Fulbrightovo stipendium (2000).

Seznam jím publikovaných prací obsahuje 188 položek (kromě příspěvku populárně-vědeckého apod. charakteru). Z toho 6 má charakter vědeckých monografií, resp. kapitol ve vědeckých monografiích a 32 charakter odborných monografií, resp. kapitol v odborných monografiích. Více než šedesát původních vědeckých a přibližně stejné množství odborných prací bylo publikováno v recenzovaných časopisech a sbornících. Z toho 52 vyšlo v zahraničí, včetně renomovaných vydavatelství jako John Wiley and Sons a Routledge. Kromě toho publikoval více než 800 populárně-vědeckých, publicistických a popularizačních příspěvků.

Z publikační činnosti Mikuláše Huby lze vzpomenout několik knih, resp. kapitol v monografiích, na kterých se autorsky, případně spoluautorsky podílel:

- HUBA, M. (1997). Slovak Republic. In: Klärer, J., Moldan, B. (eds). *The Environmental Challenge for Central European Economies in Transition*. John Wiley and Sons, Chichester * New York * Weinheim * Brisbane * Singapore * Toronto, 231–270.
- TŘEBICKÝ, V., NOVÁK, J., IRA, V., HUBA, M., STODULSKI, W., ERI, V. (2003). *Road to Sustainability – Economic, Social and Environmental Dimension of Sustainability in Visegrad Countries*. Institut for Environmental Policy, Praha, 272 p.
- MAZÚR, E., DRDOŠ, J., BUČKO, J., HUBA, M., OŤAHEL, J., OČOVSKÝ, Š., TARÁBEK, K. (1985). *Krajinná syntéza oblasti Tatranskej Lomnice*, Veda, Bratislava, p. 106.
- HUBA, M., IRA, V. (2000). *Stratégia trvalo udržateľného rozvoja vo vybraných regiónoch*. STUŽ/SR, Bratislava, p. 192.
- HANUŠIN, J., HUBA, M., IRA, V., KLINEC, I., PODOBA, J., SZÖLLÖS, J. (2000). *Výkladový slovník termínov z trvalej udržateľnosti*. STUŽ/SR, Bratislava, p. 158.
- HUBA, M. (2003). *Princípy a kritéria udržateľného rozvoja*. In: Kozová, M., Bedrna, Z. (eds.) *Krajinnoeologické metódy v regionálnom environmentálnom hodnotení*. Univerzita Komenského, Bratislava, 60–68.
- MOLDAN, B., HUBA, M., KÁRA, J., MLČOCH, S., VAVROUŠEK, J. (1993): *Konferencie OSN o životním prostředí a rozvoji*. Management Press, Praha, p. 260. NOVÁČEK, P., HUBA, M. (1994). *Ohrožená planeta*. PU Olomouc, STUŽ, Olomouc, p. 203.
- NOVÁČEK, P., HUBA, M.(eds.).(1995). *Šok z prosperity - čítanka z glo-bální problematiky II*, PF UP Olomouc, p. 235.
- NOVÁČEK, P., HUBA, M. (eds.). (1996). *Šok z prosperity – záverečná čítanka z globální problematiky*. Vydavateľství UP Olomouc, p. 280.
- NOVÁČEK, P., HUBA, M., MEDERLY, P. (1998). *Ohrožená planeta na prahu 21. stololetí*. UP, Olomouc, p. 217.
- HANUŠIN, J., HUBA, M., SZÉKELY, V. (2000). *O kriteriálnych rámcoch trvalej udržateľnosti (s dôrazom na plánovanie, budovanie a prevádzkovanie veľkých priehrad na Slovensku)*. STUŽ/SR, Bratislava, p.88.
- HUBA, M., IRA, V., MAČÁKOVÁ, S., ŠVIHLOVÁ, D., ZÁBORSKÁ, Z. (2000). *Indikátory trvalo udržateľného rozvoja miest*. ETP, STUŽ, Košice, p. 99.
- HUBA, M., HUDEK, V., CHRENKO, M., IRA, V., KOVÁČ, M., KOZOVÁ, M., MEDERLY, P.(ed.), ŠVIHLOVÁ, D., TOMA, P., VILINOVIČ, K. (2001): *Trvalo udržateľný rozvoj - výzva pre Slovensko*. REC Slovensko, Bratislava, 127 p.
- HUBA, M. (2001): *Slovensko desať rokov po Riu*. STUŽ/SR, Bratislava, 125 p.

Kromě vědecké a pedagogické práce se věnoval i práci v nevládním sektoru. Od poloviny sedmdesátých let působil Mikuláš Huba ve Slovenském zväzu ochrancov prírody a krajiny (SZOPK). Byl

aktivním předsedou sekce ochrany lidové architektury a spolu s kolegy se mu podařilo zachránit řadu památek slovenského lidového stavitelství (např. mlýny v Kvačianské dolině a dřevěnou vesničku Vlkolínec u Ružoberku, která se pak stala světovým kulturním dědictvím UNESCO. M. Huba byl spoluautorem návrhu národního parku Podunajsko a iniciátorem významné kolektivní publikace „Bratislava – nahlas“, která za totality přesně formulovala problémy (ne)udržitelnosti hlavního města Slovenska. V roce 1990 se stal nezávislým poslancem Slovenské národní rady a do konce volebního období 1992 byl předsedou Výboru životního prostředí a ochrany přírody SNR. Z titulu této funkce se aktivně zúčastnil i práce Federálního výboru pro životní prostředí a světového summitu v Rio de Janeiro. Na podzim roku 1992 byl při založení federální Společnost pro trvale udržitelný život (STUŽ) a po rozdělení republiky se stal předsedou STUŽ v SR, v jejímž čele stojí dodnes. V rámci STUŽ se podílí na mnohých významných domácích a zahraničních aktivitách a projektech zaměřených na udržitelný způsob života.

Mikuláš Huba je výraznou osobností, která v sobě spojuje vědeckou erudici, pedagogické schopnosti se zásadovým charakterem, nadšením, obětavostí a přátelskými postoji.

Bratislava, 7. 4. 2006

Vladimír Ira

1.5 Komentáře k seminářům STUŽ na Novotného lávce

1.5.1 Ekoetika (6. 6. 2006)

Emilie Strejčková

Vážení přátelé,

myslím, že bych nedokázala v rámci diskuse říci stručně, co mám na srdci, tak je to zde černé na bílém. Méně se tak vnucuji. Je možné se i vracet a promýšlet, třeba i co a jak dál ve směru, který mám na mysli. *(Čerpám z celoživotních zkušeností. Matka byla učitelkou matematiky a biologie. Pojem ekoetika určitě neznala, ale dovedla vychovávat k respektu vůči přírodě. I já se snažila tak učit a vychovávat. Pak jsem jako úřednice státní správy hájila zájmy přírody a viděla obrovské rozdíly mezi těmi, které ekoetika minula a kterých se dotkla. I zatoužila jsem vytvořit prostor specializovaný na usnadňování doteků mezi dětmi a dobře připraveným, pestřím a hodnotným přírodním prostředím, aby vznikla šance, že k němu najdou pozitivní, přímý a aktivní vztah. Cíl: vytvořit vhodný terén pro pěstování ekoetiky. Proto jsem deset let věnovala zřizování ekocentra a dva roky výzkumu „Odcizování člověka přírodě“ - více o výzkumu viz <http://www.detiamesto.cz>).*

Člověk – příroda a mezi tím spousta vazeb. Jsme vývojově velice mladý živočišný druh. Dokonalé, v rámci Země a snad i vesmíru rozvinuté přírodní prostředí nás učinilo čím jsme. Vypiplalo si nás během více než tří miliónů let, až když byl stůl života již dokonale prostřený. Jeden ze dvou důvodů, proč se angažuji v oblasti ekologie a snažím se hledat optimistický výhled je následující. Doufám, že jako homo sapiens jsme zatím v období tak zvaného prvního vzdoru. To je období, kdy dítě zjišťuje, co si může dovolit. Kolem druhého roku svého věku si uvědomilo samo sebe a zkouší si na dospělácích vynutit respekt a zkouší, co se dá tak všeobecně podnikat. Je to období zvýšeného nebezpečí pro dítě i pro věci v jeho dosahu. Nemá ani vědomosti, ani zkušenosti. *(Pro lepší představu: můj kdysi dvouletý Martin stál na židli, strkal ručičku do masového strojeku a řval „Sám mele, sám točí!“).* U dítěte

rozumně vychovávaného toto období brzy odezní a ono pochopí, že je v jeho zájmu okolní dospělě respektovat. Někdy ho poučí až pořezaný, případně popálený prstík, rozbité kolínko, či jiná drobná „katastrofa“. Někdy pomůže až nemocnice, ale může se také stát, že nepomůže už nic.

Ekoetika nebo také bioetika pro mne znamená vychovávat v duchu poznání, že není moudré, není v zájmu lidstva odporovat přírodním zákonitostem. (*Mravenec nemá šance pochopit a nějak významněji ovlivnit život lidské společnosti a ani my nemáme šance přizpůsobit svým potřebám přírodní řád. Opak je možný a žádoucí.*) Jenže, abych mohla poslouchat, musím si s přírodou rozumět, musím rozvíjet dovednosti vzájemné komunikace, všemi smysly, s využitím všeho, čím nás matka Příroda obdařila, tedy nejen malými částmi šedé kůry mozkové, ve kterých kumulujeme ekologické vědomosti.

Antropocentrismus – biocentrismus a zase spousta variant mezi tím. Je středem vesmírného systému Země nebo Slunce? Trvalo staletí než se vžilo, že skutečně nejsme středem vesmíru, ale v tomto případě bylo dost času na šíření pravdy. Co bychom jako rodiče dělali, kdyby naše dítě paní učitelka učila, že Země je středem vesmíru? Smířili bychom se s tím stejně snadno, jako se smiřujeme s výchovou antropocentrickou? Naprosto důsledné seznamování dětí se skutečnou realitou života bezpočtukrát propojenou s životem na naší planetě považuji za nepostradatelnou součást ekoetiky a biocentrismus za ústřední princip vedoucí k udržitelnějšímu životu. Vzpomínáte, byla nás většina pro život, když se při vzniku hlasovalo o názvu této společnosti (STUŽ)? Nyní je situace taková, že většina antropocentricky vychované společnosti demokraticky rozhoduje. Tím se stává, že ochrana přírody je jen malá součást velkého balíku problémů životního prostředí člověka. Že zbylá místa s ještě nějak zachovalými přírodními systémy mají sice největší biodiverzitu a tedy také hodnotu, ale nejmenší cenu z hlediska současné ekonomiky. Že pro lepší úroveň parků a zahrad vzděláváme důkladněji více odborníků a vyčleňujeme podstatně více prostředků na údržbu jednoho hektaru, než na přírodně cenná a lidskými silami již neobnovitelná území (byť chráněná zákonem).

Druhý důvod, proč se angažuji v oblasti ekologické výchovy vychází z poznatků našeho dvouletého výzkumu „Odcizování člověka přírodě“. Genetika malých dětí je taková, že očekává, potřebuje k optimálnímu rozvoji osobnosti kontakty s tím nejsložitějším a nejrozvinutějším, co existuje, v čem probíhala naše evoluce, a to je přírodní prostředí. Je snadné a pohodlné ztotožnit se s těmi, kteří pasivně krčí ramena a říkají, že snad pomohou změnit současné společenské paradigma drobné přírodní katastrofy. Z toho by vyplývalo, že budu-li pasivní, nejlépe pomohu Přírodě, aby výchovný prostor dostaly už konečně ony katastrofy. Jenže zůstanu-li vně působení virtuální reality všech současných masmédií (které nám vsugerovávají, že vše je OK, že životní prostředí se stále zlepšuje; a společenské klima doporučuje tomu věřit) tak vně mohu pozorovat, že oněch výchovných drobných katastrof je už nyní dost a dost. Přibývání klimatických výkyvů, povodní, tání ledovců, zrychlující se úbytek biodiverzity, pokles hladin spodních vod, cizorodé sloučeniny v půdách a jejich zhutňování...

Není určitá podobnost mezi platonickou láskou a teoretickým šířením ekoetiky?

Náš stát se zavázal dodržovat Úmluvu o právech dítěte, ve které se mimo jiné stojí:

- **nejlepší zájem dítěte musí být předním hlediskem...**
- **státy zabezpečují v nejvyšší možné míře zachování života a rozvoje dítěte...**
- **výchova dítěte má směřovat k posilování úcty k přírodnímu prostředí...**

Je převažující teoretické vzdělávání a jednostranné upřednostňování vzniku konzumních návyků u dětí v jejich nejlepším zájmu? Umožní jejich optimální duševní a tělesný rozvoj současná konzumace zprostředkovaných virtuálních informací místo cílevědomého rozvíjení vlastní vitality?

Je v zájmu ekoetiky pasivita a používání růžových brýlí?

Není ranně povolební období tím pravým časem, kdy by se STUŽ mohla a měla ozvat?

1.5.2 STUŽ diskutovala o médiích a životním prostředí

Seminář „Média a životní prostředí“ konaný 6. 12. 2005 očima Jana Zemana

Diskusi moderoval ekologický redaktor Č. Klos, jehož někteří nazvali posledním mohykánem. V panelu byli J. Bouchal z o.s. Oživení, tiskový mluvčí prvních dvou ministrů životního prostředí K. Merhaut, sociolog I. Gabal, fotograf Vašků a komentátor Práva P. Uhl. Účast byla nezvykle vysoká. Zřejmě jde o téma palčivé. Lze ho stručně charakterizovat paradoxem: ČR vzniká snad nejpodrobnější Statistická ročenka Životní prostředí ČR, snad nejpodrobnější Zpráva o stavu životního prostředí a alespoň krátce po r. 1989 měla velmi silnou obec redaktorů – ekologů, leč žhavé problémy životního prostředí se do hromadných sdělovacích prostředků dostávají málo, často pod kuratelou honu za senzacími a spíš dílčí či místní problémy životního prostředí než problémy zásadní. Vítězí suverénně bulvár, nejen v životním prostředí.

Poměrně optimistický byl I. Gabal: údajně asi 22 % občanů velmi podporuje modernizaci a dalších asi 22 % ochranu životního prostředí. Společnost je ale povážlivě rozštěpena, neboť mnozí z modernizace nemají užitek. Mnozí přetřásali vesměs neúspěchy. Životní prostředí se dostalo na periferii zájmu. Přispělo k tomu jeho částečné zlepšení stejně jako nástup (staro) nových ostrých sociálních problémů.

Na adresu obce novinářů padlo hodně ostrých slov. Velká část novinářů ČR je podle četných diskutujících „líná, nevzdělaná a prodejná“. Propadá vesměs celostátní zpravodajství. Lepší je situace v regionálním zpravodajství, kde někteří hledali záchranu v prezentaci místních problémů ochrany životního prostředí. Ty ale prý nechtou politici, kteří v Praze dostávají vesměs mutace pražské. V této souvislosti K. Jech ocenil Halo noviny. Jejich problém je ale nízký náklad a tím i nízký dopad. Samozřejmě, regionální stránky deníků se obvykle věnují jen regionálním problémům.

Ekologický novinář má neradostné dilema: být redaktorem ve funkci děvečka pro všechno, nebo být na volné noze s tím, že se snad slušně užíví. Bylo konstatováno, že kvalitní články nelze napsat, když má 1 redaktor odevzdat každý den 2, 3 i více článků. Za socialismu někteří některé články připravovali běžně 2 týdny a dnes by se pod ně opět podepsali.

Byla to jistě užitečná výměna názorů. Zda pomůže zlepšit neutěšený stav české mediální scény, je otázka.

1.6 Veřejný zájem – diskusní podvečer v Krátké 21. 3. 2006

Martin Říha (nar. v roce 1945 v severních Čechách, autorizovaný architekt, působící ve veřejné správě na úsecích územního plánování a ochrany životního prostředí nepřetržitě od roku 1968 dodnes)

Pojmem „veřejný zájem“ se často ohánějí prosazovatelé zájmů pohříchu velmi „soukromých“, skupinových, dílčích, krátkodobých proti zájmům dlouhodobým a obecným. Je často používán při obhajobě zákonů a dalších obecně právních předpisů, bez ohledu na fakt, že ty často řeší jen dílčí specializovanou problematiku. Je občas používán jako „kyj“ na odpůrce záměrů nebo cílů, nesených třeba i správnou myšlenkou, bohu libým záměrem, ale současně pohledem příliš jednostranným.

V praxi veřejné správy například na úseku územního plánování a rozhodování často zjišťujeme, že takto speciálními předpisy hájené dílčí „veřejné zájmy“, např. k ochraně přírody a krajiny nebo k ochraně zemědělského půdního fondu, mohou v konkrétních podmínkách konkrétního území a zájmu působit nikoliv konzistentně, ale proti sobě navzájem. Vystává otázka, kdo nebo co je pak správným „arbitrem“ oprávněným rozhodnout, který zájem je „vyšší“, nebo zda lze nalézt jakou-

si „vyšší“ společnou hierarchickou úroveň veřejného zájmu, na které o tom lze rozhodnout. Zda existují subjekty a procedury, které to umožní a které legitimizují fakt, že výsledek bude z oněch původních hledisek dílčích veřejných zájmů sice neuspokojivý, neboť k jeho dosažení museli jejich obhájci připustit z jejich hlediska „nečisté“ ústupky, umožňující ale dosažení přijatelného kompromisu jako onoho vyjádření vyššího veřejného zájmu. Tím může být „zprůchodnit“ řešení onoho rozporu a umožnit další evoluční vývoj v území bez hromadění napětí z neřešení některých sociálních, ekonomických, environmentálních nebo jiných (dnes např. i bezpečnostních) problémů tohoto vývoje.

Lidé pohybující se dlouho ve veřejné správě, chápané v původně zamýšleném slova smyslu „správa věcí veřejných, tedy všem příslušníkům dotčené občanské komunity společných“ (a tedy nikoliv jako „koryta“ a prostoru pro zneužívání úřední moci a veřejných prostředků pro své obohacení a pro své zájmy) brzy přijdou na to, že „veřejný zájem“ nelze obsahově věcně obecně definovat v nějakém předpisu; ale že je to **pojem, jehož obsah se v daném konkrétním prostoru a čase musí vždy znovu hledat v procesu komunikace všech, jichž se konkrétní řešený problém dotýká**, přímo i nepřímo. Obsah pojmu „veřejný zájem“ tedy vzniká vždy znovu v procesu komunikace mezi těmi, kdo k řešenému problému mají co říci. **Právě úplnost a korektnost tohoto procesu je nejdůležitějším atributem oprávněnosti jeho obsahu.** Řekněme si tedy něco více k těmto dvěma podmínkám.

Úplnost tohoto procesu chápu tak, že slovo v procesu hledání onoho veřejného zájmu dostanou **všichni, kdo k jeho úspěšnému řešení mohou objektivně přispět.** Nejsou to tedy jen ti, jejichž vlastnická nebo užívací práva k pozemkům nebo stavbám mohou být přímo dotčena, nejsou to ani jen bezprostřední, ani jen vzdálenější sousedé a spoluobčané z dané nebo sousední obce. V mnou chápaném pojetí **jsou to i ti, kdo mají aktivní zájem o dění v území, o životní prostředí, kdo mají vědomosti a znalosti, zkušenosti, kterými mohou přemýšlení o řešeném problému přispět.** Tedy např. i uznávaní odborníci v oborech, které mají co k řešenému území nebo problému co říci, i když v něm nežijí. Neboť jen tak je zajištěno, aby orgán veřejné správy, který o přípustnosti nebo nepřípustnosti nějakého záměru, vnášejícím změnu do současného funkčního využití anebo prostorového uspořádání území, vztahů mezi lidmi a prostředím nebo mezi lidmi navzájem rozhoduje, **vycházel při svém rozhodování z řádně a úplně zjištěného stavu věcí**, jak vyžaduje správní řád. Správa věcí veřejných je tedy mimo jiné i o odpovědnosti rozhodujících orgánů přizvat a vyslechnout všechny, kdo mají k řešenému problému co říci nebo si to alespoň myslí.

Korektnost tohoto procesu pak ovšem nespočívá v tom, že se v rozhodnutí uzavírajícím celé řízení dá všem za pravdu. Ono to obvykle ani nejde. Spočívá v tom, že se všechny připomínky, námítky, podněty a argumenty odpovědně zváží z hlediska relevance k řešenému problému, míry, do jaké jsou motivovány soukromými nebo dílčími zájmy na úkor veřejných a dlouhodobých, závažnosti co do odborné úrovně i věcné správnosti, objektivity sděleného. Relevantní se pak využijí při formulování rozhodnutí, činěného ve veřejném zájmu a v odůvodnění rozhodnutí se věcně a bez emocí vysvětlí, proč nebyly ostatní zčásti nebo zcela respektovány. Ke korektnosti procesu patří v civilizovaném prostředí i možnost těch nespokojených žádat o přezkoumání věcné správnosti i korektnosti procesu opravnými prostředky veřejné správy nebo nezávislým soudem, které má odkladný účinek pro výkon takto napadeného rozhodnutí.

Ke korektnosti takového procesu, určeného k hledání obsahu pojmu „veřejného zájmu“ případ od případu **ale také patří, že potvrdí-li se splnění obou podmínek** (úplnost účastníků a snesených podkladů pro rozhodnutí a korektnost procesu hledání konsensu, takže představuje všestranně nepřijatelnější kompromis mezi různorodými dílčími zájmy), **uplatňovatel** připomínek, námitek, podnětů atd. **se rozhodnutí podřídí. Každý jiný postoj je nedemokratický, porušující princip rovnosti občanů navzájem i před zákonem.** Ve své podstatě je to více či méně skrytý útok

na demokratické principy rozhodování o věcech veřejných, pokus učinit násilím některou stranu sporu neoprávněně silnější, privilegovanou.

Už slyším námitku; přeci nemůže mít stejnou váhu hlas nebo názor nevzdělaného primitiva, jako odborníka na právo nebo jiné veřejné zájmy jako jsou ochrana památek, přírody, ovzduší, racionální hospodaření s půdou, vodou, surovinami a odpady... Nemůže mít stejnou váhu hlas úředníka placeného za obhajobu veřejných zájmů nebo poučeného environmentalisty jako sobeckého člověka myslícího jen na sebe, bez odpovědnosti za výsledek řízení vůči svým spoluobčanům! To opravdu ne. Tady je třeba zdůraznit onu svrchovanou odpovědnost pracovníka nebo orgánu veřejné správy, které celý proces vedou a získané informace vyhodnocují, když opakují jejich povinnost **vyslechnout vše, ale pak poučeně vážít získané podklady, informace, vyjádření a unést odpovědnost za přijetí rozhodnutí. Protože ani nečinnost není ve veřejném zájmu.**

Patří k přednostem veřejné správy ve vyspělých demokraciích, že důležité veřejné zájmy a spory v jejich hierarchii jsou oprávněně deklarovat jen kolektivní zastupitelské orgány a důležitá správní rozhodnutí jen k tomu kompetentní odborně zdatné úřady. Že existují přesná procesní pravidla, jak dospět k takovým rozhodnutím. Že fungují řádné i mimořádné prostředky k nápravě, pokud by přesto některý článek systému selhal.

Není proto žádného rozumného důvodu, proč by nemohlo být i naplňování obsahu „veřejný zájem“ podrobeno procesní právní normě, která by stanovila **nikoliv taxativně, co je či není veřejný zájem (to by byla cesta do pekla), ale které orgány, za jakých podmínek a jakými procesy mohou dospívat k rozhodování o tom, co je na té které hierarchické úrovni veřejné správy „veřejným zájmem“, legitimizujícím v souladu s Ústavou omezení zájmů soukromých.**

Ubylo by mnohých sporů o tom, zda lze jako veřejný zájem prosazovat např. těžbu nerostů soukromých společností, spojenou se zásahy do vlastnických a užívacích práv jiných soukromých osob, obcí a dalších subjektů a do ochrany veřejných zájmů na ochraně památek, přírody a krajiny, dopravní a technické obsluhy sídelní struktury, jiných ekonomických činností.

Novou vážnost by získaly takové disciplíny způsobilé nést informační i procesní tíhu dosahování dočasné shody na obsahu takového „vyššího“ veřejného zájmu, jako je vyvážený harmonický sociální, ekonomický a environmentální vývoj v konkrétním představitelném území a čase, jako je územní plánování či programování sociálně-ekonomického rozvoje. A veřejná správa by se stáhla v souladu s principy demokracie a tržního hospodářství z pokušení zasahovat silově do her soukromých a skupinových zájmů, zneužívat v jejich prospěch moc a veřejné prostředky, zpět tam kam patří - totiž k obhajobě oněch **veřejných, tedy nám všem společných zájmů. Vyšlo by to nám všem levněji jak co do finančních nákladů, tak ztracených nervů a iluzí.**

Deziluze při hodnocení schopnosti našeho současného systému veřejné správy včas, účinně a správně řešit potřeby společnosti a ochránit veřejné zájmy je tvář v tvář rostoucí nostalgii části společnosti při čím dál idealizovanějších vzpomínkách na předlistopadový režim nebezpečná. Pokračovat v některých chybách a selháních veřejné správy, které navozují v mnohých pocit narůstání „systému kolektivní nezodpovědnosti“, a to tvář v tvář demagogické ideové masáže lidí se strany KSČM, která zbavena moci může kritizovat z pozice už 16 let trvající bezmoci v exekutivě a tudíž také „neušpiněných rukou“ by nás mohlo demokraticky přivést zpět tam, odkud jsme před 16 lety utekli. Pocit „děja vu“ z dění na naší politické scéně se v posledních měsících vtírá do myslí nejen těch, kdo dostali napráskáno na CzechTechu 2005, ale už i těch, kdo „slyší trávu růst“. Měli bychom se rychle probudit.

A až půjdeme v letošním roce k volbám, dívat se, kdo nám nabízí ve svém volebním programu právě nápravu správy věcí veřejných. Ne kdo nám dá větší platy, větší sociální dávky, více nezasloužených

prebend a nereálných zázraků zdarma, ale jistoty, že poctivě zapláceno můžeme dostat hlavně za poctivou práci, že budeme v relativním bezpečí, že se dovoláme rychle opory státu proti lumpům a zlodějům, že veřejná správa bude kvalitní, tzn. výkonná a rychlá a že nás nebude za naše daně šikanovat, ale bude nám sloužit. To především je teď „veřejný zájem“.

1.7 Životní jubileum

Je těžké uvěřit, že v květnu 2006 se, v plné duševní i fyzické svěžesti, dožil 80 let zakládající člen STUŽ a člen jejího čestného předsednictva, Jaroslav Stoklasa. Věříme, že nám všem prošlapává a ukazuje cestu udržitelnosti lidského života – co do jeho setrvání a naplnění. Všichni mu přejeme, aby umění udržovat tuto rovnováhu mu ještě dlouho sloužilo.

2 Co bude

2.1 Program pravidelných seminářů v Klubu techniků na II. pololetí

5. září 2006	<i>REACH – garant Miroslav Šuta</i>
3. října 2006	<i>Rozvojová pomoc a ŽP (Česko proti chudobě) garantka Z. Drhová</i>
7. listopadu a 5. prosince 2006	<i>Odpady (garantka Eva Tylová), Oceňování ekosystémů (M. Martiš)</i> – pořadí témat bude stanoveno podle aktuální situace
2. ledna 2007	<i>Ovzduší a zdraví (poletavý prach) – garanti M. Šuta a P. Šremer</i>
6. února 2007	<i>Prosazování práva ŽP - garant Pavel Šremer</i>

2.2 Memoriál Josefa a Petry Vavrouškových v Roháčích

Memoriál J. a P. Vavrouškových pořádá jako každý rok slovenská STUŽ, jmenovitě Manko Huba a Erika Meszárosová, kteří nám poslali následující pozvánku:

Pozvánka na XII. ročník memoriálu Josefa a Petry Vavrouškovcov 22.–24. 9. 2006

Predbežný program:

22.–23. 9. – príchod účastníkov a ubytovanie, vyhlasovanie výsledkov súťaže študentských esejí na tému Udržateľný spôsob života

penzión Pyramída, Liptovský Mikuláš, <http://www.hotelpyramida.sk>

23. 9. – cez deň: pešia spomienková túra do doliny Parichvost, večer česko-slovenský povolebný seminár s diskusiou

24. 9. – voľný program

Autobusové spojenie: oznámime prihláseným účastníkom včas.

NÁVRATKA

XII. ročník memoriálu Josefa a Petry Vavrouškovcov 22.–24.9.2006

Zaslat na adresu: Eva Vavroušková, STUŽ/ČR, Krkonošská 1, 120 00 Praha 2, e-mail: eva.vavrouskova@ecn.cz, alebo: Mikuláš Huba, Erika Mészárosová, STUŽ/SR, Staroturský chodník 1, 811 06 Bratislava, tel +421 (0)252492751, e-mail: geogmesz@savba.sk, geoghuba@savba.sk

Do 15. augusta 2006 (E. Vavroušková: *kdo je v e-mailové databázi STUŽ, dostal už pozvánku elektronicky, pokud obdržíte Zpravodaj po termínu, bude pravděpodobně možné se přihlásit později*)

Priezvisko a meno:

Adresa + tel./fax:

E-mail:

Mám záujem o ubytovanie: 22/23.9 23/24.9

Mám záujem o zabezpečenie strany: vegetariánska: áno – nie

22.9. – večera, 23.9. – raňajky, večera, 24.9. – raňajky,

podpis:

3 Vydaná stanoviska, podněty, připojení se k aktivitám ostatních organizací

3.1 Stanoviska

3.1.1 Stanovisko č. 107 Společnosti pro trvale udržitelný život ke konceptu Územního plánu velkého územního celku Ústeckého kraje a k vyhodnocení jeho vlivů na životní prostředí (SEA)

Po prostudování zadání ÚPnVÚC Ústeckého kraje, sloužícího současně jako oznámení koncepce podléhající SEA, závěru zjišťovacího řízení MŽP a konceptu Územního plánu velkého územního celku Ústeckého kraje s doplňujícími studii variant těžby uhlí podáváme po porovnání těchto dokumentů se zpracovanými a schválenými nebo zpracovávanými dalšími strategickými materiály Ústeckého kraje následující vyjádření:

1. Ačkoliv dodnes platné usnesení vlády ČR č. 444/1991 je pro orgány státní správy závazným dokumentem a pořizování územně plánovací dokumentace velkých územních celků je dle stavebního zákona výkonem státní správy, vykonávaných krajskými úřady v přenesené působnosti, v původním zadání není výslovně a jednoznačně uveden požadavek na respektování tímto usnesením schválených územních ekologických limitů těžby uhlí v Severočeské hnědouhelné pánvi. **Zpracovatel v obou variantách konceptu připouští jejich prolomení u Velkolomu Bílina a v jedné variantě i u Velkolomu Čs. armády.** Protože platné usnesení vlády je pro výkon státní správy obecně závazným dokumentem, je tato skutečnost **v rozporu se zákonem.**
2. Pokud byl takový požadavek uplatněn pořizovatelem dodatečně, mimo zastupitelstvem kraje schváleného textu zadání, které bylo použito jako „oznámení koncepce“, a nebyl dodatečně schválen zastupitelstvem (žádné doklady o tom jsme nikde nenašli), je rovněž tento postup nezákonný. Koncepční strategické varianty vývoje v území, které jsou v rozporu s právním řádem, lze možná ověřovat na nezávazné úrovni územně plánovacích podkladů, jakou představuje např. urbanistická studie nebo územní prognóza, ale nemohou být obsahem územně plánovací dokumentace, schvalované jako obecně závazný podklad pro územní rozhodování. **Takový koncept by vůbec neměl být připuštěn do veřejného projednání, ale měl by být vrácen k opravě, spočívající v uvedení do souladu s právním řádem.**
3. Považujeme za zcela nepřijatelné, v rozporu se žádoucím ozdravením životního prostředí, potřebnou rekultivaci krajiny a ochranou přírody i zbytků osídlení v kraji, aby po bezprecedentní několik desítek let trvající devastaci území a po 15 letech zlepšování stavu se znovu tomuto barbarskému způsobu využití potenciálu území poskytl prostor v dokumentu veřejné správy!. Likvidovat další sídla, jako v případě Horního Jiřetína a Černic, další památky, jako zámek Jezeří nebo kostel v Horním Jiřetíně, další zbytky ještě nenarušených segmentů krajiny, jako je předpolí Velkolomu Bílina, tvořící jeden z mála zachovaných přirozených přírodních „mostů“ mezi Krušnými horami a Českým středohořím, to je v rozporu s obecnými principy udržitelného rozvoje, ke kterým se hlásí jiné strategické rozvojové dokumenty Ústeckého kraje.
4. Je **obtížně pochopitelné, proč nebyla zpracována „nulová aktivní“ varianta konceptu, respektující výše uvedené usnesení vlády, když je jediná legální!** Obě varianty konceptu jsou navíc v rozporu s právě projednávanou Strategii udržitelného rozvoje Ústeckého kraje

a vyhodnocením jejich vlivů na životní prostředí. Zastupitelstvu kraje nelze předkládat k projednání a schválení strategické rozvojové dokumenty a plány, které nejsou po obsahové stránce konzistentní. Jak správně konstatuje zpracovatel SEA Strategie udržitelného rozvoje Ústeckého kraje, právě tato strategie by měla zastřešovat všechny dílčí ekonomické, sociální i environmentální strategie, koncepce a plány, včetně územního a ty by s ní neměly být v rozporu. **I z tohoto důvodu je třeba projednávání přerušit a koncept přepracovat**, nejlépe až po schválení definitivní verze textu Strategie udržitelného rozvoje Ústeckého kraje.

5. Na problematiku územních ekologických limitů těžby v SHP výslovně upozorňovalo MŽP v závěrech zjišťovacího řízení k více krajským koncepcím Ústeckého kraje. Toto upozornění nelze vykládat jinak, než jako **požadavek limity respektovat v územních plánech, jak je v usnesení výslovně uloženo státním správním orgánům**. V posledních týdnech opakovaně deklarované stanovisko MŽP k prolomení územních ekologických limitů těžby v SHP i ústy ministra ve sdělovacích prostředcích je záporné. Protože obsah územně plánovací dokumentace musí být podle stavebního zákona s dotčenými správními úřady v rámci jejich kompetencí **dohodnut**, nelze koncept a jeho hodnocení SEA v předložené podobě s MŽP kladně projednat. Také proto by měl být stažen z projednávání a přepracován.
6. V konceptu ÚPn VÚC Ústeckého kraje se znovu objevují záměry nebo náměty, které již byly v minulosti při projednávání územně plánovací dokumentace nebo při procesu posuzování vlivů záměrů na životní prostředí (EIA) zamítnuty jako nepřípustné. Jedná se např. o záměr zlepšení plavebních podmínek na dolním Labi v úseku mezi VD Střekov a státní hranicí se SRN, nebo o vzdušné vedení vysokého napětí Nový Bor - Varnsdorf přes I. zónu CHKO Lužické hory. Ani v těchto případech nelze očekávat kladné projednání s příslušnými Správami CHKO Labské pískovce, České středohoří, Lužické hory a s MŽP nebo změněný postoj environmentálních nevládních organizací a veřejnosti v dotčeném území.

Vzhledem k výše uvedenému nepovažujeme za účelné zabývat se podrobněji dalšími dílčími záměry v území. Vyslovujeme zásadní nesouhlas se způsobem, jakým je obsah územního plánu formulován, jak je manipulováno v souvislosti s jeho pořízením veřejným míněním a jak nejsou dodržovány obecně závazné předpisy a procesní pravidla pro zajištění úplné informovanosti, aktivní účasti a poučení i právní ochrany zájmů dotčené veřejnosti.

Protože se blíží konec funkčního období zastupitelstev místní samosprávy a lze předpokládat, že by mohl brzy vstoupit v platnost nový stavební zákon, který již zájmy na ochraně životního prostředí, veřejného zdraví, přírody a krajiny ošetřuje lépe, doporučujeme zastupitelstvu kraje i pořizovateli zvážit, zda práce na novém konceptu neodložit do funkčního období nových zastupitelstev, do nabytí účinnosti nového stavebního zákona a do schválení Strategie udržitelného rozvoje Ústeckého kraje.

Jménem Společnosti pro trvale udržitelný život

Pavel Šremer, předseda, v Praze dne 5. ledna 2006

3.1.2 Stanovisko STUŽ č. 108 – Vyjádření k Operačnímu programu podnikání a inovace na období 2007–2013 a k vyhodnocení jeho vlivů na ŽP (SEA)

Na základě prostudování posuzované koncepce „Operační program podnikání a inovace na období 2007–2013“ Ministerstva průmyslu a obchodu a Vyhodnocení vlivů na životní prostředí této kon-

cepce (SEA), zpracovaného REC ČR a spolupracovníky a dále na základě účasti našeho zástupce na veřejném projednání této koncepce na MPO dne 11. 7. 2006 podáváme k posuzovaným materiálům tyto připomínky:

A. K Operačnímu programu podnikání a inovace na léta 2007–2013:

1. Postrádáme alespoň zmínku o inovačním potenciálu technologií a zařízení pro ochranu životního prostředí a prosazování nejlepších dostupných technologií (BAT) jako možný další příspěvek pro konkurenceschopnost našeho podnikání a exportní příležitost. Tuto „příležitost“ postrádáme i ve SWOT analýze. V souladu s názorem zpracovatelů Vyhodnocení SEA doporučujeme v tomto smyslu OPPI doplnit.
2. V „ohroženích“ postrádáme zmínku o potenciálním nebezpečí, spočívajícím v příliš vysokém podílu nových zahraničních i domácích investic do automobilové výroby. To podle našeho názoru ohrožuje nejen ekonomickou a sociální stabilitu našeho hospodářství v případě odbytových krizí, ale sekundárně i životní prostředí. Podpora investic by se měla více zaměřit i na diverzifikaci průmyslové produkce.
3. Vítáme deklarovanou podporu využívání „brownfields“ pro podnikatelské aktivity a tím i ochranu zemědělské půdy a přírodního prostředí, jakož i zaměření na úspory energie a surovin, na obnovitelné zdroje energie a druhotné využití surovin (vyjma spaloven).
4. Koncepce obsahuje v kapitole 4.4. Indikátory priorit pouze ekonomické a sociální indikátory, což je poněkud v rozporu s deklarovanou snahou po udržitelnosti vývoje. V návrhové části mezi navrženými indikátory pro sledování úspěšnosti OPPI postrádáme alespoň některé indikátory vývoje dopadů realizace koncepce na životní prostředí. Ve shodě s autory Vyhodnocení SEA považujeme za nezbytné environmentální indikátory doplnit, přičemž návrh SEA-týmu by mohl být pro takové doplnění dobrým základem a vodítkem.
5. Obecně je potřebné doplnit SWOT analýzu, bez problematiky ochrany životního prostředí a veřejného zdraví je neúplná a tudíž může vést k naprosto nesprávnému vytýčení priorit OPPI.
6. V kapitole 8. Hodnocení SEA OPPI je v 1. odstavci nesprávně uveden odkaz na již neplatný zákon č. 244/1992 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí, který by měl být vypuštěn.

B. K Vyhodnocení vlivů koncepce na životní prostředí (SEA):

1. Doporučujeme zpracovatelům Vyhodnocení SEA a MŽP nesmířit se s neakceptováním téměř poloviny připomínek SEA - týmu k OPPI navrhovatelem a předkladatelem koncepce – MPO a trvat na jejich respektování. V tomto smyslu přeformulovat návrh stanoviska MŽP k SEA koncepci a trvat na promítnutí oprávněných připomínek a doporučení z Vyhodnocení vlivů OPPI na životní prostředí nejen v tomto stanovisku, ale i v připomínkovém řízení k předkladu OPPI ke schválení vládě ČR.
2. Protože část referenčních cílů pro ochranu životního prostředí, navržených SEA-týmem směřuje nikoliv do kompetencí Ministerstva průmyslu a obchodu a jím řízených organizací, ale do oblasti a kompetencí orgánů územního plánování, bylo by žádoucí, aby MŽP ve svém stanovisku k SEA OPPI a při projednávání a schvalování tohoto Operačního programu ve vládě uplatnilo také požadavek zavázat k respektování uvedených cílů i Ministerstvo pro místní rozvoj a v přenesené působnosti výkonu státní správy na úsecích územního plánování a rozhodování a péče o životní prostředí i kraje a obce. Doporučujeme návrh stanoviska MŽP, uvedený ve Vyhodnocení SEA, v tomto smyslu doplnit.
3. Připomínáme, že ve vyhodnocení připomínkového řízení ke koncepci a její SEA musí být případné neakceptování připomínek řádně a přesvědčivě zdůvodněno. Jsme přesvědčeni, že

předkladatelem koncepce navrhované neakceptování připomínek, jak je uvedeno v tabulce na konci Vyhodnocení SEA je nepřijatelné zejména u naprosto logického požadavku na doplnění environmentálních indikátorů pro sledování účinků koncepce (monitoring).

4. Upozorňujeme že neakceptování připomínky, týkající se zohlednění Akčního plánu environmentálních technologií EU (ETAP)/viz Sdělení Evropské komise Evropské radě a Evropskému parlamentu COM (2004) 38./ je v rozporu s usnesením vlády ČR č. 181/2006 k Programu podpory environmentálních technologií v ČR, kde je uloženo ministrům životního prostředí i průmyslu a obchodu (i dalším ministrům) realizovat opatření programu podpory environmentálních technologií, uložených ETAP.

Závěrem si dovoluujeme upozornit na vyhodnocení, z kterého vyplývá důležitost ekologických inovací. Ve sdělení Evropské komise Evropské radě COM (2006) 218 je vyzdvižen přínos ekologických inovací, které mohou podpořit hospodářský růst a přispět k dosažení cílů zaměstnanosti, což již bylo obsaženo ve sdělení z r. 2005 č. 1530. Ekologická průmyslová odvětví EU představují zhruba 1/3 světového trhu, zaměstnávají přes 2 miliony lidí a vytváří přebytek obchodní bilance EU přesahující 600 milionů EUR. Růst tohoto odvětví se od poloviny 90. let zvyšuje o 5 % ročně. Věříme, že si tento trend uvědomí i zpracovatelé OPPI, zvláště, když jim k tomu pomůže i MŽP svým dopracovaným stanoviskem i dalším postojem.

Za Společnost pro trvale udržitelný život

Pavel Šremer - předseda

Odesláno: Ministerstvo životního prostředí ČR (odbor posuzování vlivů na životní prostředí a IPPC), na vědomí: Ministerstvo průmyslu a obchodu, REC ČR

3.2 Podněty STUŽ

3.2.1 Imisní limity pro jemné prachové znečištění

RNDr. Libor Ambrozek, ministr životního prostředí ČR

Vážený pane ministře,

obracíme se na Vás s naléhavou žádostí o přehodnocení stanoviska MŽP a pozice České republiky ve věci imisních limitů pro jemné prachové znečištění ($PM_{2,5}$). Podle sdělení ředitele odboru ochrany ovzduší, ing. Jana Kužela, souhlasí Česká republika s navrhovanou hodnotou znečištění ve výši 25 mikrogramů/ m^3 a dále požaduje, aby tato hodnota neměla podobu závazného limitu, ale prosazuje, aby šlo o pouhé nezávazné doporučení.

Dovolujeme si Vás upozornit, že navržená hodnota není postačující pro ochranu zdraví obyvatel. Celou řadou vědeckých studií bylo prokázáno, že k vážným nežádoucím zdravotním vlivům dochází již při imisní koncentraci 12 až 20 mikrogramů/ m^3 . Na tuto skutečnost upozorňují přední čeští i evropští odborníci.

Vážený pane ministře, dovoluujeme si Vás požádat o osobní jednání o možnosti přehodnotit pozici MŽP ve prospěch zajištění dostatečné ochrany zdraví obyvatel České republiky ve smyslu stávajícího stavu vědeckého poznání.

Za naší organizaci Vám můžeme přislíbit maximální součinnosti při případném prosazování snížení limitní hodnoty pro $PM_{2,5}$, a to jak v rámci České republiky, tak v rámci spolupráce s kolegy v ostatních zemích Evropské unie.

S pozdravem

Pavel Šremer
předseda STUŽ

Eva Tylová
místopředsedkyně STUŽ

Miroslav Šuta
konzultant STUŽ pro zdravotní rizika

Na vědomí: Daniel Vondrouš, Jan Dusík, Jan Kužel, Helena Knappová, Eva Kružíková

3.2.2 Nesouhlas s návrhem změn územního plánu v okolí Přírodního parku Prokopské a Dalejské údolí

Magistrát hl. m. Prahy, stavební odbor

Pařížská 26, 110 01 Praha 1

a

Ing. arch. Olga Skálová, Magistrát hl. m. Praha, odbor územního plánu

odd. pořizovatelů, Mariánské nám. 2, 110 01 Praha 1

V Praze dne 25. července 2006

Věc: *zásadní nesouhlas s návrhem změn 07 územního plánu č. Z 1562 a 1569 u parcel 1159/2. 1160, 1161/1, 1161/2, 1163, 1164 k.ú. Jinonice ze stávajícího funkčního využití (sady a zahrady – PSZ a louky, pastviny – LN) na území „čistě obytné-OC“ a dalšími změnami v blízkém okolí Přírodního parku Prokopské a Dalejské údolí. Nesouhlas i se změnou č. Z 1864*

Jménem předsednictva Společnosti pro trvale udržitelný život vyjadřujeme zásadní nesouhlas s návrhem některých změn 07, především přímo na území a v blízkém okolí Přírodního parku Prokopské a Dalejské údolí.

Návrh změn 07 územního plánu č. Z 1562 a 1569 u parcel 1159/2. 1160, 1161/1, 1161/2, 1163, 1164 k.ú. Jinonice ze stávajícího funkčního využití (sady a zahrady – PSZ a louky, pastviny – LN) na území „čistě obytné – OC, které jsou součástí Přírodního parku Prokopské a Dalejské údolí, a které jsou v soukromém vlastnictví:

Parcely leží uprostřed Přírodního parku Prokopské údolí. O změny Územního plánu hl. města Prahy požádal jejich nový majitel, který má zájem zde vystavět obytný komplex rodinných domů, aby „architektonicky a kompozičně dotvořily výjimečnou přírodní lokalitu“. Jeho záměr lze kvalifikovat jako nezákonný, spekulativní, amorální a nepřijatelný. K samotnému názvu jím požadované změny není třeba se vyjádřit jinak, než že jde o záměrnou klamavou formulaci, dokládající, že velmi dobře ví, jak významnou lokalitu a její okolí má jeho výstavba zničit. Nynějšího majitele vedl s největší pravděpodobností ke koupi pozemků od původního majitele neoprávněně očekávaný spekulativní zisk, kdy by se jen za prodej pozemků změněných na stavební bezpracně obohatil. Podnikatelské záměry budou mít negativní vliv na PP a jeho okolí, jsou egoistické, likvidační a nejsou v souladu s potřebnou ochranou přírodní a historické památky z hlediska evropského i mezinárodního významu. Jedinečnost PP dokládají zde konané mezinárodní exkurse a symposia vědců z celého světa.

Využití předmětných parcel musí odpovídat ochranným podmínkám území. Požadavek na změnu územního plánu (č. Z 1562 a 1569) je v rozporu s režimem Přírodního parku Prokopské a Dalejské údolí, který vychází především ze zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny a zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči ve znění pozdějších předpisů.

Obdobně nepřijatelné jsou i **navržené změny na území Prahy 13**, ohrožující rovněž Přírodní park Prokopské a Dalejské údolí předpokládanou výstavbou luxusního kondominia. Jejich odmítnutí lze zdůvodnit prakticky stejnými argumenty.

Odborné podklady jsou na Magistrátu hl. m. Prahy a v jeho odborných institucích k dispozici. Řada vědeckých prací včetně prací mezinárodního významu z oblasti botaniky, paleontologie a archeologie či historie je rovněž k dispozici v významných odborných ústavech a organizacích. Uskutečňuje se zde dlouhodobý základní i aplikovaný vědecký výzkum. Je to památka vpravdě národní, je to území významu světového! Trvalá snaha o změny hranic Přírodního parku, o jeho další oklešťování je značný, urbanizace okolní krajiny se bude dále zvyšovat.

Přírodní park Prokopské a Dalejské údolí byl ustaven vyhláškou č. 7/1993, o zřízení přírodního parku „Prokopské a Dalejské údolí“ a o vyhlášení stavební uzávěry pro tento park. V příloze vyhlášky č. 7/1993 jsou vymezeny jeho hranice.

Vyhláškou č. 23/1993 bylo vydáno nařízení, kterým se mění vyhláška č. 7/1993 Sb. hl. m. Prahy, o zřízení přírodního parku „Prokopské a Dalejské údolí“ a o vyhlášení stavební uzávěry pro tento park s datem účinnosti 4.5.1993 a Nařízením č. 21/2003, kterým se mění vyhláška č. 7/1993 Sb. hl. m. Prahy, o zřízení přírodního parku „Prokopské a Dalejské údolí“ a o vyhlášení stavební uzávěry pro tento park s datem účinnosti 1.12.1993, vše ve smyslu 12 § zák. ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

Nepřijatelný je i záměr **návrhu změny 07 územního plánu č. Z 1864**, kde by bylo zničeno nepřiměřeně velké přírodní území (pole aj.), i když pro umístění národního fotbalového stadionu včetně souvisejících řešení, které má být vyhlášeno jako veřejně prospěšná stavba. Sportovních areálů tohoto typu je v Praze mnoho. Za daleko rozumnější považujeme věnovat úsilí rekonstrukcím stávajících sportovišť tohoto typu nebo jejich rozšíření.

S územními plány respektujícími ÚSES a legislativně chráněná území nelze kupčit. Navrhované změny by využila hrstka nově bydlících jednotlivců a rodin na úkor využívání PP ve vědě, pro poučení, rekreaci a relaxaci občanů celé Prahy a jejího okolí. Význam území se odráží i při poskytování dotací a jiných finančních prostředků do jejich managementu.

Žádáme odpovědné orgány ochrany přírody Magistrátu hl. m. Prahy, aby zajistily ochranu PP Prokopské a Dalejské údolí a věříme, že jim budou nápomocni i ostatní odpovědní zástupci Magistrátu v souladu se **zákonem č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, §2, odst. 2**.

Současný stav ochrany Prokopského a Dalejského údolí není z našeho hlediska postačující. Tlak na jeho oklešťování bude s velkou pravděpodobností trvalý. Proto s negativním stanoviskem k předmětným změnám územního plánu č. 07 zasíláme na Ministerstvo životního prostředí žádost, aby byl PP Prokopské a Dalejské údolí vyhlášen ve vyšší kategorii ochrany podle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, nejlépe dle §28 jako Národní přírodní rezervace nebo aby byl přiřazen k CHKO Český kras jako jeho oddělená součást. Z tohoto důvodu upozorňujeme i na § 40, odst. 3. téhož zákona.

Pavel Šremer, prom. biol.
předseda STUŽ

Marcela Křížová,
členka předsednictva STUŽ

3.2.3 STUŽ spolupodepsala dopis ministrům zemědělství, zdravotnictví a životního prostředí ve věci 8 rizikových pesticidů

Brussels, 19 July 2006

To: **Ministers of Agriculture, Environment, and Health of EU Member States.**

CC: Permanent Representatives of EU Member States to the European Union

Subject: **Call to reject 8 unacceptable pesticides in the framework of the review of Council Directive 91/414/EEC.**

Dear Mr. Juha Korkeaoja:

We are writing to you ahead of the Coreper discussions on eight Directive proposals to authorise pesticide active substances¹ in the EU market.

The Commission adopted the proposals on 13 June 2006, despite Member States' representatives had rightly rejected them by qualified majority on 3rd March in the meeting of the Standing Committee on the Food Chain and Animal Health (SCFCAH), Section GM Food & Feed. The majority of the countries voted against inclusion of these substances in the EU market, because they pose real threats to farmers, consumers and the environment, even if restrictions on crops and doses are taken into consideration. A detailed overview of the hazards and risks, highlighted by the Commission itself, are provided in the Annex, alongside several EU and international agencies' classifications.

We therefore urge you to reject these proposals for authorisation and support the total ban of the eight substances, if necessary by means of a two-year phase-out period, that would give farmers the time to change their pest control methods.

Only the rejection is in accordance with the opinion expressed by Member States in the Standing Committee, with the results of the evaluation conducted by Member States experts and scientific advisors and with the objectives of the new Commission's proposal for a Regulation revising Directive 91/414/EEC, where "health, groundwater and the environment and human and animal health should take priority over the objective of improving plant production". In addition, this is a unique opportunity to respond to the leading food-related health concern among citizens, pesticide residues, as highlighted in the most recent Eurobarometer survey conducted in Autumn 2005 and commissioned by the European Food Safety Authority. Finally, in-field monitoring of any risk mitigation measures, including those envisaged, is either very difficult or even unfeasible and places an impossible burden on Member States.

We believe these proposals will threaten both the health of European citizens and their environment. Their safety should be put ahead of any market concerns. These proposals also indicate the need for clear-cut criteria for phase-out of and provisions for substitution of the most hazardous substances with safer chemical and non-chemical alternatives, in the framework of in the new Commission's proposal for a regulation revising the pesticides authorisation Directive 91/414.

We therefore urge you to strongly reject the Commission's proposals before the September deadline, to prevent the Commission from adopting them, when, on the contrary, they should propose to exclude these substances from the EU positive pesticide list.

¹ Azinphos-methyl, Carbendazim, Dinocap, Fenarimol, Flusilazole, Methamidophos, Procymidone and Vinclozolin

Yours sincerely:

Signatories:

European Environmental Bureau, EPHA Environment Network, Friends of the Earth Europe, Mouvement pour le Droit et le Respect des Générations Futures, Pesticides Action Network Europe, Pesticides Action Network Germany, Society for a Sustainable Leaving (SSL), Women in Europe for a Common Future

ANNEX

Risks and Hazards Highlighted by the European Commission and Hazards Classification

	Risks highlighted by the Commission in August 2005	Hazards classification according to EU and several international agencies
Azinphos-methyl	Risks to consumers Risks to operators Risks to birds, mammals, aquatic organisms and non-target arthropods	Acute toxic (1) Neurotoxic (Cholinesterase inhibitor) (2) Potential groundwater contaminant (3)
Carbendazim	Mutagenic Toxic to reproduction High risk to earthworms	Mutagenic (4) Possible carcinogen (5) Endocrine disruptor (6)
Dinocap	Toxic to reproduction Risk to operators	Moderate toxic (1) Reprotoxic (2)
Fenarimol	Endocrine disrupting potential High risk to breast-fed babies	Reprotoxic (2) Suspected endocrine disruptor (6) Potential groundwater contaminant (3)
Flusilazole	Endocrine disrupting potential Toxic to reproduction Risks to birds, mammals and aquatic organisms	
Methamidophos	Risks to operators Risks to consumers Risks to birds, mammals and aquatic organisms	Acute toxic (1) Neurotoxic (Cholinesterase inhibitor) (2) Potential groundwater contaminant (3) Carcinogen (5)
Procymidone	Endocrine disrupting potential Dietary exposure to residues Risk to birds, mammals and aquatic organisms	Carcinogen (5) Suspected endocrine disruptor (6)
Vinclozolin	Endocrine disrupting potential Risk to birds, mammals and aquatic organisms	Carcinogen (5) Suspected endocrine disruptor (6) Potential groundwater contaminant (3) Reprotoxic (2) Endocrine disrupting antiandrogen that alter nervous system development in addition to the reproductive system (7)

- (1) World Health Organization (WHO) Acute Hazard Rankings <http://www.who.int>
- (2) Neurotoxicity (inhibition of Cholinesterase), California Department of Pesticide Regulation & PAN North America database <http://www.pesticideinfo.org>
- (3) Groundwater contamination California Department of Pesticide Regulation & PAN North America database <http://www.pesticideinfo.org>
- (4) Carcinogenicity, Mutagenicity, Reprotoxicity, European Classification <http://www.ecb.jrc.it>
- (5) Carcinogenicity, International Agency for Research on Cancer Classification <http://www.iarc.fr> and American Classification – US EPA <http://www.epa.gov>
- (6) Endocrine disruption, European Classification, http://europa.eu.int/comm/environment/endocrine/index_en.htm
- (7) André, Susan M. and Markowski, Vincent P. (2006) Learning deficits expressed as delayed extinction of a conditioned running response following perinatal exposure to vinclozolin, Maine Center for Toxicology and Environmental Health, University of Southern Maine, Portland, Maine, 04104, United States

3.2.4 Podnět nevládních neziskových organizací k zasedání Rady ministrů EU pro životní prostředí

Libor Ambrozek, ministr

Věc: *Podnět nevládních neziskových organizací k zasedání Rady ministrů EU pro životní prostředí dne 26. června 2006*

Vážený pane ministře,

obracíme se na Vás před jednáním Rady EU pro životní prostředí s podněty, které se týkají některé z bodů programu, které považujeme za klíčové z hlediska České republiky.

1) Direktiva ke kvalitě zevního ovzduší

Zhruba každý třetí občan České republiky v současnosti žije v nadlimitně znečištěném prostředí, přičemž jen znečištění ovzduší jemným polévatým prachem v průměru každému občanovi našeho státu zkracuje život zhruba o 10 měsíců života.

Žádáme Vás proto, abyste podpořil zavedení závazného standardu kvality ovzduší pro jemný polévatý prach (PM_{2,5}) v hodnotě 12 mikrogramu/m³ a podpořil závazné snížení expozice (vystavení) lidí této škodlivině.

2) Emisní standardy EURO 5

Nevládní ekologické organizace jsou velice zklamány z návrhu Evropské komise pro EURO 5. Přísnější standardy emisí z diesellových motorů jsou nezbytné pro zlepšení kvality ovzduší v České republice i Evropské unii, zejména v případě znečištění polévatým prachem, oxidy dusíku a přízemního ozonu.

Žádáme Vás proto, abyste podpořil v Radě EU zpřísnění závazného standardu pro emise oxidů dusíku (NOx) z 200 mg/km na 75 mg/km, pro emise prachových částic z 5 mg/kg na 2 mg/kg.

3) Tématická strategie pro prevenci a recyklaci odpadů

I nadále přetrvávají problémy s tlakem zahraničních firem na legální i ilegální export odpadů do České republiky. Evropskou komisí předložená strategie představuje pro ČR riziko podstatného zhoršení stávající neutěšené situace. Během krátké doby téměř 7 000 obyvatel ČR podepsalo petici proti dovozu zahraničních odpadů do spaloven. Těm by případné schválení navržených změn evropské odpadové legislativy (překlasifikováním na zařízení pro využití odpadů) usnadnilo dovoz odpadů.

Strategie postrádá jak kontrolovatelné cíle, tak efektivní nástroje pro prevenci vzniku a recyklaci odpadů. Navíc oslabuje koordinaci odpadové politiky v rámci EU a směřuje k oslabení principu zodpovědnosti výrobců za odpad.

Žádáme Vás proto, abyste na Radě EU:

- **odmítl návrh na překlasifikování spaloven odpadů ze zařízení pro likvidaci („disposal“) odpadů na využití („recovery“),**
- **prosazoval principy soběstačnosti a blízkosti při nakládání s komunálními a komerčními odpady, zejména v případě jejich spalování nebo skládkování,**
- **trval na zachování jasné hierarchie v nakládání s odpady – 1) prevence, 2) znovuvyužití, 3) recyklace a její materiálové využití, 4) spalování, 5) skládkování,**
- **požadoval stanovení konkrétních a kontrolovatelných cílů prevence a recyklace, včetně vytvoření efektivní nástroje pro prevenci vzniku a recyklaci odpadů.**

4) Geneticky modifikované organismy (GMO)

Evropský komisař pro životní prostředí Stavros Dimas na mezinárodní konferenci o GMO ve Vídni pořádané v rámci rakouského předsednictví EU otevřeně kritizoval Evropskou agenturu pro bezpečnost potravin (EFSA) za špatné hodnocení rizik geneticky modifikovaných plodin a potravin z nich vyrobených. Podle Dimase EFSA příliš spoléhá na data poskytnutá přímo průmyslem genových manipulací. Komisař Dimas se tak připojil ke kritice, kterou počátkem března vyjádřili ministři životního prostředí na zasedání Rady EU.

Žádáme Vás proto, abyste na Radě EU trval na zajištění toho, aby EFSA při hodnocení GMO upřednostnila ochranu zdraví a životního prostředí před komerčními zájmy, aby zvýšila transparentnost svých rozhodovacích procesů a aby přehodnotila složení vědeckých panelů tak, aby byla zachována jejich nestrannost a nezávislost na průmyslu.

S pozdravem

Zelený kruh
Společnosti pro trvale udržitelný život (STUŽ)
Hnutí Duha
Greenpeace ČR
Ekologický právní servis (EPS)
Arnika
Děti Země

3.2.5 Ambrozkovo ministerstvo obhajuje zachování špinavého vzduchu pro Česko

Tisková zpráva Společnosti pro trvale udržitelný život

Praha/Plzeň (14. března 2006) - Společnost pro trvale udržitelný život (STUŽ) je velice znepokojena tím, že zástupce ministerstva životního prostředí při dnešním jednání expertů v Bruselu bude prosazovat nebezpečně vysokou míru znečištění ovzduší prachem (1). Ambrozkovo ministerstvo tak místo zájmů životního prostředí a zdraví lidí hájí zájmy znečišťovatelů. Přitom dnes asi každý třetí člověk v Česku žije v oblasti, kde znečištění vzduchu překračuje přípustné hodnoty.

„Nesouhlasíme s tím, aby Česká republika prosazovala tak vysoký limit pro znečištění ovzduší jemným prachem, který by ohrožoval zdraví lidí. Ambrozkovo ministerstvo navíc brání tomu, aby tento limit byl závazný a chce, aby šlo jen o vágní doporučení, z jehož překračování by nevyplývala jakákoli sankce. Tento postoj české politické reprezentace ignoruje stávající stav vědeckého poznání i názory předních českých a evropských odborníků, kteří se zabývají vlivem znečištěného ovzduší na zdraví lidí,“ uvedl MUDr. Miroslav Šuta, odborný konzultant STUŽ pro ekologická a zdravotní rizika.

Podle údajů Evropské komise zkrátí ovzduší znečištěné prachem a ozónem každému z obyvateli Evropské unie život v průměru o devět měsíců. Lékařští experti odhadují, že na následky vdechování špinavého vzduchu předčasně umírá v EU asi 370 tisíc obyvatel ročně. Ekonomové konstatují, že samotný poléťavý prach snižuje evropský hrubý domácí produkt o desítky miliard euro ročně (2). Podle informací ministerstva životního prostředí je platný denní limit pro poléťavý prach překračován na 75 % měřících stanic v Česku.

„Zástupci STUŽ už několikrát upozornili pracovníky MŽP ČR, že jeho pozice ke znečištění ovzduší jemným prachem je vážnou hrozbou pro zdraví lidí, ale bez úspěchu. Před týdnem jsme dokonce v této věci požádali ministra Ambrozka o naléhavou schůzku, ale zatím jsme nedostali odpověď. Nevládní organizace zdokumentovaly v posledních letech vážné problémy v oblasti odpadů, posuzování vlivů na životní prostředí a sanace starých ekologických zátěží. Všechny tyto úseky spolu s ovzduším přitom spravuje jedna náměstkyně ministra, ing. Ivana Jirásková,“ uvedl prom. biolog Pavel Šremer, předseda STUŽ.

Společnost pro trvale udržitelný život (STUŽ) je dobrovolná, nevládní, nezisková organizace, která vznikla v roce 1992 z iniciativy bývalého federálního ministra životního prostředí Ing. Josefa Vavrouška. STUŽ sdružuje odborníky zabývající se ekologií a navazujícími vědními disciplínami, technickými obory i uměleckými, lékařskými, výchovnými, publicistickými a jinými činnostmi, které souvisejí s hledáním cest umožňujících přežití člověka a jiných forem života na Zemi. Sídlo STUŽ je v Praze a v krajích působí několik regionálních poboček.

Pro další informace:

prom. biolog Pavel Šremer, předseda STUŽ, e-mail: sremer@seznam.cz, telefon: 724 967 437
MUDr. Miroslav Šuta, odborný konzultant STUŽ pro ekologická a zdravotní rizika, e-mail: miroslav.suta@centrum.cz, telefon: 608 775 754

Poznámky pro editory:

(1) Jedná se o zasedání expertní pracovní skupiny Rady ministrů životního prostředí EU J1, jež projednává návrh směrnice o kvalitě ovzduší a čistším ovzduší pro Evropu, který předložila

Evropská komise.

(2) Baseline Scenarios for the Clean Air for Europe (CAFE) Programme Final Report

Příloha: Co je polétavý prach

Jako polétavý prach jsou označovány tuhé částice unášené vzduchem, které se liší jak svou velikostí, tak chemickým složením i původem. Ukládání částic v dýchacím ústrojí člověka je závislé jednak na jejich velikosti, ale i na způsobu dýchání. Obvykle jsou za polétavý prach považovány částičky menší než 10 mikrometrů a jejich obsah v ovzduší se vyjadřuje jako hodnota PM_{10} . Předpokládá se, že částičky nad 10 mikrometrů jsou při běžném povrchovém dýchání nosem zachycovány na sliznici dutiny nosní. Částičky v rozsahu 5-10 mikrometrů se usazují v jemných dýchacích cestách. S rostoucí hloubkou dýchání roste množství větších částic strhávaných proudem vzduchu do hlubších částí dýchacího ústrojí. Za nejnebezpečnější je považována právě jemná frakce o velikosti do 2,5 mikrometru, která je označována jako $PM_{2,5}$, která se v plicích dostává nejhluběji.

Zdravotní vlivy polétavého prachu

Účinky krátkodobého působení:

- zvýšení počtu zánětlivých onemocnění plic,
- nepříznivé účinky na kardiovaskulární systém,
- zvýšení spotřeby léčiv,
- zvýšení počtu hospitalizací,
- zvýšení úmrtnosti.

Účinky dlouhodobé působení:

- snížení plicních funkcí u dětí i dospělých,
- růst onemocnění dolních cest dýchacích,
- zvýšení počtu chronických obstrukčních onemocnění plic,
- snížení předpokládané délky dožití (převážně v důsledku úmrtnosti na srdečně-cévní a plicní onemocnění).

3.2.6 Společná tisková zpráva STUŽ, Hnutí DUHA, Arniky, CZ Biom, KOSA a Zeleného kruhu

Praha/Plzeň (6. února 2006) - Ekologické a spotřebitelské nevládní organizace vítají, že dnes v Bruselu prezentovaná oficiální pozice České republiky sdílí jejich vážné výhrady k návrhu Rámcové směrnice o odpadech a Tématické strategie pro předcházení vzniku a recyklaci odpadů (1).

„Považujeme za správné, že se Česká republika postavila proti změně odpadové hierarchie a proti návrhu na změnu klasifikace spaloven odpadů na zařízení pro využití odpadů. České stanovisko je dobrou zprávou hlavně pro obyvatele Prahy, Liberce a Brna, které by nová legislativa EU ohrozila nekontrolovaným dovozem odpadů ze zahraničí. České vyjednavače v Bruselu by měli pečlivě sledovat také lidé z česko-německého a česko-rakouského pohraničí a obyvatelé Českých Budějovic, Opatovic, Plzně a Ostravy, které by mohly dovozy odpadů ohrožovat buď vzhledem k blízkosti hranic nebo vzhledem k plánům na výstavbu obřích spaloven komunální odpadů,“ uvedl MUDr. Miroslav Šuta, odborný konzultant STUŽ pro ekologická a zdravotní rizika.

„Případné schválení nové evropské legislativy by fakticky zbavilo Českou republiku možnosti zabránit masovému dovozu odpadů z Německa a Rakouska do českých spaloven, proti kterému Hnutí DUHA

bojuje už pět let. Vítáme, že se ministr Ambrozek snaží těmto dovozům bránit v rámci českých zákonů a je velmi důležité, že se postavil i proti tomuto bruselskému návrhu,“ prohlásil ing. Ivo Kropáček, odpadový expert Hnutí DUHA.

„Dovoz odpadů do Česka by ohrozil plnění cílů Plánu odpadového hospodářství ČR. Navíc spalovny komunálních odpadů mohou ohrožovat životní prostředí nejen ve svém okolí, ale i daleko od místa kde stojí, protože toxické látky ze spaloven putují až tisíce kilometrů. Odstrašujícím je i způsob, jakým se v Česku nakládá s odpady ze spaloven, např. toxickými látkami zamořená směs popílku a strusky ze spalovny společnosti Termizo z Liberce již kontaminovala životní prostředí v Jizerských horách a na řadě dalších míst,“ varoval ing. Milan Havel ze sdružení Arnika.

„Podporujeme stanovisko České republiky, aby problematika bioodpadu byla co nejdříve regulována na úrovni Evropské unie směrnici, která by pomohla efektivnímu využívání biologicky rozložitelných odpadů. Tuto pozici spolu s námi sdílí i ostatní členové European Composting Network (Evropské kompostářské sítě),“ konstatoval ing. Antonín Slejška, místopředseda Českého sdružení pro biomasu - CZ Biom.

„Pokud EU zvýhodní spalování odpadů na úkor prevence vzniku a recyklace odpadů, vedlo by to k neodpovědnému plýtvání materiálními hodnotami obsaženými v odpadech, ohrozilo by tisíce pracovních míst v recyklačním průmyslu a vedlo by k dalšímu tlaku na těžbu surovin“, uvedla ing. Eva Tylová, místopředsedkyně STUŽ.

Nevládání organizace se shodují, že návrhy Evropské komise bohužel postrádají kontrolovatelné cíle i efektivní nástroje pro prevenci vzniku a recyklaci odpadů. Oslabují také koordinaci odpadové politiky v rámci EU a směřují i k oslabení principu zodpovědnosti výrobců za odpad.

Poznámky pro editory:

(1) Návrhy Rámcové směrnice o odpadech a Tématické strategie pro předcházení vzniku a recyklaci odpadů zveřejnila Evropská komise v prosinci 2005. Rada ministrů životního prostředí členských států EU ustanovila k jejich projednání speciální pracovní skupinu J1, jejíž 3. zasedání probíhá v Bruselu 6. února 2006. Oficiální pozici České republiky k návrhům Evropské komise připravilo Ambrozkovo ministerstvo životního prostředí a schválily ostatní resorty. Na základě výsledků z jednání pracovní skupiny se bude návrhy obou dokumentů zabývat rada ministrů životního prostředí na svém nejbližší zasedání 9. března 2006.

4 Zprávy z poboček

4.1 **Stručný přehled činnosti Východočeské regionální pobočky STUŽ v roce 2005 a načrtnutí plánů pro letošní rok**

M. Petr, předseda východočeské pobočky STUŽ, únor 2006

Rok 2005

- Zápas o záchranu nejcennějších území v národní přírodní rezervaci Žehuňská obora.
- Čilá korespondence s MŽP, středočeským KÚ, AOPK, ČIŽP, Správou CHKO Kokořínsko i s panem hrabětem Kinským, majitelem předmětného panství.
- Exkurze do této přírodně velmi zajímavé lokality v doprovodu entomologa Miroslava Mikáta a ornitologa Ivana Tláskala.
- Spolupráce s centrální STUŽí završená vydáním kritického stanoviska předsednictva.
- *Současný stav*: Snaha státních orgánů přírody alespoň částečně napravit vlastní pochybení a řešit situaci s vlastníkem v rámci nových, na nejcennější území redukováných hranic NPR. Další plošné kácení se v nejcennějších částech chráněného území nekonalo.
- Vyhlášení Nejkrásnějšího stromu HK na Den Země za účasti pani dr. Poláškové.
- Sportovní akce Kola v přírodě obohacená z naší strany o atrakci v podobě psích spřežení, včetně divokých jízd na mušerském povoze pro odvážné děti. Zajištění informačního servisu Městských lesů.
- Kooperace na Evropském týdnu mobility v Hradci Králové, promítání ekologických filmů a filmů s dopravní problematikou, tedy podporující šetrné formy dopravy a týkající se bezpečnosti na silnicích. Určeno pro základní a střední školy.
- Výstava prezentující organizace podílející se na ETM v předsáli kina Centrál.
- Ekofilm k ETM financovala prostřednictvím grantu hradecká radnice.
- Sledovali jsme kauzu záměru výstavby velkokapacitní spalovny komunálního odpadu v areálu elektrárny Opatovice nad Labem.
- V závěru loňského roku nás nadobro opustil zakladatel naší pobočky a její první předseda, pan profesor Vladimír Srb. Bylo mu 74 let.

Letošní plány

Přispět k oslavám Dne Země, konkrétně k dvoudennímu programu SEVERu pro ZŠ a SŠ. Programu sestávajícího z promítání filmů a přednášek.

Zapojení se do komplexního projektu ekologické výchovy a osvěty pro školy i veřejnost na území města Hradce Králové v úzké spolupráci s místním magistrátem, který tuto činnost hodlá finančně zajistit. Do projektu je přihlášeno více neziskových organizací.

Spolu s centrální STUŽí, jsme požádali o grant KÚ Pardubického kraje s projektem, který se týká nakládání s odpady, s chemickými látkami, v našem případě pak ekologicky šetrného způsobu dopravy. Z centra na něm pracovala pani ing. Tylová, místopředsedkyně STUŽe.

Uvažujeme rovněž o propagaci alternativních energií a rádi bychom i letos uskutečnili nějakou zajímavou přírodovědnou exkurzi. Trvalým úkolem zůstává posílení našich prořidlých řad novými členy.

4.2 Z činnosti českolipské pobočky

4.2.1 Zpráva o činnosti za rok 2005

Miroslav Hudec, předseda regionální pobočky STUŽ v České Lípě

Pobočka je co do počtu členů stále malá (zůstává 12 řádných členů), i když se průběžně objevují další zájemci o členství a především jí v jednotlivých kauzách účinně pomáhají občané, kteří nemají potřebu obecně se v ochraně přírody angažovat, ale záleží jim na některé právě ohrožené její části.. Zdejší „Stužka“ tak je schopna dle svých možností vyvíjet činnost, za jejíž rozsah ani výsledky se snad nemusí stydět. Je to i díky spolupráci se spřízněnými občanskými sdruženími, v prvé řadě se zdejším Hnutím Duha. Z mediálně známějších kauz společně podporují například boj Sdružení za záchranu kopce Tlustec, za definitivní ukončení jeho devastace těžbou čediče. To se díky loňskému rozsudku Městského soudu v Praze už málem povedlo. Nejnověji však dal Český báňský úřad těžaři opět naději, když zrušil rozhodnutí Obvodního báňského úřadu v Liberci, jímž se zastavilo řízení o pokračování v těžbě, a nařídil nové projednávání celé záležitosti. Dění kolem tohoto dnes již i za hranicemi ČR známého kopce se v poslední době navíc značně dramatizuje, členové výše uvedeného Sdružení se stali objekty výhrůzek a drobných útoků. Nejnověji pak liberecká těžařská firma GO Point a.s., v jejímž čele (pikantní, leč v Čechách poslední dobou nic příliš neobvyklého), je bývalý přednosta územního odboru MŽP, který ve své dřívější funkci všechny žádosti o povolení těžby na Tlustci zamítal, podala trestní oznámení pro pomluvu (!) na starostku blízkého města Jablonné v Podještědí. To totiž opakovaně usnesením svého zastupitelstva odmítá dát k těžbě souhlas.

Dalším takovým známým případem, který se dostal do televizního zpravodajství, do pořadu „Nedej se“ (i jiných) a kde STUŽ spolu s Duhou podporuje místní občanské sdružení Sonow, je odpor proti stavbě megaparkoviště v těsném sousedství světoznámého geologického útvaru Varhany u Kamenického Šenova. To má zabrat plochu větší než zaujímá onen bývalý lom se sloupcovitou odlučností čediče, a původně se mělo začít stavět už letos v září, dokonce za peníze z fondů EU. Všeobecný odpor zdejších i široké veřejnosti (na Den Země pod Panskou skálou demonstrovaly stovky lidí, další stovky podepsaly petici proti předimenzovanému parkovišti) však pomohl stavbu alespoň oddálit a prosadit referendum o ní, které má proběhnout 17. prosince. Nejnověji bylo publikováno zamítavé stanovisko Ústavu dějin umění AV ČR k přesunu památkově chráněné barokní kapličky, jíž by si stavba (kromě nutného zřízení odbočovacího pruhu ze silnice I/13 a s tím spojeného kácení krásných, zdravých stromů) vyžádala. Přitom ministerstvo kultury s přesunem souhlasilo, je tudíž otázka, na základě jakých podkladů.

Největším letošním úspěchem činnosti zdejší pobočky STUŽ (opět spolu s Hnutím Duha) je ale odvrácení záměru podniku Povodí Ohře s.p. značně necitlivě zasáhnout do VKP toku a nivy řeky Ploučnice (viz snímek). Jeden z posledních přirozených vodních toků v České republice, od začátku roku navíc náležející jako evropsky významná lokalita do soustavy Natura 2000, měl být v délce tří kilometrů podroben úpravám, které by zcela změnilly jeho charakter. Mimo jiné by došlo k vykácení až stovek stromů z břehových porostů a ohrožení řady druhů chráněných rostlin a živočichů. Přes nesouhlas uvedených občanských sdružení městský úřad v České Lípě zásah povolil. Ta se ovšem proti rozhodnutí odvolala a Liberecký kraj ho svým rozhodnutím ze 30. března t.r. na jejich podnět

zrušil. Povodí Ohře sice avizovalo, že předloží nový, upravený projekt na regulaci řeky, avšak dosud tak neučinilo.

Kauzou, která patrně bude nad síly STUŽ je plánovaná stavba přeložky silnice I/9, včetně opět zásahu do toku a nivy Ploučnice. Budeme se snažit alespoň minimalizovat dopady na životní prostředí a na bezpečnost lidí. Chceme proto, aby vzhledem k dotčenému naturovému území byla provedena nová EIA. V těchto dnech ale náš požadavek po městě Česká Lípa zamítl (po konzultaci s MŽP, kterému kraj předtím poskytl své vyjádření!) i krajský úřad. Zkoušíme tedy ještě žádost o přezkum rozhodnutí v mimoodvolacím řízení, protože máme podezření na porušení zákona. Rozhodnutí, že nová EIA není nutná, že stavba se naturového území významně nedotkne, totiž pravděpodobně vycházelo pouze z osobního názoru příslušného pracovníka KÚ, nikoliv „ze spolehlivě zjištěného stavu věci“, jak žádá §3, odst. 4 Zákona 71/1967 Sb. Dalším velkým problémem je, že přeložka má úrovně křížit silně frekventovanou cyklistickou stezku spojující Českou Lípu s lesnatou příměstskou oblastí, hojně Českolipáky využívanou k denní rekreaci. Pokud by se nám nepodařilo prosadit výstavbu podjezdu pod budoucí komunikací I.třídy, množství lidí by tu permanentně riskovalo své zdraví a životy.

Vedle těchto „velkých“ kauz se pobočka zabývá i zdánlivě drobnějšími záležitostmi, hodně ochranou městské zeleně, která je dnes a denně ohrožována kácením. Lidé vystrašení třeba televizními reportážemi o polomech v Tatrách, o stromech vyvrácených při bouřích a o jiných pohromách, ale také z neznalosti a podléháním nejrůznějším pověrám si kácení vynucují čím dál častěji. Opakovaně třeba žadatelé tvrdí, že jim kořeny borovice podrývají základy domu vzdáleného deset i více metrů, že jim bříza zamokřuje pozemek, či že její kořeny prorůstají do záhonů v několikanásobné vzdálenosti okapového obvodu koruny atd. atd. Častým a populárním důvodem žádosti o kácení je takzvané stínění, a to i když strom roste dvacet metrů severně od domu a u zdi protější budovy srovnatelné výšky. Často majitelé pozemků tlačí na městský úřad desítkami žádostí o kácení ze spekulativních důvodů, žádají o změnu územního plánu, místo určené pro zeleň se překvalifikuje na stavební pozemek, a ten pak mohou se ziskem prodat, ale i z pouhé pohodlnosti (z nechuti uklízet padající listí apod.). Hodně zlého působí současná móda anglických trávničků, kde jakákoliv jiná zeleň je vyložene nežádoucí. Nejhůř jsou na tom stromy v centru obcí, kde je jich přitom nejvíce třeba k vyrovnávání negativních vlivů dopravy a dalších škod na životním prostředí, kde ale samy obce (nejčastěji pod záminkou péče o bezpečnost lidí) nejvíce tlačí na jejich odstranění. V současné době se tak např. zdejší musela STUŽ odvolat proti povolení skácet tři krásné exempláře kříženců topolů černých a kanadských v těsné blízkosti parčíku v centrální části města. Podobně dopadají i zdravé stromy na městských dvorcích a ve vnitroblocích. Mezi velké nepřátele stromů patří také mnozí noví nabyvatelé pozemků. Vůbec není výjimkou, když si někdo takový záměrně koupí dům u lesa nebo obklopený zelení, brzy ale pak změní názor na příjemnost bydlení v takovém prostředí a snaží se nejrůznějšími způsoby přimět úřady, aby povolily její vykácení. Jedna rodina z místní honorace se nenechala odradit ani zamítnutým odvoláním a dalšími peripetemi a za pomoci právníka se jí podařilo dosáhnout skácení smrku výstavního jak z lesnické reklamy. S pravidelným ovětením až k zemi, který by neudělal ostudu ani nějaké přední botanické zahradě, jenž ale ke své smůle měl stanoviště příliš blízko čerstvě pořízenému zahradnímu bazénu a nutil majitele k otravnému uklízení jehličí. Asi nepřekvapí, že málokdo ze žadatelů o kácení ví, že zeleň je chráněna ze zákona a že má i značnou hodnotu, byť zatím nefunguje oficiální ceník.

Zdejší STUŽ se za 9 měsíců letošního roku účastnila 46 nyní již ukončených úředních řízení o zeleň, v níž se rozhodovalo zhruba o dvou stovkách stromů, často naprosto zdravých a esteticky hodnotných. Počítáme, že do konce roku 2005 může celkový počet řízení dosáhnout i více než šesti desítek. Řadu stromů se podařilo zachránit, řadu dalších bohužel ne. Stalo se i to, že městský úřad kácení nepovolil, zatímco krajský na odvolání ano. V takových případech se snažíme alespoň o co

největší rozsah náhradní výsadby a o její adekvátnost. Nejednou totiž město, když už se k nařízení náhradní výsadby odhodlá, ukládá místo vykácených stromů výsadbu jen keřů. Střídavě se daří prosazovat šetrný vztah k zeleni při různých investičních akcích, které se nějak mohou dotknout vzrostlé zeleně. Výborná je v tomto smyslu převzatá německá norma ČSN DIN 18920, která velmi podrobně a přesně popisuje například, jak dělat výkopové práce v blízkosti stromů, jak ošetřit nedopatřením poraněné části atd. Naše požadavky na přísné dodržování této normy stavební úřady většinou akceptují a někdy ho i doslovně zapracují do podmínek územních rozhodnutí a stavebních povolení.

Za úspěch pokládáme i to, že AOPK na náš návrh doporučila v letošním roce tři stromy na území města vyhlásit za památné. Jde o dvě přibližně stoleté lípy (*Tilia cordata*) v okrajové části města, jejichž obvody kmenů činí 400 a 440 cm, a o jeden nádherný dub letní (*Quercus robur* L.), obdobně mohutný, navíc rostoucí relativně blízko centra (viz snímek).

Dá se říci, že českolipská „Stužka“ už se proboujela do povědomí veřejnosti na Českolipsku, třebaže není tak mediálně známá jako zmíněná Duha, a nejenže bývá kromě konkrétních kauz zmiňována i v obecnějších mediálních přehledech (nejnověji začátkem října ve zdejším regionálním deníku), ale na její členy se nezdá obracet s prosbou o radu a pomoc jednotliví občané i místní sdružení, dokonce starostové menších obcí, kterým ještě chybí dostatek zkušeností v ochraně přírody. Je možné i to, že nově vznikající sdružení jsou činností STUŽ (jistěže nejen jí) inspirovány. To je myslím v dnešní době oblíbených útoků na nevládní organizace (viz třeba V. Klause – ale mnozí se po něm opičí, a ti, kterým „nevládky“ tu a tam šlápnu na kuří oko, si přisadí dvojnásob rádi) a znejistění veřejnosti ve vztahu k nim docela dobrý vedlejší výsledek její činnosti.

4.2.2 Tlustec si snad na čas oddechne

Miroslav Hudec, českolipská regionální pobočka STUŽ

Když se dnes v Čechách a blízkém okolí řekne Tlustec, těžko bychom hledali živáčka, který by ani netušil, o co jde. Tento čedičový vrch na východě Českolipska, dosahující 591 metrů nadmořské výšky, se již dávno stal jedním z obecných symbolů boje proti devastaci přírody. A také desítky let trvajícího, téměř sislyfovského úsilí o změnu české surovinové politiky. Symbolem zápasu s hospodářskými lobby předpotopního typu, pro které je vinou špatně nastavených tržních podmínek stále ještě výhodným způsobem podnikání drancování a vývoz málo nebo vůbec nezpracovaných surovin a energie.

Nyní se zdá, že Tlustci byl opět na chvíli poskytnut oddych. Ne že by to těžař, společnost GO Point a.s., nějaký čas zastavený ve svých snahách o pokračování v těžbě rozhodnutím Městského soudu v Praze z června 2004 a následně i Českého báňského úřadu (ČBÚ), vzdal. Na začátku letošního roku si znovu podal na Obvodní báňský úřad v Liberci žádost o povolení hornické činnosti a kromě toho také o takzvanou změnu plánu zajištění lomu. To by totiž byl šikovný způsob jak pod záminkou zajištění bezpečnosti v těžebním prostoru obejít t.č. neexistující povolení k těžbě. Vždy by se dal najít nějaký ten „nebezpečný převis“, který je třeba odtěžit, svah, který se bezpodmínečně musí zajistit před sesutím, záleželo by jen na argumentační šikovnosti těžaře.

V prvním kole to nevypadalo příliš dobře, liberecký báňský úřad odmítl námitky odpůrců těžby (vedle českolipské pobočky STUŽ je to místní skupina Hnutí Duha, město Jablonné v Podještědí, především ale obdivuhodně houževnaté a systematicky postupující Sdružení na záchranu kopce Tlustec podporované známým ekologickým právníkem Dr. Kužvartem) a změnu plánu zjištění lomu povolil. Pokud jde o povolení samotné těžby, tady již byl opatrnější a obrátil se na Ministerstvo

životního prostředí s dotazem, zda je opravdu třeba zpracovat novou EIA, jak jsme požadovali. V půli června konečně odtud přišlo vyjádření a bylo možno slavit první vítězství. Ministerstvo nám dalo za pravdu. Zpracování EIA samozřejmě nějaký čas potrvá a po tu dobu není možno pokračovat v řízení o povolení těžby. A ke konci června pak ČBÚ pomohl toto vítězství dovést. Zřejmě poučen svým neúspěchem v roce 2004, kdy šel na ruku těžaři, ale soud následně jeho rozhodnutí doslova rozcupoval, byl tentokrát opatrnější a jako odvolací orgán povolení k zajištění lomu vydané báňským úřadem v Liberci pro četné formální i faktické nedostatky zrušil. Šlo vlastně o pokus obejít zákon, předstírat trvajících platnost původního plánu zajištění lomu, které stačí jen jednoduchým způsobem aktualizovat, a opět se tak vyhnout řádnému (zákonnému) ale samozřejmě složitějšímu a časově náročnějšímu novému povolovacímu řízení. Tím by také ze hry vypadli těžaři nepřijemní výše zmínění účastníci řízení. S takovou snahou dosáhnout svého i za cenu porušení či obcházení zákonů se bohužel u tohoto těžaře (a nejen u něho) setkáváme dosti často. Pikantní na tom je, že předseda představenstva firmy GO Point a.s. je bývalým přednostou libereckého územního odboru Ministerstva životního prostředí, který ve své původní funkci pravidelně rušil povolení k těžbě vydávaná opakovaně tehdejšími okresními úřady v České Lípě předchozímu těžaři na Tlustci, firmě Beron, a který se jistě nemůže vymlouvat na neznalost příslušných právních norem.

Otázka je, jak dlouho si Tlustec a jeho obránci budou moci oddechnout. Jediným spolehlivým řešením by totiž byl odpis zásob čediče na Tlustci, na to však asi báňský úřad za současné situace určitě nepřistoupí. To by se musely změnit příslušné zákony a především zmíněná surovinová politika. Takže prozatím nezbyvá než zůstat ve střehu.

4.3 Karlovarská regionální pobočka obdržela z programu EU grant

Dalších 9 mil. Kč z EU pro Karlovarský kraj

Společnost pro trvale udržitelný život – regionální pobočka Karlovy Vary (STUŽ K.Vary) získala z programu EU Rozvoj lidských zdrojů celkem 9 mil Kč na vytvoření sítě ekologických informačních a center v Karlovarském kraji. V soutěži 43 projektů se ten jejich zařadil mezi 13 úspěšných. Finanční podpora jde ze 75 % přímo z fondů EU a 25 % se podílí Ministerstvo životního prostředí ČR ze státního rozpočtu.

Podstata projektu je vybudování a zprovoznění tří základních poradenských a informačních center, a to v Karlových Varech, Sokolově a Chebu; dále pak dalších tematických center, která by propojovala všechny subjekty v kraji zabývající se ekologií obecně nebo rozvojem ekologických technologií.

Kromě základní informační funkce by ekologická centra měla poskytovat občanům, neziskovým organizacím i podnikatelům informace a poradenský servis pro získávání podpor a dotací na ekologické aktivity a na rozvoj ekologických technologií. Možnosti jejich využívání nejsou právě na Karlovarsku zatím plně využívány.

Garantem a koordinátorem projektu je RNDr. Pavel Žlebek, který založil a již 7 let vede Karlovarskou pobočku STUŽ. Tato pobočka organizuje v K. Varech rozmanité environmentální akce od besed a pořadů pro mládež až po vysoce odborné Mezinárodní konference. Své zkušenosti a aktivitu rozšíří nyní do celého kraje a díky finanční podpoře svou činnost může dále zkvalitnit a odborně profesionalizovat.

Projekt vytvoří v našem regionu 7 nových pracovních míst zapojených přímo do základních center a další pracovní příležitosti rozvojem tematických center a podporou nových podnikatelských ekolo-

gických aktivit. Partnery projektu jsou: Karlovarský kraj, Města Karlovy Vary a Cheb, Hospodářská a sociální rada Sokolovska a STEP – Síť ekologických poraden ČR.

Slavnostní a veřejné podepsání smlouvy o podpoře projektu se zástupci EU, MŽP a STUŽ K.Vary proběhla v pátek 28.července 2006 od 10:00 hod v Zasedacím sále Krajské úřadu, následovala tisková konference

Pavel Žlebek, Společnost pro trvale udržitelný život, Regionální pobočka Karlovy Vary

Kontakt: stuzkv@mail.cz

Telefon: 353 223 619, 606 606 599, www.stuz-kv.cz

4.4 Plzeňská regionální pobočka

Vybrané tiskové zprávy

Společná tisková zpráva Hnutí DUHA a Společnosti pro trvale udržitelný život – regionální pobočky Plzeň

Spalovny odpadu ochraně klimatu nepomohou

Londýn/Praha/Plzeň - 3. května 2006 - Exhalace oxidu uhličitého z výroby energie ve spalovnách komunálního odpadu jsou srovnatelné s elektrárnami na zemní plyn. Ukázala to nezávislá studie, jež kalkuluje znečištění z různých technologií nakládání s odpady a kterou dnes v Londýně prezentuje britská partnerská organizace Hnutí DUHA [1]. Nejlepším řešením podle propočtu ve studii je vysoká míra recyklace a kompostování odpadu kombinovaná s likvidací zbytku v technologii tzv. mechanicko-biologické úpravy a bioplynovými stanicemi.

Spalovny komunálního odpadu s kombinovanou výrobou elektřiny a tepla způsobují exhalace (průměrně 0,34 tuny na megawatthodinu) srovnatelné s elektrárnou na zemní plyn (0,38 t/MWh). Předpokládá se přitom, že v příštích desetiletích ještě o něco stoupnou, protože se bude zvyšovat podíl plastu v komunálním odpadu.

Studie přitom kalkuluje pouze s oxidem uhličitým fosilního původu (například ropa ve formě plastu). Nezapočítává tedy spalování odpadní biomasy ze zahrad, parku či kuchyňských zbytků.

Nejčistější ze současných uhelných elektráren ČEZ - Detmarovice - způsobuje exhalace asi 0,9 tuny na megawatthodinu [2].

Srovnání s elektrárnami ČEZ ovšem není zcela spravedlivé. České uhelné bloky se totiž blíží konci své životnosti a budou nahrazovány novými, čistějšími. Zároveň s rostoucím podílem plastu v odpadu to znamená, že během zhruba patnácti let budou moderní černouhelné elektrárny způsobovat jen asi o 40 % nižší exhalace než spalovny. Plynové zdroje je dokonce překonají.

V propočtu je zahrnut pouze oxid uhličitý, který vzniká přímo spalováním. Nezapočítává například exhalace skleníkových plynů z transportu zemního plynu nebo přepravy odpadků a především ztráty energie, ke kterým dojde vyplýváním recyklovatelných materiálů, jež se musí opět vyrobit z přírodních surovin.

Ivo Kropáček z Hnutí DUHA řekl: „*Takzvané energetické využití odpadu ve spalovnách ve skutečnosti z velké části není nic jiného než spalování fosilních paliv s vysokými exhalacemi oxidu uhličitého.*“

Dokonce i když odpad obsahuje velké množství biomasy, exhalace fosilního oxidu uhličitého jsou srovnatelné s elektrárnou na zemní plyn. Výstavba spaloven je tedy vysloveně krokem proti snahám o snížení exhalaci skleníkových plynů.“

Miroslav Šuta, předseda plzeňské regionální pobočky STUŽ, řekl: „Výsledky studie znovu potvrzují, že spalování odpadu představuje nejen mrhání cennými surovinami, ale představuje také značný zdroj skleníkových plynů. Pokud Evropská komise miní dostát svým závazkům v ochranu klimatu, měla by změnit návrh nové odpadové legislativy tak, aby upřednostnila materiálovou recyklaci odpadu před jejich spalováním. Evropská unie by také měla zastavit z subvence evropských fondů pro výstavbu nových spaloven odpadu a přesměrovat je na podporu recyklace a obnovitelných zdrojů energie.“ [3]

Poznámky:

[1] Studie je výsledkem výzkumu konzultační společnosti Eunomia Research and Consulting, který financovala organizace Friends of the Earth - britský partner Hnutí DUHA. Kompletní analýza (85 stran) je ke stažení na http://www.foe.co.uk/resource/reports/changing_climate.pdf

[2] Současné hnědohelné elektrárny CEZ způsobují exhalace mezi 1-1,7 tuny oxidu uhličitého na megawatthodinu.

[3] Návrhy Rámcové směrnice o odpadech a Tematické strategie pro předcházení vzniku odpadu a jejich recyklaci zveřejnila Evropská komise v prosinci 2005. Zabývá se jimi Rada ministrů ŽP členských států EU a v brzké době je začne projednávat Evropský parlament.

Brusel/Plzeň (20. června 2006) - Výbor Evropského parlamentu pro životní prostředí má zítra, t.j. 21. června, projednávat návrh evropské směrnice pro kvalitu ovzduší. Nová evropská legislativa má velký význam i pro Českou republiku, protože dnes asi třetina obyvatel žije v oblastech s nepřijatelně znečištěným vzduchem, který vážně ohrožuje lidské zdraví.

Samotné znečištění jemným poléťavým prachem v průměru zkracuje každému obyvateli ČR život o více než 10 měsíců (!), přičemž průměr EU činí asi 8,6 měsíce. Znečištěné ovzduší způsobuje ročně předčasnou smrt asi 370 tisíc Evropanů (1).

„Doporučení německého europoslance Holgera Krahmara (FDP) předložená výboru pro životní prostředí bohužel znamenají vážné ohrožení pro ochranu životního prostředí a upřednostňují finanční zájmy znečišťovatelů před ochranou lidského zdraví. Návrhy na příliš vysoké limity pro znečištění ovzduší a na nejrůznější výjimky ignorují stávající stav vědeckého poznání i názory předních českých a evropských odborníků, kteří se zabývají vlivem znečištěného ovzduší na zdraví lidí,“ uvedl MUDr. Miroslav Šuta, odborný konzultant pro ekologická a zdravotní rizika.

Společná tisková zpráva Hnutí DUHA a STUŽ - regionální pobočky Plzeň

Česko nesouhlasí s plánem EU na změnu definice spaloven odpadů Návrh Komise by ohrozil recyklaci a usnadnil export odpadů

Brusel/Praha - 27. června 2006 - Evropské nevládní ekologické organizace (1) podporují Českou republiku i další střeoevropské země v odporu proti predefinování spaloven komunálního odpadu. Kritizují ministry životního prostředí členských států EU, kteří dnes na Radě EU v Lucemburku ignorovali nebezpečí skryté v návrhu nové evropské odpadové legislativy přeloženém Evropskou komisí. Plánovaná změna definice spaloven jako zařízení pro „využití odpadů“ by usnadnila export

odpadů z bohatších částí EU do chudších regionů, což by mělo vážné negativní důsledky pro Českou republiku. Schválení návrhu by také vedlo k přesměrování peněz evropských fondů do výstavby nových spaloven místo projektů pro prevenci vzniku a recyklaci odpadů.

„Překlasifikování spaloven není jen formalita - povýšilo by spalování odpadů na úroveň opakovaného využití nebo recyklace a mělo by naprosto konkrétní praktické důsledky. V evropské odpadové politice by šlo o velký krok zpět, který podkopá další rozvoj recyklace,“ řekl ing. Ivo Kropáček, odpadový expert Hnutí DUHA.

Dnes v Lucemburku schválené závěry Rady EU k odpadové strategii unie (2) obsahují řadu pozitivních bodů, například podporu obecné hierarchie pro nakládání s odpady, podporu kompostování bioodpadů a ustavení indikátorů v oblasti prevence vzniku odpadů. Tyto dobré úmysly ale podkopávají překlasifikování spaloven na zařízení pro „využití odpadů“.

Závěry Rady EU se však bohužel tímto žhavým problémem nezabývají. Ignorují tak jasný nesouhlas, který řada členských států EU včetně České republiky (dále Slovensko, Polsko, Maďarsko) vyjádřila na dnešním jednání. Protestují proti tomuto zvýhodnění spaloven komunálních odpadů (3).

Spalovny představují metodu likvidace odpadů, která by neměla být z politických důvodů maskována zavádějící nálepkou 'využití', protože mrhají cennými zdroji, jež by recyklací v odpadu mohly být využity nebo ušetřeny. Spalovny také odrazují od odpadové prevence a jsou problematické i vzhledem ke svým zdravotním rizikům a dopadům na klima. Typická spalovna komunálních odpadů vyrábějící elektřinu totiž produkuje jen z fosilní složky odpadů v průměru o 33 % více skleníkových plynů než elektrárna spalující zemní plyn (4),“ uvedl MUDr. Miroslav Šuta, odborný konzultant v oblasti ekologických a zdravotních rizik.

„Ve střední a východní Evropě by překlasifikování spaloven odpadů mělo obzvláště negativní dopad. Mohlo by přesměrovat použití milionů euro strukturálních a kohezních fondů EU ze systémů pro separaci a recyklaci odpadů do projektů nových velkospaloven. Zavedení nových krátkodobých omezení pro pohyb odpadů by nebylo efektivním řešením. Ministři členských států EU proto musí ponechat spalovnám odpadů definici 'zařízení pro likvidaci odpadů',“ konstatoval Martin Konečný ze CEE Bankwatch Network.

„Statut spaloven bude definitivně řešen během nadcházejících jednání o rámcové směrnici o odpadech. „Nyní je důležité, aby ministři svou dnešní podporu hierarchie pro nakládání s odpady (prevence, znovupoužití, recyklace, jiné využití, likvidace) v závěrech Rady EU přeměnili do podoby konkrétních akcí. V následujících jednáních o budoucí odpadové legislativě EU proto musí odmítnout pokus Evropské komise maskovat spalovny komunálního odpadu zavádějící nálepkou 'zařízení pro využití' odpadů,“ řekla Melissa Shinn odpovědná v EEB za problematiku odpadů a přírodních zdrojů.

Pro více informací:

Miroslav Šuta, STUŽ, 777 75 75 11. miroslav.suta@centrum.cz

Ivo Kropáček, Hnutí Duha, 604 20 73 02 ivo.kropacek@hnutiduha.cz

Martin Konečný, CEE Bankwatch Network, +32 2 542 01 85, martin.konecny@foeeurope.org

Michael Warhurst, FoE EWNI, +44 10 7566 1685, michael@foe.co.uk

Melissa Shinn, EEB, +32 2 289 1308, melissa.shinn@eeb.org

Poznámky pro editory:

(1) European Environmental Bureau (EEB) - největší aliance evropských nevládních ekologických organizací sdružující asi 145 členů, z ČR jsou členy Zelený Kruh, Ekologický právní servis, Ústav

pro ekopolitiku a Společnost pro trvale udržitelný život Friends of the Earth Europe (Přátelé Země) - evropská platforma největší světové federace nevládních ekologických organizací, českým členem je Hnutí DUHA CEE Bankwatch Network - síť nevládních organizací v 11 postkomunistických zemích střední a východní Evropy, která monitoruje aktivity mezinárodních finančních institucí, českým členem je Hnutí DUHA

(2) Závěry Rady EU k Tématické strategii pro prevenci vzniku a recyklaci odpadů

(3) Společné stanovisko ministrů životního prostředí České republiky, Slovenska, Polska a Maďarska, které vyjadřuje výhrady k záměru na překlasifikování spaloven odpadů, bylo přijato během jednání Visegrádské skupiny v Košicích 5. května 2006. Faximile anglického znění stanoviska je k dispozici na této adrese:

<http://www.eeb.org/activities/waste/incineration/Visegrad-4-declaration-4-and-5-May2006.pdf>

(4) Detailní informace najdete ve zprávě „A changing climate from energy from waste“, kterou zpracovala firma Eunomia Consulting a jejíž anglický originál je dostupný na této adrese:

http://www.foe.co.uk/resource/reports/changing_climate.pdf

Od soboty bude v elektronice zakázána řada nebezpečných chemikálií

Plzeň/Brusel (30. června 2006) - Od soboty 1. července nesmí být na základě rozhodnutí Evropské unie prodávány nové televizní přijímače, počítače a další elektrické a elektronické přístroje, které obsahují řadu nebezpečných chemikálií jako olovo, rtuť nebo kadmium či kontroverzní bromované zpomalovače hoření (1).

„Po letech příprav vstupují konečně v platnost pravidla pro vyloučení některých velmi nebezpečných chemikálií z elektrických a elektronických zařízení, která každodenně používáme v domácnostech. V nových spotřebičích bude zakázáno užívat olovo, rtuť a kadmium, žárovky a svítidla určené pro domácnosti už nesmí obsahovat rtuť, kadmium, šestimocný chrom, polybromované bifenyly (PBB) a polybromované difenyletery (PBDE),“ uvedl MUDr. Miroslav Šuta, odborný konzultant pro ekologická a zdravotní rizika

Vážná pochybení v návrhu politiky EU pro užívání pesticidů – nechání přírodu ani zdraví lidí

Brusel/Plzeň - 20. července 2006 S ročním zpožděním představila Evropská komise (dále Komise) návrhy tématické strategie a rámcové směrnice pro „udržitelné“ užívání pesticidů (1). Oba dokumenty jsou z hlediska ochrany zdraví lidí a životního prostředí značným zklamáním. Deklarují sice politický záměr snížit závislosti zemědělců na pesticidech, ale postrádají kontrolovatelné cíle i konkrétní termíny jejich dosažení.

Celý text v případě zájmu naleznete zde: <http://www.stuz.cz/view.php?cisloclanku=2006070012>

5. Názory, polemiky, komentáře z pera členů a příznivců stuž

5.1 Ke zrušení územních ekologických limitů těžby uhlí

(Psáno sice koncem roku 2005, od té doby se však nic nezměnilo, pozn. E.V.)

Martin Říha

5.1.1 Lež má krátké nohy

Ani v čase mezi Vánoce a Novým rokem neutichla v tisku a dalších sdělovacích prostředcích polemika, zda prolomit, nebo neprolomit v blízké době tzv. „územní ekologické limity těžby uhlí“ v Severočeské hnědouhelné pánvi. Blíží se totiž veřejné projednání konceptu Územního plánu Ústeckého kraje, který je zpracován ve dvou variantách. Jedna limity nadále respektuje, druhá se zabývá, bohužel jen některými, případnými důsledky jejich prolomení již v návrhovém období územního plánu.

Vášnivě se o problému rozepsal v Právu 27. 12. 2005 Jaroslav Foldyna z ČSSD v článku „Odpis zásob nebo Severních Čech“. Hned první věta článku je lež. Ministr životního prostředí Ambrozek neprosazuje ukončení těžby uhlí v severních Čechách, jak tvrdí Foldyna. Při respektování územních ekologických limitů by k ukončení těžby teprve někdy kolem roku 2012 došlo jen na Velkolomu Čs. armády, ostatní doly by nerušeně těžily ještě desítky let. Pokleslé zlehčováním ministry víry a hraní na strunu zášti a závisti vůči Pražanům snad ani nemá smysl komentovat - na hulvátství jsme si od funkcionářů ČSSD už zvykli a zdá se, že lepší to hned tak nebude. Pan Foldyna používá demagogicky hrozbu třetinové nezaměstnanosti v mostecké oblasti, zavře-li se za 7 let jeden důl s cca 800 pracovníky! Kvůli tomu by klidně zlikvidoval obce Horní Jiřetín a Černice s 2000 obyvateli a zbytky nedotčené přírody kolem, poslední ostrůvek nezdevastovaného území jihozápadně od Litvínova. Obce s historií sahající do 13. století, poutní místo s památkově chráněným barokním kostelem od J. B. Matheye, s rekonstruovanou starší a četnou novou zástavbou se stovkami jiných pracovních příležitostí, než je těžba, tak jako tak v území dočasná.

A kvůli jakým zásobám uhlí? Ty těžitelné velkolomovou technologií se nenacházejí přímo pod obcemi Horní Jiřetín a Černice. Obce by musely „padnout“ kvůli nezbytným bezpečným sklonům svahů těžební jámy v nadložních horninách a zeminách nad slojí, uloženou jižně od nich. Podobně, jako musely doly „ostrouhat“ jižní svahy Krušných hor západně od zámku Jezeří pod Jánským vrchem, musely by to udělat i východně od něj nad Černicemi a Horním Jiřetínem až po Janov u Litvínova. A to kvůli nevelkým zásobám uhlí nevalné jakosti, zredukovaným minulou těžbou bývalého povrchového dolu Obránců míru a bývalého hlubinného dolu Centrum. O tohle uhlí v této hře ale nejde. Jde o to otevřít si nástupiště na daleko větší a kvalitnější zásoby uhlí pod Chemickými závody v Záluží u Litvínova. To by bylo teprve těžbou zrušených pracovních příležitostí! Jenže to pana Foldynu a jeho soudruhy z ČSSD nezajímá. Zajímá je okamžitý prospěch z těžby a prodeje uhlí i elektřiny teď. Nejde o zaměstnanost a o horníky. Jde o cenu licence na těžbu, jde o okamžitý zisk majitelů společnosti, jde o zásoby, které jsou zajímavou jistinou pro další zadlužování státu a tunelování jeho bohatství. Jak se srovnává deklarovaná dojemná starost zastánců prolomení limitů o budoucnost kraje s dnešním objemem vývozu uhlí i elektřiny do zahraničí, za cenu toho, že našim dětem to uhlí bude chybět nejen jako energetická, ale i chemická surovina?

Další oblíbenou lží zastánců prolomení územních ekologických limitů těžby jsou sliby obyvatelům, že doly jim předloží nabídku, které nebude možné odolat. Že jednoznačný výsledek referenda, odmítající vystěhování a likvidaci obcí těžbou, byl způsoben neznalostí této nabídky. Žádná seriózní nabídka náhradní výstavby za likvidované obce neexistuje - to by musela být náhrada obsažena v oné zmíněné variantě konceptu územního plánu kraje, a tam nic takového není. To znamená, že se počítá jako v minulosti s výkupy a „rozptýlením“ obyvatel po zbývajících městech a obcích. Možná už ne v panelácích, ale v něčem lepším, ale se zachováním celých občanských komunit dotčených obcí se prostě nepočítá. Nikdo, ani těžaři, ani kraj nebo státní orgány to do zadání konceptu územního plánu totiž neuplatnil. A že by to byl tvrdý „oříšek“ najít vhodné lokality, zajistit jejich zapojení do dopravní, technické i sociálně - ekonomické infrastruktury, do dopravní obsluhy území, do vodního režimu a odtokových poměrů, s těžbou zpřetrhanými vazbami vnitrozemí a Krušných hor, o tom nelze pochybovat. Jenže to nikdo ve spolupráci s orgány veřejné správy neřeší, takže je to jen „vějička“ na důvěřivé. Až by byly nemovitosti vykoupené, vždy je možno říci „My jsme chtěli, ale veřejná správa nevytvořila podmínky“. Jenže to už by bylo pozdě „bycha honit“. To je ta Foldynova a těžařská „příležitost obyvatel se rozhodnout se znalostí nabídky, kterou při referendu ještě neznali“.

Budoucnost kraje není v devastaci i těch zbytků osídlení a přírody, které tam ještě zbyly. Je v postupném útlumu těžby a v budování nové, co nejpestřejší a tím i stabilní ekonomické základny. Orientace na pokračování devastující těžby je orientací na minulost, odrazující nové podnikatele. Už by si to sociální demokraté měli ve vlastním zájmu uvědomit a začít se podle toho chovat. Rychleji rekultivovat území po těžbě, regenerovat osídlení, lákat nové podnikatelské subjekty v oborech nevázaných úzce na těžbu uhlí, ale ekonomicky perspektivní do budoucna. Neorientovat energetiku na pokračování ve spalování uhlí za obrovské produkce CO₂, který žádné odsíření a denitrifikace neodstraní a kde se začínají mezinárodně uplatňovat tvrdá omezení.

Nemohu se zbavit podezření, že cynický kalkul těžařů a energetiků na to, že teď je třeba z území „vytráskat co se dá“ a důsledky ať řeší někdo jiný, tedy „po nás potopa“, není tak daleko od smutné pravdy. Nedopustit to je svrchovaným úkolem orgánů veřejné správy. K tomu nám dopomáhej i Bůh, bude-li třeba.

5.1.2 Podlehnout vábení těžařů může jen naivka

Severočeské doly a Mostecká uhelná zintensivnily v posledních měsících propagandistickou ofenzívu směřující k prosazení zrušení územních ekologických limitů těžby uhlí, stanovených vládou ČR v roce 1991. „Masáž“ veřejnosti i politiků je založena na strachu z nezaměstnanosti a na úmyslném nadsazování počtu pracovních příležitostí, které by nepovolením těžby za limity zanikly. Přitom je známo, že zde aplikovaná velkolomová povrchová těžba uhlí v minulých desetiletích zlikvidovala více pracovních příležitostí, než vytvořila a navíc zničila více než 100 obcí. Nezaměstnanost na Mostecku je vysoká i dnes, kdy limity těžbu neomezují. V tom to tedy není a navíc uhlí dříve nebo později dojde a stavět na něm budoucnost je krátkozraké.

Do oblasti je třeba přilákat jiné podnikání v perspektivních sofistikovanějších a životní prostředí nepoškozujících oborech. A to se nepodaří, dokud nebude v území zjevné výrazné zlepšení životního prostředí, rekultivace nevrátí krajině vlídnější tvář, dokud se bude pokračovat ve velkoplošné devastaci povrchovou těžbou i těch zbytků přírody a sídel, které ještě odolaly, jako obec Horní Jiřetín s Černicemi, zámek Jezeří a arboretum pod ním.

Aby těžaři zlomili odhodlání Jiřetínských a Černických, vyjádřené jednoznačným odmítnutím likvidací obcí v letošním referendu, začali vábit nabídkami, „kterým nebude možno odolat“, jak se vyjádřil bývalý náměstek ministra průmyslu a obchodu Ing. Pecina. Spočívají v příslibu neposkyt-

nout jen tak nějaké rozptýlené náhradní ubytování v panelácích, jako dříve, ale zajistit náhradní výstavby rodinných domků, ba celých vesnic i s občanskou a technickou vybaveností náhradou za likvidované. Má to ale zásadní „vady na kráse“.

Ačkoliv je zpracován ve dvou variantách koncept územního plánu Ústeckého kraje, přičemž jedna z těchto variant v rozporu se zmiňovaným usnesením vlády předpokládá prolomení územních ekologických limitů těžby, ani v ní se neuvažuje s nějakými novými sídly, tím méně s nezbytnou dopravní a technickou infrastrukturou, potřebnou k jejich zapojení do života oblasti. Tím pádem se neřeší ani další souvislosti, jako čím se budou živit ti, kdo v náhradních sídlech budou žít, ale nebudou pracovat v dolech, dopravní obsluha pro dojížděku a vyjížděku za prací, příprava a kultivace okolní krajiny pro zajištění její ekologické stability a krátkodobou rekreaci obyvatel, tím méně pak nezbytné výkupy potřebných pozemků od současných majitelů. Nikdo negarantuje, že to vše zaplatí. Doly jsou zvyklé z minulosti, že ony těží a inkasují zisk, daňoví poplatníci pak zaplatí důsledky těžby a energetiky na ostatní funkce v území prostřednictvím rozpočtů orgánů veřejné správy. Jenže dnes už doly nejsou státní a není důvod, proč by daňoví poplatníci měli nést náklady na jimi vyvolávané externí náklady těžby, jako dříve. Měly by se promítnout do ceny uhlí a energie. Třeba bychom konečně začali v našem hospodářství energií šetřit a nespotřebovávali na srovnatelný produkt 1,7x více energie, než vyspělé průmyslové země světa. Jenže doly počítají s tím, že jako v minulosti, veřejná správa se s nimi o tyto náklady „podělí“. A když to my voliči a daňoví poplatníci odmítneme? Pak prostě prohlásí, že „oni chtěli, ale orgány veřejné správy pro to nevytvořily podmínky“. Z velkorysých náhrad nebude nic, obce budou vykoupené a lidem z nich zbudou jen oči pro pláč.

Takže shrneme-li to: **Nikdo odpovědně náhradní výstavbu za potencionálně likvidované obce nepřipravuje. Musel by tak činit ve spolupráci s orgány veřejné správy a muselo by se to promítnout především do územních plánů a dalších strategických dokumentů, zpracovávaných pro tuto oblast. Sliby rozdávané těžařskými společnostmi a jejich propagačními agenturami jsou jen „šidítka“, ledaže bychom si připustili, že kromě veřejně přístupných a projednávaných dokumentů připravuje kraj ještě nějaké jiné - tajné, což si nedovedu v dnešní době představit.**

Proti likvidaci posledních zbylých obcí mluví i kulturní ohledy, ochrana památek, krajiny a přírody jako kulturního dědictví. Jako domova, vázaného právě na tuto kouzelnou polohu úpatí pod lesnatými svahy Krušných hor, při přechodu do kdysi úrodné, dnes sice zdevastované, ale obnovitelné krajiny. V poloze chráněné horami před převládajícími severozápadními větry, s dominantou zámku Jezeří na západním obzoru, symbolu odporu proti devastaci území těžbou. Kde jinde by našli dnešní obyvatelé Horního Jířetína a Černic stejně krásné místo k pospolitému životu? Jejich obce „prokoukly“ po roce 1990 stejně, jako na východním konci pánve zachráněný Duchcov nebo Chabařovice. Po desítkách let umrtnění stavebními uzávěrami ožily, vrátil se do nich plnohodnotný život. To rozhodně stojí za lámání hlavy, jak je ušetřit, zachovat. Političtí matadoři, ucházející se v severních Čechách o přízeň voličů by měli dobře vážít, kolik voličů je a bude v budoucnu spjatých s doznívající těžbou uhlí a kolika záleží víc na ekonomické perspektivě v blízké budoucnosti a zdravém životním prostředí. Kdo vsadí na těžbu, sází na minulost a táhne kraj před rok 1989. Rozumný politik by do takového hazardu nešel.

5.2 Občané řekli spalovně NE

Eva Tyllová

Každý občan vyprodukuje cca 350 kg komunálního odpadu za rok. Co se s ním děje? Pouze 12–15 % je recyklováno. Zbývajících 80 % je uloženo na skládku a 5 % je spáleno v jedné ze tří spaloven. Tento způsob likvidace odpadu poškozují životní prostředí a velkou měrou se podílí i

na drancování přírodních zdrojů. Přitom je dnes již zřejmé, že spolu s odpadem vyhazujeme cenné suroviny místo, abychom je využívali. Z odpadu se dá udělat řada výrobků, z papíru nový papír, ze skla nové sklo, z bučiny v krabicích na nápoje nový papír. Z PET lahví se vyrábí v Plané nad Lužnicí stříž do zimních bund, polštářků a stavební izolace. Bioodpady můžeme využít v zemědělství nebo na rekultivaci těžbou zdevastované krajiny Odpady jsou šancí pro rozvinutí pokrokových technologií a vytvoření nových pracovních míst.

Na místo rozvoje zpracovatelského průmyslu využívajícího odpady roste pouze tlak na spalování odpadu a tím i na výstavbu nových spaloven komunálního odpadu. Spalovací lobby plánuje výstavbu spalovny o kapacitě 100-150 tis. tun odpadu za rok téměř v každém kraji. Neodrazuje je ani to, že spalovny o stejné kapacitě např. spalovna v Liberci jsou ztrátové a mají nedostatek odpadu. Zřejmě počítají, že si ztrátovost vylepší dovozem odpadu ze zahraničí. O to se snaží provozovatelé stávajících spaloven. Např. do spalovny v Liberci, byly v posledním roce podány žádosti na dovoz 19 tis. tun komunálního odpadu z Německa, dokonce až z Mnichova. Pokud by se dovoz osvědčil, zástupkyně firmy přiznala, že by spalovna dovážela až 30 tis. tun odpadu ročně. Ministerstvo životního prostředí na základě protestů nevládních organizací dovoz odpadu do spalovny Liberec nepovolilo, ale firma Termizo se odvolala proti jeho rozhodnutí k soudu. Mezitím byla na Ministerstvo životního prostředí podána další žádost o dovoz, tentokrát do spalovny Malešice a na množství mnohem větší, celých 80 tisíc tun komunálního odpadu. Ta už zní na množství desetinásobně vyšší, Ministerstvo ji na základě tlaku veřejnosti, po půl roce posuzování, zamítlo. Co hrozí, pokud soud rozhodne, že dovoz odpadu zakázat nelze, si umíme dobře představit. V Německu je velký přebytek odpadu, který nesmí být bez úpravy ukládán na skládky. Navíc cena za likvidaci tuny odpadu je v Německu několikanásobně vyšší než v České republice. Firmy jsou připraveny namíchat směs podle potřeb spalovny. České spalovny se totiž nyní potýkají s problémem, že komunální odpad má vyšší podíl výhřevných složek (zejména plastů), než umožňuje technické zařízení ve spalovně spalovat. Místo lepšího třídění, které by tyto složky z komunálního odpadu vyloučilo, a zajistilo jejich další zpracování, raději dovezeme nevýhřevný odpad nejhorší kvality z Německa (tzv. zbytek na třídícíce) a namícháme ho s naším výhřevným. Prý to bude ekologické, odpad bude dovážen po železnici.

Výstavba spaloven by navíc vedla k poklesu množství recyklovaného odpadu. Spalovnu Bumbříčka je totiž nutné krmít a krmít a pak už není možné odpad recyklovat, ve spalovně by chyběl. Přípravují se stavby nových spaloven v několika krajích. Jedná se o kraj Královéhradecký, Pardubický, Plzeňský, Jihočeský, Moravskoslezský.

Občané a nevládní organizace proti výstavbě spaloven protestují. A v mnoha případech se jim daří nemyslné projekty zastavit. Příkladem je plánovaná stavba spalovny komunálních odpadů v Opatovicích nad Labem, na jejíž financování chtěl její investor Elektrárna Opatovice dokonce žádat o prostředky z Kohesního Fondu EU. Nevládní organizace ve spolupráci s místní organizací Strany Zelených vedly intenzivní kampaň kolem spalovny Opatovice po 3 roky. Lidé z místní nevládní organizace ČSOP Čeperka se účastnili projednávání EIA jak Plánů Odpadového hospodářství Královéhradeckého a Pardubického kraje tak procesu EIA na spalovnu. Odborníci ze STUŽ, Hnutí Duha a Arnika pomáhali odbornými stanovisky. Téměř tříletá týmová práce se zúročila. Nejdříve se podařilo prosadit, že spalovna není v závazné části ani jednoho krajského plánu odpadového hospodářství, ale je uvedena pouze jako jedna z alternativ. Spalovnu nepodpořil Hradec Králové, který připravuje plán nakládání s odpady výrazně zaměřený na recyklaci.

Zastánci výstavby spalovny vedení radním Šilarem se však nevzdali, založili společnost EVO, ve které mají mít účast i obce, a snaží se získat dotaci z Fondu soudržnosti EU nebo alespoň půjčku z Evropské Investiční banky. Postupně oslovují další města v Pardubickém a Královéhradeckém kraji. Příliš se jim to však nedaří. Ke konci nadějí na podporu výstavby spalovny přispěje snad i výsle-

dek referenda v Opatovicích nad Labem, na jejichž katastru má spalovna stát. Místního referenda, které proběhlo 24.6.2006, se zúčastnilo 55% občanů. Více jak 80 % se vyslovilo pro vystoupení ze společnosti EVO a více než 90% spalovnu na území obce nechce. Protože hlasovalo více než 50 % občanů, jsou výsledky referenda pro obec závazné. S obdobnými výsledky proběhlo již dříve referendum v sousední obci Čeperka. Ve společnosti EVO tak zůstala jediná obec Pardubice.

Výsledky referend nechce respektovat Pardubický kraj, který se již vyjádřil, že bude pokračovat ve snahách získat prostředky z Fondu EU. Zatím je v Plánu odpadového hospodářství České republiky zákaz podporovat spalovny z veřejných zdrojů a Fondy EU jsou od letošního roku považovány za veřejné zdroje, takže by spalovna finanční podporu získat neměla. Řada spalovnářů se však již vyjádřila, že bude lobbovat za to, aby toto ustanovení bylo vypuštěno.

Odpady jsou a vždy byly žhavé téma, dotýká se každého z nás. Teď a právě teď se rozhoduje o tom, zda bude v každém kraji stát spalovna, která navíc bude spalovat odpad ze zahraničí nebo, zda půjdeme cestou k životnímu prostředí i naší peněžence šetrnější, odpad využijeme a získáme z něj cenné suroviny.

5.3 Slitují se na Slovence nad svými jedličkami?

Miroslav Hudec

„Snad nechcete ty krásné stromy kácet?“, ozvalo se z okna nad námi. Vzhlednu a ujišťuji tazatelku, že já určitě ne. Ale bohužel, jejich společenství vlastníků bytových jednotek podalo i jejím jménem žádost o pokácení pěti smrků a dvou krásných mladých jedliček, a my jako účastníci řízení jsme tu na místním šetření, abychom se k žádosti mohli kvalifikovaně vyjádřit.

„Vždyť by to byla hrozná škoda“, pokračuje paní. „Víte co jsem vždycky měla v bytě prachu od aut, která tu projíždějí i po chodníku? Ani okno jsem moc nemohla otvírat. A teď je tu pohoda, žádný prach, ráno otevřu okno, dýchám čerstvý, jehličím voňavý vzduch, poslouchám ptáky, kteří se tu usadili. Nemohu se s tím kácením smířit, komu ty stromy vadí?“

Zdůrazní, že s kácením rozhodně nesouhlasila a s ní další majitelé bytů, jenže to nebylo nic platné. Ostatní se buď nechali postrašit přehnaným líčením škod, které mohou stromy způsobit, nebo se prostě pro klid v domě přidali k většině, aniž se nad věcí nějak hlouběji zamýšleli.

Zpočátku vše vypadalo dobře. Městský úřad neshledal vážné důvody ke kácení, jak je vyžaduje zákon 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Přihlédl možná i k názoru obyvatel města, kteří před několika roky v anketě jednoznačně označili Slovanu za nejpříjemnější městskou čtvrť, v níž by si přáli bydlet. A jako jeden z hlavních důvodů uvedli množství zeleně, které tu je. Jenže iniciátor žádosti se nesmířil s jejím zamítnutím a odvolal se ke krajskému úřadu. Kraj rozhodl šalamounsky. Povolil pokácení čtyř smrků a zamítl žádost u dvou jedliček a právě toho nádherného smrku, který tak bránila paní, před jejímž oknem roste.

Ty čtyři jehličnany už nejsou a osud zbývajících tří se také pomalu naplňuje. Kraj dodatečně změnil názor, rozhodl, že na *společenství vlastníků je třeba pohlížet nikoliv jako na právnickou, nýbrž jako na fyzickou osobu*, a ta u stromů s obvodem kmene do 80 centimetrů ve výčetní výši povolení ke kácení nepotřebuje. Nepomohlo ani naše odvolání k územnímu odboru Ministerstva životního prostředí v Liberci. Marně jsme argumentovali, že takový výklad zákona zakládá nerovnost práv vlastníků, že přece o společném majetku nemohu rozhodovat pouze někteří, že spoluvlastník spoluvlastníka nemůže přehlasovat, že mohou jednat a rozhodovat pouze ve shodě.

Takže nyní je osud toho krásného smrku i mladých jedliček, stromů, kterým ještě nedávno hrozilo úplné vyhynutí opravdu už jen v rukou obyvatel domu. Když jsem si byl před nedávnem pořídit čerstvé fotografie pro tento článek, postěžovala si mi další z obyvatelek domu, že vedení samosprávy přehlíží názory těch, kdo s ním nesouhlasí, a že by si moc přála, aby se alespoň ty zbývající stromy nekácely. Samotné přání však bohužel nestačí, pro jeho splnění je třeba také něco udělat.

5.4 Zvyšuje doprava zaměstnanost v ČR?

Jan Zeman

Často se setkáváme s názorem, že doprava významně zvyšuje zaměstnanost a že proto musíme stavět silnice a dálnice. Jak k tomu kdo přišel, čert ví. Vývoj zaměstnanosti v dopravě ČR v l. 1989–2004 ukazuje tabulka.

Tabulka: Zaměstnanost v jednotlivých oborech dopravy v ČR – fyzičtí pracovníci

Rok	Železniční	Silniční	Vodní	Letecká	MHD	Celkem
1989	167 871	66 251	4 147	5 648	29 564	273 481
1990	163 175	60 406	3 929	5 759	29 289	262 558
1991	162 198	57 105	4 366 (?)	5 427	26 733	255 829
1992
1993	115 142	52 527	3 220	.	.	.
1994	107 396	50 428	3 158	.	.	.
1995	103 662	74 140	2 628	4 509	.	184 939
1996	103 946	79 059	2 586	4 723	.	190 314
1997	100 413	132 458	2 333	4 545	25 179	264 928
1998	95 009	129 268	1 830	4 347	24 665	255 119
1999	92 848	135 084	1 777	5 321	24 744	259 774
2000	89 719	136 966	1 719	4 767	24 652	257 823
2001	87 977	140 347	1 393	5 125	24 862	259 704
2002	86 072	144 089	1 144	5 123	25 281	261 709
2003	82 389	151 319	812	5 252	25 209	264 981
2004	.	.	624	5 583	24 834	.
03/89	0,49	2,284	0,196	0,93	0,85	0,969

Zdroj: R.1989–91 dle Statistických ročenek ČSÚ. Dál Ročenky dopravy – zaměstnanost v jednotlivých dopravních oborech. U MHD a let 1997–2004 výroční zprávy 19 největších podniků MHD v ČR.

Upřímně řečeno, stav české statistiky a evidence je špatný. Údaje o zaměstnanosti v dopravě ČR za r. 1992 prý nejsou, chybí i některé další roky a další obory, prezentovaná časová řada je poznamenána množstvím metodickým změn, dělením dopravních podniků atd. Srovnatelnost uvedených dat tudíž není 100%.

Součet zahrnuje i údaje pomocné apod. činnosti v dopravě, nečiní tudíž 100% předchozích sloupců. Výše uvedené celkové údaje o zaměstnanosti v dopravě nelze zaměňovat s údaji v OKEČ 60 ČSÚ, kde jsou uváděni jen pracovníci dopravních firem nad 20 zaměstnanců.

Přesto je závěr jednoznačný: i přes vysoký nárůst pracovníků v silniční dopravě se celková zaměstnanost v dopravě snížila.

Je pravda, že silniční doprava snižuje počet nezaměstnaných prudkým nárůstem obětí nehod na silnici. Nejde jen o mrtvé, ale také o zraněné a vlivem emisí i o více nemocné. Je pravda, že se silniční doprava významně podílí na výkonech zdravotnictví. Jen nevím, zda by nebylo lepší, kdyby se poškozování zdraví lidí silniční dopravou významně snížilo.

Je pravda, že nedostatečná veřejná dopravní obslužnost, která v ČR zavládla po r. 1989, zvyšuje nezaměstnanost, neboť část nezaměstnaných se není s to na své potenciální pracoviště dostat buď vůbec nebo za přijatelných podmínek.

Je pravda, že řádná péče o silnice a železnice je pracnější než výstavba dálnic či železničních koridorů.

Prostě, tvrzení, že zaměstnanost zvyšuje a nezaměstnanost snižuje výstavba dálnic a přednostní rozvoj silniční dopravy, jež se u nás v posledních 16 letech neurvale prosazuje, nelze na základě dostupných dat prokázat.

5.5 Koncept udržitelného vývoje osídlení a krajiny jako obecný základ pro politiku územního rozvoje a pro územní plánování v Evropě

Martin Říha

Pozorujeme-li bohatost forem krajiny, přírody a lidských výtvorů v ní včetně osídlení na družicových snímcích z vesmíru, na leteckých snímcích nebo ve formě abstraktního dvojrozměrného zobrazení na mapách a snažíme-li se pochopit vzájemné prostorové vazby mezi přírodním prostředím a lidskými výtvyry očima územního plánování, tedy očima diferenciací ploch v území a distribuce jejich funkčního využití mezi plochy „přírodní“ či „přírodě blízké“, „antropogenní“ nebo-li člověkem zastavěné nebo jinak intenzívně využívané, takže jsou jakoby „přírodě odebrané“ a konečně plochy přírodním samovolným procesům sice odebrané pro lidské využití, ale přesto ponechané určitému nikoliv přirozenému, ale přesto „přírodnímu“ vývoji, jako jsou plochy zemědělské výroby, např. pro sezónně pěstované monokultury obilí, shledáme, že tyto tři subsystémy využití krajiny a přírody pevninského zemského povrchu vytvářejí jakési **dvě překryvné „sítě“ a „oka“** mezi jednotlivými provazy a uzly těchto dvou sítí.

Na zemských kontinentech jsou tyto základní sítě nespojitě - rozsáhlé oblasti velehor nebo pouští, tropických pralesů nebo polárních oblastí v podstatě postrádají onu antropogenní síť, rozsáhlé hustě zalidněné oblasti a oblasti těžby nerostů nebo ukládání odpadů naopak vytěsňují síť přírodní. V dalším textu se pro domácí užití omezím na mírné podnební pásmo a na hospodářsky vyspělé země Evropy s dlouhou historií evolučního vývoje soužití lidí a přírody.

V síti „přírodního subsystému“, který je nepochybně starší a řídící, neboť mezi jeho determinanty patří mimo jiné geologické podloží, terénní morfologie, vodní síť a odtokové poměry, vegetační pokryv a další danosti, kterým se musela „antropogenní síť“ podřizovat, jsou z hlediska dnešního pohledu na funkční využití území důležité horské hřebeny, rokle, vodní plochy a toky a další obtížně překonatelné překážky, lesy, mokřady, nelesní rozptýlená zeleň, pravidelně sezónně zaplavovaná území a území s nestabilními základními poměry jako jsou sesuvy, rašeliniště, území s tekutými písky v podloží, krasová území apod. Současným výrazem takové „přírodní sítě“ v dnešním pojmosloví územního plánování je také např. „územní systém ekologické stability krajiny (ÚSES)“, tvořený rovněž „biocentry“ (uzly) a „biokoridory“ (vlákna).

V síti „antropogenního systému“ jsou z hlediska pohledu na funkční využití území důležitá především zastavěná území lidských sídel s hlavními funkčními plochami pro bydlení, průmyslovou výrobu a služby, zemědělskou, především živočišnou výrobu, pro občanskou a technickou vybavenost sídel, dopravu, sport a rekreaci. Ta tvoří ony „uzly“ antropogenní sítě v krajině, zatímco dopravní komunikace mezi sídly, dopravní a technická infrastruktura v krajině tvoří její „vlákna“.

Ani jedna z těchto „sítí“ není v reálné, dokonce ani v rovinaté krajině utvořena zcela rovnoměrně, se stejně velkými a stejně vzdálenými „uzly“ a stejně silnými a dlouhými „vláknými“. Deformují je jak přírodní danosti, o kterých jsem se již zmínil, tak historicky se vyvíjející atributy hospodářských a společenských vazeb v onom antropogenním systému, jako jsou vlastnické vztahy, hospodářské, politické, obchodní a z toho odvozené dopravní vazby atd. Nicméně ve zjednodušeném schématu si lze představit, že obraz osídlené krajiny ve Střední Evropě vytváří **překryv** těchto dvou sítí - přírodní a antropogenní.

Dovoluji si vyslovit hypotézu, že pro dlouhodobou udržitelnost celé této soustavy je optimální takové schematické uspořádání onoho překryvu, ve kterém oka sítě přírodní jsou zhruba stejně velká, jako oka sítě antropogenní, uzly sítě antropogenní jsou umístěny uprostřed ok sítě přírodní a naopak a vlákna obou sítí se protínají ve svých nejužších místech.

Takové prostorové a funkční uspořádání území je optimální proto, že obě autonomní sítě se tak navzájem nejméně narušují. A co více: komunikace lidí, informací, surovin a energie v antropogenním systému mezi sídly („uzly“) koridory dopravní a technické infrastruktury („vlákny“) funguje s minimem překážek v přírodním subsystému, z každého místa tvořícího součást systému antropogenního je navíc blízko do systému přírodního - pro suroviny, do zdravého a inspirujícího prostředí za odpočinkem, regenerací sil; ale také migrující živé součásti přírody ve své síti překonávají co nejmenší antropogenní překážky v pohybu krajinou. Mezilehlé plochy mezi vlákny a uzly obou subsystémů - „sítí“ pak mohou tvořit ony již zmíněné přechodné ekosystémy, jako jsou pole, sady, hospodářské lesy, „plantáže“ energetických dřevin či rostlin, tedy nepřirozené, i když zčásti přírodními procesy se řídící a přírodě tudíž bližší monokultury. Křížení „vláken“ obou subsystémů představují společný problém pro techniky a přírodovědce - to jsou ona mimoúrovňová křížení dálnic či železničních tratí pro průchody biokoridorů, propustky nebo nadchody a mosty na migračních trasách živočichů, rybí přechody na jezích ap., ale také tunely, mosty, shybky ap. na trasách technických sítí a dopravních staveb.

Aby to nebylo tak jednoduché, připomeňme si, že takové sítě jsou v „umělém“ - antropogenním prostředí vytvářeny na více hierarchických úrovních. Lidé se nemohou ani v kompaktně zastavěných územích měst obejít bez kontaktu s přírodními složkami prostředí. Nejde jen o vzduch, vodu, potravu, které čerpají pro svou utilitární existenční potřebu, ale i o městskou zeleň parků, zahrady, aleje v ulicích, vodní toky, okrasné vodní plochy, kašny, fontány, plochy popínavé zeleně, vytvářející oproti krajině drobnou, ale nikoliv nevýznamnou přírodní síť v měřítku sídel až po mikroprostředí budov a interiérů jednotlivých místností s pokojovými květinami, domácími zvířaty apod.

Jak již bylo řečeno, docílit či naplnit idealizovaný schematický obraz rovnoměrné a pravidelné překrývající se přírodní a antropogenní sítě, naznačený výše, je ve skutečnosti stěží dosažitelné. Bude vždy více či méně deformovaný přírodními i lidskými vlivy. To by nám však nemělo bránit ve snaze chápat je a přibližovat se k němu podle reálných možností jako k určitému dlouhodobému ideálu soužití člověka s přírodou, respektujícímu zákonitosti, potřeby a prvky obou těchto dílčích subsystémů a stanovit si to jako jeden ze základních principů a cílů, podmínek dlouhodobé udržitelnosti vývoje, v politice územního rozvoje Evropy i České republiky jako její exponované součásti v samém srdci našeho kontinentu.

Jestliže nedávno projednávaný a posouzení vlivů na životní prostředí (SEA) podrobený materiál „Politika územního rozvoje České republiky“, předkládaný vládě ČR Ministerstvem pro místní rozvoj jako obecná direktiva pro funkční a prostorové uspořádání území státu, pro koordinaci prací na územně-plánovací dokumentaci krajů, obcí a pro resortní koncepce, obsahuje zmínky a určité zásady jen pro prvky oné „antropogenní sítě“ a zcela ignoruje onen subsystém a síť přírodní, nelze o takové koncepci mluvit jako o záruce udržitelného rozvoje území. Respekt k ochranným podmínkám velkoplošných i maloplošných chráněných území přírody, prvkům evropské sítě chráněných území a výskytů chráněných druhů rostlin a živočichů („ptačích území“, „chráněných lokalit výskytů“) NATURA 2000, významným krajinným prvkům, přírodním parkům, prvkům ÚSES, záplavovým územím a dalším danostem přírody je přeci při koncipování harmonického funkčního a prostorového uspořádání území stejně důležitý, jako respekt k lidským zájmům.

Považuji za symptomatické a smutné, že po výjimečné krátké epizodě let 1990 - 1992, kdy došlo k přiřazení územního plánování a stavebního řádu do kompetence nově vzniklých orgánů péče o životní prostředí - Federálního výboru pro životní prostředí a národních Ministerstev životního prostředí České i Slovenské republiky, kdy došlo k pochopení mnohých souvislostí ve fungování obou subsystémů nejen u nás, ale i v Evropě a v celosvětovém měřítku, jak se to promítlo do závěrů Světové konference o životním prostředí v Rio de Janeiro v roce 1992, se po přesunu kompetencí v územním plánování na Ministerstvo hospodářství v roce 1992 a později na Ministerstvo pro místní rozvoj tento souzvuk opět ne-li zlikvidoval, pak určitě oslabil. Územní plánování se vrátilo do područí „hybatelů“ onoho antropogenního systému, exploatace přírodních zdrojů a investiční výstavby. Limity a regulativy vnášené do územních plánů a rozhodnutí orgány ochrany životního prostředí jsou často opět chápány jako „překážka“ rozvoje, jako obtěžující komplikace v procesech územně plánovací i projektové a investorské přípravy staveb, těžeb, změn v území pro lidské potřeby. Na této „psychóze“ zatím nic nemění ani nový stavební zákon. Naopak z jeho nedávného projednávání a schvalování v Parlamentu bylo zřejmé, jak ohled na životní prostředí některým zájmovým skupinám, poslancům i senátorům „leží v žaludku“.

Ještě smutnější je, když tento zásadní nedostatek materiálu „Politika územního rozvoje ČR“ neshledal jako důvod pro odmítnutí ani zpracovatel vyhodnocení vlivů takové koncepce na životní prostředí (SEA) a doporučil ji MŽP k vydání souhlasného stanoviska. A nejsmutnější ze všeho bude, až vláda ČR, vybavená sice Radou pro udržitelný rozvoj jako odborným meziresortním orgánem, který by měl takovéhle zásadní materiály „hlídat“, ale pracující zcela formálně a bez skutečného vhledu do hloubky problematiky, tuto politiku s požehnáním nekompetentního MŽP schválí tak, jak je předložena, namísto aby byla vrácena k dopsání nebo přepracování.

Předvolební průzkumy voličských preferencí i samotné výsledky voleb ukázaly nárůst počtu lidí, nespokojených s dosavadním vládnutím, pokles preferencí stran, které územní plánování a péči o životní prostředí měly v rukou v končícím funkčním období (ČSSD, KDU - ČSL, US-DEU) a také nárůst preferencí Strany zelených, která věnovala problematice dlouhodobě udržitelného rozvoje ve svém programu seriózní, nikoliv jen planě deklarativní pozornost. Nezbyvá než si přát, aby se tyto nové síly dostaly nejen do Parlamentu, ale i do ústředních, regionálních i místních orgánů státní správy. Je nanejvýš žádoucí, aby to „vzaly to do rukou“ dříve, než dojde k nevratným škodám na životním prostředí a veřejném zdraví u nás díky návratu k politice a trendům z 80. let minulého století, deroucí se povážlivě znovu na povrch. Nejde jen o zachování limitů těžby v SHP. Jde o zachování účasti veřejnosti na rozhodování, o právo na informace, o decentralizaci moci a další ohrožené hodnoty. Vzpomínáte? Zapomenout by bylo sebevražedné.

5.6 Několik poznámek komeniánské filosofie ke knize Fritjofa Capry *Tkáň života*

3.část – pokračování z minulého čísla – dokončení článku.

9. kapitola – sebeutváření

V textu:

Autopoiesis, sebeutváření, je definováno jako síťové uspořádání, v němž funkcí každé složky je účastnit se produkce a transformace jiných složek. Systém musí sám sebe ohraničovat, vytvářet sebe sama a udržovat sebe sama. **Sám sebe ohraničovat** znamená, že růst systému je ohraničován hranicí, která je nedílnou součástí sítě. **Vytvářet sebe sama** znamená, že všechny složky, včetně hranice, jsou utvářeny procesy uvnitř sítě. **Udržovat sebe sama** znamená, že procesy produkce pokračují v čase tak, že všechny složky jsou průběžně nahrazovány transformačními procesy probíhajícími uvnitř systému.

Organizmy jsou shluky autonomních ale úzce spojených buněk; populace jsou sítě autonomních organismů, patřících k témuž druhu; a ekosystémy jsou sítě organismů, jak jednobuněčných, tak mnohobuněčných, které náleží mnoha různým druhům. Společným rysem všech těchto živých systémů je to, že jejich nejmenší živou částí je vždy buňka. Můžeme tedy říci, že **všechny živé systémy jsou autopoietické**.

Složky organismu existují proto, aby mohl fungovat organizmus jako celek, ale **lidské společenské systémy existují také pro své složky, tj. lidské bytosti**. Totalitní politické režimy často silně omezují autonomii svých členů a tak je odosobňují a odlidšťují. Fašistické společnosti se tedy svým fungováním více podobají organismu a není náhodou, jestliže diktátorské režimy často s oblibou používají přirovnání společnosti k živému organismu.

Společenské systémy využívají komunikace jako svého zvláštního způsobu autopoietické reprodukce. Prvky tohoto systému tvoří rozhovory, které jsou ... vytvářeny a reprodukovány sítí komunikace a nemohou existovat mimo její rámec. Systém rodiny můžeme kupříkladu definovat jako síť rozhovorů, která vykazuje vnitřní cykly. Výsledky rozhovorů vedou k dalším rozhovorům, čímž vznikají pozitivní zpětnovazebné smyčky. Uzávěra sítě má za následek sdílený systém domněnek, vysvětlení a hodnot – významový kontext – který je udržován dalšími rozhovory. V této síti rozhovorů dochází k „samovytváření“ rolí, jimiž jsou definováni jednotliví členové rodiny a také hranice rodinného systému. Hranice nejsou fyzické, ale společenské, jsou to hranice očekávání, vzájemné důvěry, loajality apod. Jak rodinné role, tak hranice jsou průběžně udržovány a obnovovány autopoietickou sítí rozhovorů.

James Lovelock a Lynn Margulisová popsali globální síť produkce a transformace na celé naší planetě, kterou označili jako **teorii Gaia**. Vlastně dnes máme více důkazů pro autopoietickou povahu planety Země, než pro jednotlivé dílčí ekosystémy. Biosféra (živé bytosti) sahá v oceánech do hloubky asi 8–10 km a podobně vysoko vzhůru do atmosféry. A tak živá část naší planety tvoří jen tenký film na jejím povrchu. Život je obklopen atmosférou, která ho chrání před vnějším ultrafialovým zářením a dalšími škodlivými vlivy a současně udržuje teplotu na povrchu planety v rozmezí příznivém pro život. Ani atmosféra nad námi, ani skály pod námi nejsou živé ale obě tyto složky jsou do značné míry tvarovány a přeměňovány živými organismy. **Gaia má svou vlastní hranici – atmosféru**. Systém Gaia reprodukuje sám sebe. Planetární metabolismus přeměňuje anorganické látky na organické, na živou hmotu a zpět na půdu, oceány a vzduch. Klíčovou charakteristikou Gaii je složité provázání živých a neživých systémů do jediné globální sítě. **Systém Gaia je schopen sám sebe udržovat**. Složky oceánů, půdy a vzduchu, stejně jako organismy biosféry jsou neustále obnovovány procesy produkce a transformace.

Život na Zemi započal před třemi a půl miliardami let. Během první miliardy let evoluce pokryly planetu bakterie – základní forma života – složitou sítí metabolických procesů a začaly regulovat teplotu a chemické složení atmosféry, až se vytvořily podmínky pro rozvoj vyšších forem života. Rostliny, živočichové a lidé se na Zemi objevily mnohem později, před necelou miliardou let. Ale přes 99 procent druhů vyšších rostlin a živočichů které existovaly v průběhu vývoje zase vymřelo, zatímco planetární síť bakterií stále přežívá a reguluje podmínky na Zemi tak jako před třemi miliardami let. **Život na Zemi neustále regulují nesčíslná množství bakterií** žijících v půdě, horninách a oceánech, stejně jako uvnitř rostlin, živočichů a lidských bytostí.

Nedá se s naší úrovní poznání říct, že vesmír je živý, ale život je pravděpodobně v kosmu zastoupen hojně, protože potenciál pro život je v kosmu také hojně zastoupen.

Kdekoli pozorujeme život, od bakterií po rozsáhlé ekosystémy, nalézáme sítě, jejichž složky se vzájemně ovlivňují takovým způsobem, že celá síť reguluje a organizuje sebe sama. Ústřední charakteristikou autopoietického systému je to, že v něm probíhají neustálé strukturální změny, zatímco si zachovává síťové uspořádání. Složky sítě neustále vytvářejí a přeměňují jedna druhou a to dvěma odlišnými způsoby. Jedním typem je **sebeobnova**, živý organizmus neustále obnovuje sám sebe. Druhým typem strukturálních změn jsou změny, při nichž se **vytvářejí nové struktury** – tj. nové spoje v autopoietické síti. Tyto vývojové změny také probíhají neustále, buď jako důsledek vlivů prostředí, nebo jako výsledek vnitřní dynamiky systému. Živý systém interaguje se svým prostředím pomocí „strukturálního spojování“, tj. stále se opakujících interakcí, z nichž každá odstartovává strukturální změny v systému. Nervový systém například mění svoji vodivost s každým smyslovým vjemem. Buněčná membrána neustále vnáší látky z vnějšího prostředí do metabolických procesů buňky. Živé systémy jsou autonomní, vnější prostředí dává pouze ke změnám impulz; neurčuje o jakou změnu půjde, ani ji neřídí. Strukturální změny, jimiž organizmus odpovídá na změny prostředí, vyvolávají změnu v jeho budoucím chování – učí se, adaptuje se. **Učení a vývoj jsou klíčovými charakteristikami chování živých bytostí.**

Živá struktura je vždy záznamem jeho předchozího vývoje – **historií jeho strukturálních změn**. Protože struktura organismu v kterémkoli bodu jeho vývoje je záznamem jeho předchozích strukturálních změn, a protože každá strukturální změna ovlivňuje budoucí chování organismu, znamená to, že **chování organismu je určováno jeho strukturou**. Živý organizmus – jeho chování – je tedy determinován svým způsobem uspořádání, svou strukturou.

Když živý systém dospěje k bifurkačnímu bodu, jeho historie strukturálního spojování bude určovat dráhy, které má organizmus dále k dispozici, kterou z nich ale systém zvolí, zůstává nepředpověditelné.

Tvořivost – neustálá tvorba nových konfigurací – je klíčovou vlastností všech živých systémů. Kombinace schopnosti všech živých systémů reprodukovat se a vytvářet nové, přirozeně vedla k biologické evoluci – tvořivému rozvoji života.

10.kapitola vývoj života

V textu:

V systémovém pohledu je dnes vyučovaný neodarwinismus jen jedním z možných způsobů evoluce, vývoje života.

1 – Podle neodarwinistické teorie každá evoluční variace pochází z **náhodné mutace**, tj. náhodných genetických změn, následovaných přírodním výběrem. Když například živočich potřebuje pro přežití v studeném podnebí hustý kožich, neodpoví na tuto potřebu tím, že mu ten kožich naroste.

Místo toho se objeví všechny možné druhy náhodných genetických změn, a ta zvířata, u nichž se hustý kožich náhodou objeví, ta přežijí. U bakterií, které se množí úžasnou rychlostí, může být tento způsob poměrně velmi významný.

2 – Bakterie si ale vyvinuly ještě jiný způsob, cestu evoluční tvořivosti, mnohem efektivnější a to takový, že si volně předávají dědičnou informaci v síti globální výměny, označovaný jako **rekombinace DNA**.

3 – Třetí cestou je **symbiogeneze**, vytváření nových životních forem prostřednictvím neustálého tvoření symbiotických seskupení.

Nejpřesvědčivější důkaz představují **mitochondrie**, které, původně dravé, se dostávaly do buněk aby je pozřely, nebo na nich parazitovaly, dnes tvoří s buňkami kooperující jednotu. **Život podle nové teorie neovládl planetu soubojem, ale utvářením sítí.**

Poznámka:

Symbiogeneze je také v lidské společnosti důležitou cestou k vytvoření nového systému – systému symbiotického - jako náhradu za systém parazitní, ve kterém v současnosti žijeme. Archaičtí parazité a jejich systémy (vykořisťovatelé, technokraté, nadnárodní společnosti) se neohlíží na prospěch celku ale na zisk parazitů a to bez ohledu na škody, které způsobují hostiteli (.vykořisťovaným a Zemi). Proto hostitel musí provést převrat, sám se chopit iniciativy a potom původního parazita začlenit jen jako jednu ze složek do nového symbiotického systému. Tento nový symbiotický systém je novou vyšší kvalitou a funguje již beze škod. Domnívat se, že archaický parazitní kapitalismus je tu na „věčné časy“ je proto nejen nereálné ale i škodlivé, protože devastace přírody probíhá tak rychle, že vlastně zápasíme s časem.

V textu:

Život se na povrchu planety tedy rozšířil a diverzifikoval třemi odlišnými cestami – mutacemi, předáváním genů, symbiosou – a podněcován přírodním výběrem. Lze rozeznat, že existuje tendence vytvářet podobné formy při setkání s podobnými podněty přes všechnu rozdílnost historie prapředků – **konvergence**. Oči se vyvinuly mnohokrát různými cestami, u červů, hadů, hmyzu a obratlovců. Zdá se, že tvořivost přírody je neomezená.

Jinou udivující tendencí je **opakovaný výskyt katastrof** – možná planetárních bifurkačních bodů – po nichž následovaly periody intenzivního růstu a inovací. Katastrofický úbytek vodíku v zemské atmosféře před dvěma miliardami roků vedl k jedné z největších evolučních inovací – k používání vody při fotosyntéze. O miliony roků později tato úspěšná nová technologie způsobila katastrofické znečištění tím, že nahromadila velké množství toxického kyslíku. Kyslíková krize podnítila zase evoluci bakterií s kyslíkovou respirací, což byla nová převratná inovace. V pozdější době, před 245 miliony lety, po nejpustošivějším vyhynutí druhů, které kdy svět zažil, rychle nastoupila evoluce savců a katastrofa, která před 66 miliony lety vyhubila dinosaury, uvolnila cestu evoluci prvních primátů a nakonec i člověku.

V evoluci života na Zemi můžeme rozlišit několik etap.

1 – vznik planety Země z ohnivé koule roztavené lávy před 4,5 miliardy let.

2 – prebiotické období, trvající 1 miliardu let, vytvořením prvních autopoietických buněk, počátek života

3 – bakterie a další mikroorganismy objevovaly všechny základní procesy života a ustavily globál-

ní zpětnovazební smyčky pro samoregulaci systému Gaia. Mikroorganizmy pronikly do vzduchu, vody a půdy a zajišťovaly koloběh plynů a živin pomocí své planetární sítě, tak jak to dělají dodnes. Tato etapa trvala 2 miliardy roků.

4 – Před asi 1,5 miliardou let již byl v podstatě utvořen současný povrch Země a atmosféra. Začala evoluce viditelných forem života, včetně nás samých. Prvním krokem k vyšším životním formám byl vznik **symbiozy**, jako nové cesty evoluční tvořivosti, trvalého soužití různých bakterií a dalších mikroorganizmů. Oddělené celky navzájem splynuly a vytvořily nové celky, jež byly větší, než souhrn jejich částí. **Život je mnohem spíše triumfem kooperace, než bojem o přežití.** Vyvinuly se eukariontní buňky, složitější a větší než bakterie, mající již pravá jádra, ve kterých je více než stokrát více DNA než v bakteriích. Z těchto buněk se postupně zvyšující se specializací vytvořily rostliny a živočichové. Důležitým aspektem buněčné specializace je vytvoření sexuální reprodukce, která se vytvořila asi před jednou miliardou let. Celkem se na Zemi vyvinulo pět „říší“ organismů. **Bakterie** (bez jádra), **protista** (mikroorganizmy s eukariontními buňkami s jádrem), **rostliny, houby a živočichové.** Předchůdci rostlin byly vláknité masy řas v mělkých vodách, které příležitostně vysychaly, některé řasy přežily a z nich se vyvinuly rostliny.

První živočichové se vyvinuli ve vodě z kulovitých a červovitých buněčných útvarů. Adaptace na souš byla pro ně evolučním činem ohromujících rozměrů. Do dnešních dnů živočišné luno napodobuje vlhkost, vznášivou sílu a salinitu dávného mořského prostředí. Koncentrace soli v krvi savců a jiných tělesných tekutinách je navíc podobná té, kterou nacházíme v oceánech.

Před asi *65 miliony lety* se vyvinuli ranní primáti, poloopice. Oči se jim posunuly dopředu, což bylo klíčové pro prostorové vidění, měli chápavé ruce, vyvinuli sociální chování a zvyk, chránit se pomocí vydávání zvuků přešel v hlasovou komunikaci. Byli to pojídači hmyzu, nebo vegetariáni, při pátrání po nepříteli, ve vysoké trávě, kam sestupovali ze stromů, zaujíмали vzpřímený postoj, což jim umožnilo selekční výhodu, protože si uvolnili ruce, s kterými mohli držet klacek, nebo hodit kamenem.

Před asi *20 miliony lety* se od opic oddělila linie lidoopů a po dalších deseti milionech let se objevili naši bezprostřední předchůdci – velcí lidoopové, gorily, orangutani a šimpanzi. Většina lidoopů je na krátké vzdálenosti schopna chodit po dvou. Mozek velkých lidoopů je větší a složitější než u opic. Lidoopi žijí v lesích, většinou na zemi, část svého času tráví ve větvích stromů. Mají plochý hrudník a paže otočné dozadu a nahoru, což jim umožňuje ručkování po větvích.

Asi před *čtyřmi miliony let* se vyvinul první hominid, australopithecus, **který trvale chodil po dvou.** Měřil asi 135 cm, jeho mozkovna byla jen o málo větší než u dnešního šimpanze. Jeho nástupcem před dvěma miliony lety byl **Homo habilis** a před 1,6 miliony lety z něj vzešel **Homo erectus**, o kterém se vědci domnívají, že již **znal oheň.** Tento druh opustil Afriku a migroval do Asie, Indonésie a Evropy. Byl to atlet, schopný aktivního lovu. Lovili společně a také se dělili o potravu. Toto **sdílení potravy** se stalo jedním z faktorů vzniku lidské civilizace a kultury. Mozek hominidů se stále zvětšoval.

Před *400 – 250 tisíci lety* se začal vyvíjet **Homo sapiens.**

Asi před *125 tisíci lety* se vyvinul jeho soupeř, neandrtálec, který ale *před 35 tisíci lety* vyhynul, nebo splynul s vyvíjejícím se druhem moderního člověka.

Neotenie se vyvinula u člověka jako předčasné narození dítěte, pokud hlava dítěte ještě je schopna projít porodními cestami. Porody takových nezralých mláďat nastartovaly vývoj člověka. Vývoj takového mláďete trval mnohem déle než u lidoopů. Navíc tato mláďata si uchovala juvenilní znaky i v dospělosti, takže vývoj vyústil ve vznik téměř neochlupeného druhu, jehož dospělí jedinci připomínají v mnohém embrya lidoopů.

Poznámka:

Velikost mozku Australopiteka byla asi 450 ccm, Homo habilis asi 600 ccm, Homo erectus asi 850 ccm, dnešní člověk má průměrně mezi 1200–1400 ccm. Zvětšující se velikost mozku a tím zvětšující se váha hlavy mohla spolupůsobit na zvyšující se schopnost udržovat rovnováhu ve vzpřímené poloze a tím na zvyšující se schopnost aktivně lovit. Čím je více zatížena postava nahoře, tím je výše těžiště a tím lépe se udržuje dynamická rovnováha vzpřímené postavy.

Bipedie, tedy dvounohost australopiteka a jeho následovníků mohla být také jeho životní strategií při trvalém pobytu na zemi a to proti jeho permanentnímu ohrožení šelmami. Šelmy, známo je to např. u hyen, odhadují velikost kořisti a tím schopnost bránit se útoku, podle její výšky. Zvětšení výšky při vzpřímeném postoji, když už tedy náš předek nemohl utéct na strom, by proto mohlo být **permanentní strategií odvrácení útoku při permanentním ohrožení**. Je možné si také představit, že náš předek nosil trvale i klacek, imitující na konci hlavu a sloužící k „nastavení“ výšky postavy – a měl již i zbraň. Tepelně opracované potraviny ohněm jsou asi padesátkrát výživnější než syrová strava. Zřejmě je to způsobeno popraskáním všech buněčných blan teplem, takže obsah buněk je pak všechn k dispozici pro trávení, zatímco syrové buňky se bez rozdrčení čelistmi strávit nemožou. Proto zřejmě došlo u Homo erectus, znajícího oheň, k populační explozi a následné migraci do Asie a Evropy.

11.kapitola – utváření světa.*V textu:*

V rodící se teorii živých systémů **mysl není věc, ale proces. Je to poznávání, proces poznání, který je identifikován se samotným procesem života**. To je podstata teorie Santiago, teorie poznání, kterou navrhli Humberto Maturana a Francisco Varela. Autopoietický systém prodělává souvislé strukturální změny i když si udržuje své síťové uspořádání. Je se svým prostředím **propojen strukturálně**, tj. pomocí zpětných vazeb, z nichž každá spouští strukturální změny v systému. Živý systém je však autonomní. Prostředí pouze spouští strukturální změny; nespecifikuje je, ani je neřídí. Živý systém také určuje, které podněty, přicházející z prostředí, je spouští. Tím, že **určuje**, které specifické podněty prostředí spouští jeho změny, systém – podle Maturany a Varely – „**utváří svět**“.

Poznání pak není reprezentací nezávisle existujícího světa ale spíše plynulým utvářením světa skrze proces života. **Žít, znamená poznávat**. V tomto novém pohledu zahrnuje poznání veškerý proces života – včetně vnímání, emocí a chování – a nevyžaduje nutně mozek a nervový systém. Poznání zahrnuje dva druhy aktivit, které jsou spolu neoddělitelně spojeny; **udržování a pokračování autopoiesis (sebutváření) a utváření světa**.

Živý systém je mnohonásobně propojenou sítí, jejíž složky se neustále mění, jsou transformovány a nahrazovány jinými složkami. Některé podněty prostředí spouštějí specifické strukturální změny, tj. změny v propojení celé sítě. Celá síť pak přeskupuje strukturu propojení. Každý organizmus si vytváří vlastní cestu strukturálních změn – **vyvíjí se** různým způsobem.

Existuje mnoho rušivých jevů prostředí, které nezpůsobují strukturální změny, jsou pro systém „cizí“, a tak si každý systém buduje svůj svérázný svět podle své specifické struktury. **Mysl a svět se utvářejí společně**.

Živý organizmus nereaguje na impulzy prostředí pomocí lineárních řetězců příčiny a důsledku, ale odpovídá strukturálními změnami ve své nelineární organizačně uzavřené autopoietické síti. To je inteligentní odpověď, inteligence je projevem bohatosti a pružnosti strukturálního propojení organizmu.

Jak vzrůstá složitost živého organismu, vzrůstá i **jeho kognitivní doména**, rozmezí interakcí s jeho prostředím, jehož součástí jsou i emoce. Na určité úrovni složitosti se živý organismus strukturálně spojuje nejen se svým prostředím, ale i sám se sebou a tak utváří nejen vnější ale také svůj vnitřní svět. U lidských bytostí je utváření takového vnitřního světa vázáno na jazyk, myšlení a vědomí. Podle teorie Santiaga není poznání reprezentací nezávislého a předem daného světa, ale spíše utvářením světa. To, co je utvářeno určitým organismem, není tento svět, ale nějaký svět, tedy jeden z více možných světů, a jaký bude, vždy závisí na struktuře organismu. Organismy určitého druhu mají víceméně tutéž strukturu a vytvářejí podobné světy. My lidé navíc sdílíme abstraktní svět jazyka a jeho prostřednictvím utváříme **naš vlastní svět**. Spolu s myšlenkou mentální reprezentace nezávislého světa **odmítá teorie Santiago také ideu informace**, jakožto objektivních vlastností tohoto nezávisle existujícího světa i když je stále ještě lidské bytosti používají jako formu abstrakce.

Podstatou inteligence je jednat vhodným způsobem i když problém není jasně definován a když řešení nejsou evidentní. Inteligentní lidské chování je založeno na zdravém rozumu, který vychází z nahromaděné životní zkušenosti. Zdravý rozum však není k dispozici počítačům, pro jejich slepotu abstrakce a pro vnitřní omezení formálních operací. Proto **je nemožné naprogramovat počítače, aby byly inteligentní**. Grandiosní cíle počítačových firem jsou v tomto ohledu nerealistické.

Podle tradičního jsou v organismu tři systémy, které jsou oddělené a mají odlišné funkce. Je to **nervový systém**, sestávající z mozku a sítě nervových buněk jako sídlo paměti, myšlení a emocí, **endokrinní systém**, řídící tělesné funkce a **imunitní systém**, který odpovídá za integritu organismu a řídí hojení a obnovy tkání. Podle současných poznatků jsou pomocí peptidů, které jsou biochemickou manifestací emocí, všechny systémy spojeny, takže jsou spojeny mentální, emocionální a biologické činnosti organismu.

12. kapitola – poznáváme, že poznáváme

V textu:

Ztotožnění poznání s celým procesem života – včetně vnímání a emocí – a pochopené poznání, jako procesu, který nezahrnuje ani přenos informace, ani mentální reprezentaci vnějšího světa, vyžaduje radikální rozšíření našeho vědeckého a filosofického rámce. Jakožto lidské bytosti ale pojem informace používáme často a neustále uskutečňujeme mentální reprezentace lidí a objektů našeho prostředí. To jsou ovšem specifické charakteristiky lidského poznání, založené na naší schopnosti abstrakce, která je klíčovou charakteristikou lidského vědomí – sebeuvědomění.

Sebeuvědomění je vyvinuto u vyšších živočichů a plně se rozvinulo teprve u člověka. Sebeuvědomění – kdy jsme si vědomi, že jsme si vědomi – nejen prostředí, ale i sebe samých, svého vnitřního života. Poznáváme, ale také víme, že poznáváme. Sebeuvědomění je úzce spojeno s jazykem a komunikací. **Komunikace** není přenos informace, ale spíše koordinace chování mezi živými organismy pomocí vzájemného strukturálního propojení. Chování a tedy komunikace může být vrozené (instinktivní), nebo naučené. Naučené chování nazývá Maturana „lingvistickým“. Lingvistické chování je základem pro řeč. Lingvistická komunikace předpokládá složitý nervový systém, neboť zahrnuje značný podíl učení. I velmi složité lingvistické komunikace, jako je jazyk včel (tancem), není ještě řečí. **Řečí se stává teprve tehdy, kdy jde o komunikaci, týkající se komunikace**. Když ráno zamňouká naše kočka a běží k lednici a panička ji mléko nalije, jde o komunikaci – koordinaci chování prostřednictvím vzájemných interakcí, neboli vzájemného strukturálního spojování. Pokud mléko dojde a panička ho nenalije a kočka by mohla nějak komunikovat, pak pokud by „řekla“ hej, zamňoukala jsem již třikrát, kde je moje mléko? Pak by se jednalo o řeč, protože její odkaz na předchozí mňoukání, by byla komunikace o komunikaci.

Lidská řeč otevírá rozsáhlý prostor, v němž slova slouží jako prostředek k jazykové koordinaci činnosti a jsou použita i při vytváření pojmů předmětů. V rozhovoru s dalšími lidmi se náš vnitřní svět pojmů a myšlenek, našich emocí a pohybů těla úzce spojuje v složitou koordinaci chování. Každý rozhovor zahrnuje jemný a do značné míry nevědomý tanec, v němž detailní sekvence vzorců řeči je přesně synchronizována s jemnými pohyby těla mluvčího a odpovídajícími pohyby posluchače. V jazyce koordinujeme chování a všichni společně v jazyce **vytváříme náš svět**. Tento lidský svět obsahuje náš vnitřní svět abstraktních myšlenek, pojmů, symbolů, mentálních reprezentací a sebeuvědomění. Být člověkem, znamená být obdařen reflektivním vědomím. Když poznáváme jak poznáváme, **vytváříme sami sebe**. Sebeuvědomění a rozvoj našeho vnitřního světa pojmů a myšlenek jsou nejen nedostupné pro vysvětlení z hlediska fyziky a chemie; nemohou být pochopeny ani za pomoci biologie nebo psychologie jednotlivého organismu. Porozumět lidskému vědomí můžeme pouze prostřednictvím jazyka a celého společenského kontextu v němž je uložen – **vědomí je v podstatě společenský jev**.

Primární vědomí, které nezahrnuje ještě sebereflexi ale zahrnuje zkušenost „jednotného mentálního prostoru“, neboli „mentální stav“, je společné všem vyšším obratlovcům a představuje neurologickou bázi mezi vědomým a nevědomějším poznáním. Je projevem specifického kognitivního (poznávacího) procesu – přechodné synchronizace různých rytmicky oscilujících nervových obvodů v oblasti gama a beta, které mají tendenci rychle vznikat a rychle zanikat. Lidské bytosti se vyvinuly ze vzpřímeně chodících Australopiteků přibližně před dvěma miliony lety. Vývoj byl podnícen dvěma odlišnými faktory: bezmocností předčasně narozených dětí, což vyžadovalo podporu poskytovanou rodinou a společností a uvolněním ruky, která tak mohla používat a vyrábět nástroje, což stimulovalo růst mozku a pravděpodobně přispělo k vývoji řeči. Protože jazyk vede k velice složité a efektivní koordinaci chování, evoluce řeči umožňovala raným lidským bytostem velký vzrůst jejich kooperačních aktivit a vytváření rodin, společenství a kmenů, což představovalo velké evoluční výhody. Ústřední rolí řeči při evoluci lidstva nebyla jen schopnost vyměňovat si myšlenky ale zejména **vzrůstající schopnost kooperace**.

S tím, jak rostla diverzita a bohatost našich lidských vztahů, rozvíjelo se naše lidství – náš jazyk, umění, myšlení a kultura. Současně se také rozvinula schopnost abstraktního myšlení a rozšiřoval se vnitřní svět pojmů, objektů a představ o nás samých. Jak postupně tento náš vnitřní svět nabýval na složitosti a různorodosti, začali jsme ztrácet kontakt s přírodou a stávali se stále roztržitějšími osobnostmi. Tak se objevilo napětí mezi celistvostí a fragmentací, mezi tělem a duší. To bylo básníky, filosofy a mystiky po řadu let ztotožňováno s lidským údělem.

Jsme autonomní jedinci utváření naší historií strukturálních změn. Jsme si vědomi sebe sama, vědomi vlastní individuální identity – a přesto, když pátráme po nezávislém JÁ uvnitř světa naší vnitřní zkušenosti, nemůžeme takovou entitu najít. Počátek dilematu je v naší tendenci vytvářet abstrakce **separátních objektů, včetně separátního JÁ** a věřit pak, že náleží k **objektivní nezávisle existující realitě**. Abychom překonali tuto svou karteziánskou úzkost z toho, že žádné JÁ nemůžeme najít, musíme myslet systematicky a přesunout své objektivní hledisko **od objektů ke vztahům**. Jenom tak si můžeme uvědomit, že identita, individualita a autonomie nezahrnují oddělenost a nezávislost. Schopnost abstraktního myšlení nás dovedla k tomu, že se k přírodnímu prostředí – tkáni života – chováme tak, jako by se skládalo ze separátních částí, které mohou být využívány různými zájmovými skupinami. Tento fragmentující pohled jsme navíc rozšířili i na lidskou společnost a rozdělili ji na různé národy, náboženské a politické skupiny. Přesvědčení, že všechny tyto fragmenty – v nás samých, v našem prostředí a v naší společnosti – jsou **reálně od sebe odděleni, nás odcizilo přírodě a našim lidským druhům a tím umenšilo naše lidství**.

Abychom získali zpět naše plné lidství, musíme znovu získat zkušenost souvislosti s celým tkanivem života. Toto znovunapojení, (latinsky *religio*), je pravou podstatou spirituálního

základu hlubinné ekologie.

Doslov

V textu:

Znovunapojení na tkáň života znamená vytvářet a podporovat dlouhodobě udržitelná společenství, ve kterých můžeme uspokojovat své potřeby a touhy, aniž bychom umenšovali šance příštích generací. Pro tento úkol si můžeme vzít cenná ponaučení ze studia ekosystémů které **jsou udržitelnými společenstvy rostlin, živočichů a mikroorganismů**. Abychom porozuměli těmto poznatkům, musíme se naučit znát základní principy ekologie. Být ekologicky vzdělán, znamená porozumět principu organizace ekologických společenstev, ekosystémů a užívat tyto principy pro vytváření udržitelných lidských společenství. **Musíme revitalizovat naše společenství** – včetně našich vzdělávacích, obchodních a politických společenství – tak, aby se v nich **uskutečňovaly ekologické principy** jakožto principy vzdělání, managementu a politiky.

Teorie živých systémů poskytuje koncepční rámec pro **spojení ekologických společenstev a lidských společností. Obojí jsou živé systémy, se stejnými základními principy organizace.** Jsou sítěmi, uzavřenými organizačně, ale otevřenými vzhledem k tokům energie a zdrojů. Jejich struktury jsou určeny historií jejich strukturálních změn. Jsou inteligentní, protože mají poznávací dimenze, které jsou vlastní životním procesům.

Ekosystémy jsou autopoietické sítě a disipativní struktury, s organizačními principy, které můžeme využít jako návod pro výstavbu udržitelné lidské společnosti. Jedním z těchto principů je **princip vzájemné závislosti. Úspěch celého společenstva závisí na úspěchu jeho jednotlivých členů, zatímco úspěch každého člena závisí na úspěchu společenstva jako celku.** Vztahy mezi členy jsou nelineární a obsahují smyčky zpětných vazeb. Liší se od organismů tím, že jsou uzavřenými systémy pro tok látek, zatímco jsou otevřené pro tok energií. Primárním a obnovitelným zdrojem energie je slunce (vítr, voda, biomasa), zatímco ostatní zdroje škodí životnímu prostředí a nám všem. **V takzvaném volném trhu jsou zisky realizovány na úkor veřejných výdajů a na úkor budoucích generací.** Jsou poskytovány **nepravdivé informace**, protože sociální a environmentální náklady nejsou součástí běžných ekonomických modelů, **chybí zpětná vazba** a základní ekologické znalosti nám napovídají, že **takový systém není udržitelný.**

Poznámka:

Ulrich Beck ve své knize Riziková společnost¹ říká, že v pokročilé moderně je společenská produkce bohatství **systematicky doprovázena produkcí rizik**. A hned dodává, že bohatství se shromažďuje „nahore“ a rizika se shromažďují „dole“² a navíc se nůžky mezi těmi, kteří rizika produkují a těmi, kteří je konzumují, stále více rozevírají. Proto považuje za nutné **redefinovat paradigma modernity, včetně ekonomiky**, jinak se řítíme do katastrofy, která ohrožuje přežití lidstva.³ Současná modernita se řídí ziskem, vědci a manažeři, kteří nejvíc v poslední době ovlivňují vývoj nepolitické politiky nejsou pod demokratickou kontrolou – a to se musí změnit. Proti nezodpovědné vědě je nutné postavit vědu odpovědnou a vědomou si narůstajících rizik. Musí dojít k demokratizaci technologické změny.⁴ Podle Ulricha Becka, má-li svět přežít toto století, musí nalézt způsob jak civilizovat světovou rizikovou společnost. **Je zapotřebí najít nějaké nové silné ideje.**⁵ A vzápětí navrhuje ideu *kosmopolitního státu* založenou na uznání jinakosti jiného. A to je plně v souladu s myšlenkami J.A.Komenského.

V textu:

Jedním z nejúčinnějších způsobů jak změnit situaci jsou **ekologické daně**. Aby taková reforma byla úspěšná, měly by organizace mít dostatek času na přizpůsobení. Takový ekoaudit by měl velký

význam pro celou společnost. **Celá společnost by se měnila od soutěže, expanze a dominance na kooperaci, uchování a partnerství.** Takový systém by byl šetrný k životnímu prostředí a současně dostatečně pružný, protože diverzifikovaný. Společenské systémy by se tedy měly řídit nejdůležitějšími zásadami, jež jsou – **vzájemná závislost, recyklace, partnerství, pružnost, diverzita – a jako důsledek toho všeho-**

– u d r ž i t e l n o s t.

Poznámka:

Požadavek ekologických daní a jejich postupné prosazování bude určitě účinné a bude mít na udržitelnost velmi příznivý vliv. Komplexní systémové udržitelnosti ale dosáhneme až v případě, že se nám podaří uskutečnit to, co dříve bylo chápáno jako utopie, nebo vzdálená možnost, symbiozy lidstva s naší planetou, uskutečnění symbiotické etapy ve vývoji lidstva. Toho dosáhneme tehdy, když uskutečníme strategický plán Ježíše a jeho následovníků – což není nic jiného, než uskutečnění posledního tj. **sociálního zrovnoprávnění mezi lidmi, aby parazitizmus lidí na lidech byl odstraněn⁶ a následně odstraněn parazitizmus lidské společnosti na přírodě naší planety. A lidé se tak stali dospělými a lidstvo se stalo skutečným a zralým mozkiem biosféry naší planety.**

Podle fyzika Stephena Hawkinga se lidé sami vyhubí v příštích stu letech, globálním oteplením, které tak vydatně podporují, zmutovanými viry na nichž a dalších genetických zvrácenostech lidí rovněž usilovně pracují.⁷ Také ostatní rizika, zakládaná technokratickou vědou a technikou o nichž hovoří například Ulrich Beck jsou schopna nejen nás, ale i ostatní život na Zemi smrtelně ohrozit. Narůstání rizik musíme přerušit. A to na základě nové silné ideje, za kterou považuje komeniánská filosofie vznik symbiotické etapy ve vývoji lidstva na základě symbiogeneze. Komeniánská filosofie spojuje křesťanství s moderní vědou. Považuje křesťanství, Ježíšovu víru a víru J.A.Komenského za rovnocennou moderní nelineární vědě. Vždyť křesťanská víra v Boha „přetahující“ lidské skupiny - živé systémy – přes bifurkační body, řeší utváření budoucnosti stejně jako moderní obecná teorie systémů. Podle obecné teorie systémů, vyvíjející se živý systém je vždy záznamem předchozího vývoje a když dospěje k bifurkačnímu bodu, jeho historie strukturálního spojování bude určovat nové dráhy, které má živý systém dále k dispozici. Kterou z nich ale systém zvolí, zůstává nepředpovědatelné.

Stejně postupuje křesťanství. Existují v něm dvě linie: zákon a skutky – kde lidský vývoj a tím vývoj společnosti je vázán na skutky lidí, které uplývají do historie milost a svoboda – kterou dráhu si systém určí, je ponecháno boží milosti, lidé ji neovlivní.⁸

Do budoucna máme tedy dvě možnosti. Buď budeme pokračovat v současném trendu a pak nejen podle Hawkinga ale i jiných myslitelů zahyneme. Nebo obrátíme své úsilí k odstranění parazitizmu lidí na lidech a přírodě a zahájení symbiotické etapy vývoje lidstva s následným rozvojem bez ekologických škod. Pokud se tedy rozhodneme nezahynout, je potřebné dosáhnout rychlého rozvoje výrobních sil, aby hostitel zesílil a mohl provést převrat, sám se chopit moci a archaiky a archaické systémy odvrátit od parazitizmu a přinutit je k symbioze, tak jak to již udělaly jiné živé systémy v minulosti.

Zdeněk Sedláček, STUŽ Chomutov

Literatura:

- 1 – Ulrich Beck: Riziková společnost, str. 25, nakl. SLON, Praha 2004
- 2 – dtto, str. 45
- 3 – dtto, str. 61,69,110,325
- 4 – dtto, str. 357
- 5 – dtto, str. 412

- 6 – Jak například předpokládají a požadují tak rozdílní autoři: Radim Palouš – Čas výchovy, str.196, nakl. Státní pedagogické nakladatelství, Praha 1991 Milan Valach – Svět na předělu, str. 87,92,167, 168 nakl. DOPLNĚK, Brno 2000
- 7 – Článek v Právu 15.6.2006: Lidé musí podle slavného fyzika urychleně kolonizovat vesmír
- 8 – Otakar A. Funda: Mezi vírou a racionalitou, nakl. L.Marek, Brno 2003, str.277

5.7 Hardinovy ovce a (naše) auta

Jiří Nečas

Byla jedna obec a u ní pěkná, zdravá obecní louka. V obci žilo deset rodin, a každá vlastnila jednu ovci. Ovce se společně pásly na louce, té i jim se dobře vedlo, až do doby, kdy – třeba pod vlivem nějakého přihlouplého, k rozmnožování majetku nabádajícího pořadu v televizi – všechny rodiny napadlo, že by louka užívala ještě jednu či dvě ovci navíc. Každá z nich si řekla: „Pro mou další ovci by tu bylo ještě pastvy dost.“, A tak si každá pořídila ještě další ovci. Pro jedenáct či dvanáct ovcí by louka ještě bývala stačila, avšak pro dvacet už ne. A tak všech těch dvacet ovcí strádalo a chřadlo, a i louka přišla o první dva přívrstky, s nimiž jsme se s ní v první větě setkali. Místo idylky pasoucích se ovcí došlo ke kolapsu. Všechny ovce zašly na podvýživu a obec přišla o kvalitní louku.

Převyprávěný již „klasický“ Hardinův čítankový příběh asi většina čtenářů zná. Je stále aktuální. Na rozdíl od utěšené obce s loukou a ovečkami je Praha (a nejen Praha) již přeplněna auty. Jenže mnozí Pražané, ať už auto mají a stojí před volbou dopravního prostředku pro zamýšlenou cestou (příčemž 20 Kč za jízdenku a nepohodlí při přestupech je často silnějším faktorem než údajně drahý benzin či dokonce ohleduplnost), či je nemají, avšak rafinovaná reklama, případně zkušenosti s nakupováním v „obchodních zónách“ v nich budí pocit, že kdo nemá auto, není plně člověkem, a tak uvažují o možném vstupu do tábora automobilistů, si říkají: „Aut je sice moc, to je pravda, ale to moje navíc se v tom přece už ztratí“. A tak uvažují další a další... Hardinův čítankový příběh skončil kolapsem. Jak skončí ten náš příběh - příběh, který je skutečný, který prožíváme?

Není to auto, co by dělalo člověka člověkem (i když si to mnozí v duchu myslí). Teď nám ovšem nejde o filozofické úvahy o tom, v čem tkví plné lidství. Avšak rozhodně k němu v podstatné míře patří rozum, schopnost racionálně myslet. A racionálně myslící člověk si musí uvědomit, že na zemi není sám, že životy lidí, zvířat, rostlin a i celá neživá příroda jsou spolu silně provázány. Dobro mé a dobro druhých, dobro mé a dobro celku spolu kladně korelují. Jenže jak vědomí této skutečnosti uvést do praxe, jak umožnit využití Hardinovy obecní louky a přitom zamezit její devastaci a celkovému kolapsu spojenému s jejím užíváním? Liberálové a neoliberálové říkají: „To je přece jednoduché: Postaví se ploty, a každý může se svým dílem nakládat po svém. Všemocný trh vše zařídí.“ Řešení přinejmenším poněkud nákladné a esteticky nevyhovující (ploty hyzdí krajinu), avšak řešení to je. Jenže ploty už nepostavíme do čisté vody, do čistého vzduchu, a nepostavíme je ani na vozovkách pražských ulic. Zkrátka, on ten trh zas tak všemocný není.

Stav směřující ke kolapsu se neřeší. Tedy, údajně se řeší, jenže jde o řešení naprosto nedostatečná a problematická. Tunely, okruhy atd. svým způsobem pomohou, avšak přinesou nové problémy. Aut prostě musí jezdit méně! A nejen jezdit, ono je žádoucí, aby aut vůbec bylo méně. I stojící auta překážejí, ať už stojí na parkovištích či v garážích; stavbě těch i oněch bývají obětovány stromy či trávníky, které mohly příjemně ovlivňovat mikroklíma a působit na vodní režim. A také mohly lahodit oku a uklidňovat lidskou psychiku. Přemnožená auta působí obráceně, destruktivně. Omezení automobilizace je věcí našeho společného přežití. Poslanci a zastupitelé dostávají ve volbách důvěru, aby věci společné, týkající se celku a potřebující koordinaci, řešili. Místo toho proklamují liberální a neoliberální dogmata, která jsou ve sporu s tím, co o světě a přírodě víme.

Červnová beseda Stuže byla věnována ekoetice. K obsahu jednotlivých příspěvků se snad vrátíme v příštím čísle Zpravodaje. Zde bych rád připomněl jeden moment z diskuse. V reakci na hlas z pléna, že politici a mnozí další často musejí lhát, jeden z přítomných, odborník v oblasti přírodních věd, zcela jasně vyjádřil přesvědčení, že se lhát nemá nikdy. Nemysleme teď na mezní situace v totalitních režimech, za války apod. a přiznejme si, že je velká škoda, že základní mravní zásada „nelhat“ se vytratila kamsi na okraj běžného uvažování a jednání. Kdybychom na ní více stavěli, ztratila by svůj vliv lživá reklama podporující touhu mít, užívat, spotřebovávat. A touha po pravdě směřuje i k nezávislému přemýšlení. Kéž by se do lidského povědomí dostalo, že pravda je větší hodnota než materiální standard symbolizovaný auty.

Autá přibývají nebezpečněji než hardinovské ovce. Žijeme v konečném, omezeném světě, a tak budování nových komunikací sice může být někde dílčí pomocí, avšak není obecným řešením. Je třeba hledat prostředky motivující lidi k podstatnému omezení užívání aut. Ekonomické nástroje, včetně zatraktivnění hromadné dopravy, jsou beze sporu užitečné. Nicméně nejdůležitější je změna v lidském uvažování. Bez ní se neheme z místa. Musí růst a prohlubovat se vědomí přináležitosti k celku a závislosti na něm. Nezbytné jsou samostatné odpovědné myšlení, racionální rozhodování a prožitek skutečnosti, že lidské i mimolidské prostředí nás obohacuje. V prostředí změněného uvažování doprovázeného posunem hodnot od „neudržitelných“ k „udržitelným“ (viz např. Vavroušek, J.: Hodnoty a trvale udržitelný způsob života. Teologické texty 5 (1994), č.1.) se snad i těm, kdo o věcech společných rozhodují, bude lépe hledat ta rozhodnutí, která skutečně směřují k obecnému prospěchu.

Hardinovský kolaps hrozí. Avšak (snad) není neodvratný. Je ovšem třeba se pro jeho odvrácení angažovat. Angažovanost patří k bohatému životu, rezignovanost k životu prázdnému. Stojí za to volit ten bohatý.

5.8 Muziky na Doupově

Karel Jech – Četař absolvent v záloze, vedoucí odd. vzdělávání a osvěty MŽP – text však nevyjadřuje stanovisko ministerstva - v roce 1986 velitel čety týlového zabezpečení tankového praporu motostřeleckého pluku Cheb

Nemohu souhlasit s odporem ČSOP a sdružení obcí Vladař proti místu konání letošního CzechTeku.

Petr Stýblo z ČSOP se vyjádřil, že: „*Vojenské cvičení by vydávalo zvuky sporadické, nikoliv hluk dnem a nocí.*“ (LN 14. 7. 2006) a dále: „*I kdyby tam vybuchovaly bomby, tak to bouchne, a pak je klid, ale tři dny nepřetržitěho hluku nemohou mláďata přežít.*“ (LN 13. 7. 2006).

Nebude to letos poprvé kdy bude na Doupově muzika. Jen okolnosti budou jiné. Hlasitá muzika zněla nad Doupovskými hvozdy již před 20 lety. V roce 1986 jsem tam strávil řadu týdnů. Tehdejší hity Michala Davida – Když se podaří, co se dařit má..., Ivety Bartošové – Knoflíky lásky, Lucie Bílé – Neposlušné tenisky... a dalších populárních normalizačních hvězdiček se linuly z ampliónů velitelských vozů PV3S na kilometry daleko od polního tábora na Sedlci. Na tehdejší dobu bylo ozvučení velitelských vozů na slušné úrovni, muselo být slyšet na ploše v řádu desítek hektarů, „Bez spojení není velení“ a s výkonem dnešních sound systémů se dá srovnávat. Fungoval i vojenský rozhlas rozvedený po mnoha místech celého vojenského prostoru. Tenkrát se tomu říkalo kulturní vyžití. Chrástal to přežil.

ČSOP píše o „sporadickém tábořišti vojáků“ u Sedlce. Přátelé z ČSOP se asi domnívají, že večer nad táborem teskně zazní polnice, ohlásí večerku a až do ryčného budíčku je slyšet jen spokojené

odfrkávání mužstva. Jenže střelby se konaly i noční, s použitím infrapřístrojů a už tehdy s laserovými zaměřovači. V parku vojenské techniky v noci hučely agregáty na svařování, tankovala se nafta, řezalo se, nýtovalo, čepovaly se pásy, brousilo, kovalo, seřizovaly motory, probíhala očista techniky, kompresory profukovaly filtry, doplňovala se munice... Cvičení probíhalo i deset dnů nepřetržitě. V noci probíhaly přesuny, poplachy, podplukovník Blecha v trofejním polopásáku objížděl pozice... Vyspat se pár hodin šlo jen s tankistickou helmou na uších. Chrástal to přežil.

Na ostrých tankových střelbách byla paradoxně velká spotřeba munice do malorážek. Malorážkové hlavně se měly používat na zastřelování tankových kanónů. Ale hodily se také pro lov zvěřiny, lampasáci vyžadovali zpestření jídelníčku. Chrástala tenkrát nikdo neznal. Jen některým důstojníkům ti bažanti připadali nějak malí, srnčí se jim zdálo nějak nedopečené...

Doupovské hory skýtají dostatek klidných útočišť. S celou četou a polní kuchyní (11 nákladáků a tři obrněné transportéry) jsem se v roce 1986 schoval na tři dny u Sedlečka tak důkladně, že nás nikdo z velení pluku nenašel. Za příkladné maskování jsem byl pochválen před nastoupenou jednotkou a za nedodání stravy velitelství zároveň degradován. Myslím tedy, že i chrástal si dokáže najít vhodný úkryt před technem.

Dubnové týdny, tedy období hnízdění ptactva, bývaly na Doupově ve znamení pracovního nasazení pracovních čet nasluhovačů. Z celé karlovarské divize byli na Doupov převeleni potrestaní vojáci a před odchodem do civilu prováděli opravy výcvikového prostoru ale hlavně přípravu dřeva na topení v polních kuchyních a srubech. Stromy se kácely tzv. bleskovou metodou. Ve výši pupku (kdo ze starých mazáků by se ohýbal, když už to má za pár?) se kmen stromu omotal bleskovicí (slangové označení pyrotechnické zápalné šňůry s velkou razancí) a odstřelil. Na kmen o průměru 10 cm stáčily 3–4 závity, na sloupovinu cca 10 závitů, na stromy v mýtním věku se ještě přidávaly výbušky. Vskutku citlivá metoda... V říjnu pak nastupovala druhá várka nasluhovačů.

Starostové ze sdružení Vladař se obávají dopravního kolapsu na úzkých silničkách. Já živě vidím přesun motostřeleckého pluku po vlastní ose z Chebu na střelnici Mětikalov a na tábor u Sedlce. Kolona těžké techniky (OT, tanky, děla, auta, cisterny ...) byla přes 20 km dlouhá. Na cvičení spřátelených armád Štít se na Doupov sjelo pluků tuším šest. Ani největší sound systém nezabere na silnici tolik místa jako tank T 55 na podvalníku. Navíc jsou na silnicích výhybny a vedle zpevněná parkoviště.

Letos si rád sednu na kolo a pojedu si na Doupov poslechnout muziku. A rozhodně při tom nebudu mít vůči přírodě takové výčitky jako před 20 lety. A obavy ČSOP a sdružení obcí Vladař nesdílím. Chrástal mi dá za pravdu.

6. Smutné zprávy

Konec minulého roku a počátek roku letošního poznamenal ekologickou komunitu (a nejen tu) nenahraditelnými ztrátami. O tragickém úmrtí Honzy Bouchala bylo psáno v kapitole 1.2.

6.1 Regionální vzpomínka na profesora Vladimíra Srba

Krátce před vánocemi minulého roku zemřel člen čestného předsednictva STUŽe, biolog a hygienik profesor RNDr. Vladimír Srb, DrSc. Vavrouškovské Společnosti věnoval kus svého života. Zkusme se dotknout alespoň jeho hlavních průsečíků.

Vladimír Srb spatřil světlo světa 23. 2. 1931 v Hradci Králové a svému městu také zůstal věrný. Odchován skautingem s jeho vysokými mravními imperativy to v komunistickém režimu nemohl mít a neměl lehké. Musel opustit vysoké školství a bylo mu zakázáno publikovat. Listopad 89 pro něj znamená vysvobození. Ihned se zapojuje do práce Koordinačního centra OF v Hradci Králové. V roce 1990 se stává vedoucím katedry hygieny a preventivního lékařství Lékařské fakulty UK v HK.

S Josefem Vavrouškem se znal již z Československé biologické společnosti a Vavrouškův komplexní přístup k problematice životního prostředí a vyzrálý humanismus mu byly nesmírně blízké. Mnozí si snad ještě dnes vzpomenu na terminus technicus páně profesora „environmentální zdraví“, do kteréhožto nezahrnoval pouze ochranu a péči o životní prostředí, tak jak je dnes povětšinou chápáno. Nikoliv, pan prof. Srb měl dar a odvahu vidět dál a hlouběji. Ano, viděl před sebou naléhavou potřebu kultivace, obrození, přímo hygieny veřejného života po tolika letech mravního úpadku a nesvobody.

Bylo jen logické a přirozené, že se cesty obou velkých osobností spojily a začali úzce spolupracovat. Společně stačili ještě založit Východočeskou regionální pobočku STUŽ. To se psal říjen léta páně 1994. Vladimír Srb se stal jejím předsedou a jeho smělé představy asi nejlépe vystihuje role STUŽ v regionu jakožto iniciátora akcí, jako morálního arbitra, ba přímo zodpovědné rady starších (Wabanaků). Tuto velkolepou vizí provázelo i obdivuhodné nasazení: Během krátké doby dokázal pod střechou jedné dobrovolnické organizace shromáždit přes sto členů (viz pak ono pražské závislivé označení „pobočka mamut“), z nichž řada patřila mezi významné představitele svého oboru či úřadu. Podobně vehementně se zasazoval i za projekt Zdravé město, nosný to program pobočky oné doby.

Pan profesor byl členem několika mezinárodních vědeckých organizací. Z ocenění, která za svoji vědeckou a odbornou činnost obdržel, jmenujme pamětní medaili vydanou k 200. výročí J. E. Purkyně, zlatou medaili LF UK v HK a pamětní medaili k 650. výročí UK.

Vladimír Srb patřil po řadu let k úzkému vedení východočeské pobočky a i poté, co se jeho zdravotní stav zhoršil, podporoval její aktivity a živě se o ně zajímal. Zde nemohu nezmínout jeho účast a jeho zajímavé vyprávění při příležitosti desátého výročí vzniku naší regionální organizace.

Vladimír Srb zemřel 15. 12. 2005 ve věku 74 let a zanechal po sobě tu nejsprávnější a nejcennější ekologickou stopu. A otisk jeho osobnosti zůstává pro všechny, kteří jsme ho znali, trvalý a nesmazatelný. Osobně mu ještě děkuji za přátelství, které v době jeho nemoci získalo navíc novou, hlubší dimenzi. Mohl jsem tak u něho obdivovat i vyzrálou moudrost velkého člověka. Člověka, jenž tu bude vždycky chybět.

Miroslav Petr

6.2 Ing. Stanislav Sládek zahynul 23. března 2006 při autonehodě

Po světě neběhá příliš mnoho lidí, u kterých se člověk těší z každého setkání. Bohužel si to většinou uvědomíme až tehdy, když o takového kolegu a přítele přijdeme. Takovým pro mne byl Standa Sládek. Člověk sršící nápady, energií, vtipný a inspirující, výborný pracant pro toho, kdo ho jako nadřízený vedoucí uměl ocenit a využít, nesmírně zábavný společník při mimopracovních sešlostech, starostlivý manžel a otec dvou dospívajících dcer, které by byl tak rád vedl jako pyšný otec k oltáři, až se budou vdávat...Jakoby ve vlastní rodině hledal a našel to, co jemu se jako dítěti díky tragickému úmrtí rodičů v jeho útlém věku nedostalo - klidnou harmonickou rodinu.

Poznal jsem Standu za svého působení na Severočeském KNV v Ústí n. L. v letech 1978–1989, kdy působil na odboru oblastního plánování a spolu jsme pracovali v komisi životního prostředí. Brzy jsme našli společnou řeč při prosazování většího důrazu na ochranu životního prostředí v rozvojových dokumentech kraje - v územních plánech velkých územních celků i v oblastních plánech rozvoje kraje. Společně jsme usilovali o to, aby namísto pokryteckého nedostatečného kompenzování zhoršeného životního prostředí formou „pohřebního“ 2 000 Kč ročně pro ty, kdo v postižené oblasti kraje vydrželi 10 let a více, byly konečně řešeny a odstraněny příčiny tohoto zhoršení.

Standa to byl, který svým vtipem a smyslem pro recesi pomohl mnohým kolegům včetně mne přežít při zachování duševního zdraví hloupost tehdejšího režimu a jeho krajských představitelů, různá ta politická školení, nátlak a šikanu nestraníků ve státní správě.

Když mi po listopadu 1989 bylo nabídnuto místo náměstka ministra životního prostředí České republiky, patřila první opatření přijímaná vládou k ozdravení životního prostředí v Severních Čechách, na Sokolovsku a Ostravsko-Karvinsku. Přizval jsem tehdy Standu k této práci na Ministerstvo životního prostředí. Stal se platným členem mého týmu nejdříve jako poradce, potom pracovník úseku nebezpečných faktorů prostředí, kde se výborně uplatnila jeho erudice chemika. Výborně zapadl do mé sekce i díky své čínorodosti, společenské povaze schopné vytvářet dobrou náladu a tím i lépe zvládat stress z pracovního přetížení té doby, kdy toho bylo v životním prostředí tolik co napravit.

Po delimitaci kompetencí územního plánování a stavebního řádu z MŽP na Ministerstvo hospodářství a později Ministerstvo pro místní rozvoj se naše cesty opět rozešly, ale dále jsme se stýkali služebně i mimo, protože převzal šéfování odboru, který měl tuto těžkou ránu v kompetencích MŽP zacelit - odboru územních vazeb, který měl přechodně na starosti i posuzování vlivů územních plánů velkých územních celků na životní prostředí. Další reorganizace a změny na MŽP ho přesunuly do odboru ekologie krajiny a lesa, kde působil jako vedoucí oddělení. Zodpovídal mj. za územně-technické podklady pro regionální a nadregionální územní systém ekologické stability krajiny, zasloužil se o digitalizaci historických map umožňujících lépe pochopit vztahy a vývoj naší krajiny v minulých staletích, spolupracoval s Výzkumným ústavem Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví v Průhoncích u Prahy, s Agenturou ochrany přírody a krajiny, s vysokými školami... Pěstoval však i za cenu osobních obětí společenské vztahy mezi lidmi - kolegy současnými i minulými, organizováním každoročních oblíbených a ne vždy doceněných setkání v Kodaňské 10, v hospodě v Černošicích i jinde.

Přítom postupně přestavoval podle finančních možností úředníka státní správy dům v Černošicích, „za provozu“, při výchově a starosti o dvě dcery, s dojížděnou obou rodičů za prací do Prahy, což přinášelo četné těžkosti, které kdo nezažil, nedovede si ani představit. Byl to obětavý pracant, manžel i táta, pokud to vůbec mohu posoudit.

Zahynul tragicky při autonehodě na služební cestě pro MŽP. Jel v referentské Felicii sám jako řidič do Českých Budějovic na jednání a po něm se sám vracel po silnici I/3 týž den zpět do Prahy. Všichni, kdo jsme jezdili na služební cesty v referentských vozech MŽP, a zejména ve starých Feliciích bez posilovače řízení víme, jak je tato kombinace únavná a doslova vražedná. Zatímco řidiči služebních vozidel ministra a náměstků to mají jako zaměstnání „na celý úvazek“, předpokládá se u referentů, že tutéž činnost dokáží vykonávat jako jakousi „vedlejší pracovní činnost“ bez navýšení platu vedle své pracovní náplně navíc. Po několikahodinové ranní cestě a často únavném jednání tak musí sedat za volant na další hodiny cesty zpět do Prahy, s dozvuky dojmů a někdy i rozčilení v hlavě. Jezdí se tak třeba i z Karviné nebo Ostravy, tedy 4“ hodiny po nudné dálnici. Ke ztrátě soustředění nebo mikrosopánku je pak nebezpečně blízko i při dodržování povinných přestávek v řízení.

Nevíme, co se přesně stalo Standovi to odpoledne, kdy po projetí přehledného klesání silnice I/3 na obchvatu Votic, v mírné a zdánlivě bezproblémové táhlé pravotočivé zatáčce za tímto přímým úsekem, přešel v rychlosti cca 80 km/hod. do protisměru a tam se čelně srazil s dodávkovým autem jedoucím přibližně stejnou rychlostí. Jejich součet 160 km/hod. byl pro Standu na rozdíl od řidiče protijedoucího vozu smrtelný. Zemřel prý na místě a snad tedy alespoň netrpěl bolestmi ze zranění.

Sládkovi právě splatili poslední splátku z úvěru na fasádu opraveného domu, za pár dní měl Standa oslavit 54. narozeniny, dcery dospívají a vydají se „do světa“. Mohli si s Danou začít po létech odříkání zase užívat všech radostí života. Místo toho jsou Dana s děvčaty náhle samy, bez něj, kterého bylo všude plno. Osud je krutý tím, že nás často zbavuje lidí dobrých, zatímco mnohé jiné nechává žít nespravedlivě dlouho.

Budu na Standu vzpomínat jen v dobrém. Každé setkání s ním bylo příjemné a nedovedu si představit, že už mi zbyly jen vzpomínky a fotografie, které mi je budou připomínat. Čest jeho památce!

V Praze 31. března 2006

Ing. arch. Martin Říha

7 Různé

7.1 Dopis z Bratislavy

Vyhovuji prosbě Maňka Huby, předsedovi slovenské STUŽ a čestnému předsedovi naší STUŽ, a přetiskuji text, který nám poslal e-mailem.

Eva Vavroušková.

Dobre rano,

dovolujem si poziadat o uverejnenie nasledujuceho textu:

Zbytocne premarnena sanca

(ktora sa tak skoro nebude opakovat)

Plne uznavam, ze variant, ktory sa pre sobotnajsimi volbami zvolil, nebol idealny, ale v danej situacii bol jedinou realnou cestou, ako dostat aspon jedneho nasinca do parlamentu.

Som presvedceny, ze stacilo malo [horsie pocasie, o nieco skor zacata kampan, vacsia zdoraznenie zeleno-ochranarskej identity, vacsia volicska mobilizacia zo strany Ekofora a ochranarskej pospolitosti, okamzite a masivne zverejnenie menovitej podpory zo strany ceskej SZ, o nieco lepsia mobilizacia nerozhodnutych, vacsia a otvorenejšia podpora zo strany znamych osobnosti...] a SF spolu s Lubkou Trubiniouovou a Olgou Pietruchovou by boli v parlamente, a to este v klube, ktory by bol, podla preferencnych hlasov, vyzeral takto: Martinakova, Tapak, Navratilova, Hurban, Hlavacova, Trubiniouova, Pietruchova, Body. Mne osobne by takyto klub vyhovoval a vnimal by som ho ako najlepsi mozny vysledok [dokonca by v nom mali vacsinu zeny, co je v nasich zemepisnych sirkach unikat]. Opat opakujem, delilo nas od neho ovela menej, ako by sa mohlo zdac z tych chybajucich 1,5 percenta.

Purista, alebo clovek, ktory ma pravo hodit kamenom, moze byt ten, kto vytvori realnu alternativu. Taky sa na Slovensku nenasiel. Preto ma uprimne stve to permanentne hadzanie kamenom do Luby, Misa, Olgy a spol., ktorí urobili maximum toho, co bolo v danej chvíli mozne, s nasadenim vlastnych sil, vo volnom case a za vlastne usporý [ci dokonca pozicky?], ale co je najdolezitejsie, obeťovanim casti svoj nezavislosti. Oni/ony sa obeťovali v tychto volbach, a nie my, ktorí/ktore sme ich trochu podporili a dali im svoj preferencny hlas. Oni/ony museli ziadat o nasu podporu a potom sa za nu este slusne podakovat, nie my.

Nehnevajte sa, priatelia ochranari, zacnam mat z tej nasej komunity pocit absolutnej politickej, ale aj ludskej nedospelosti, nezrelosti a urciteho farizejstva. Poviem to, ako veteran s bezmala 40 rocnou ochranarskou skusenostou, otvorene: najvacsim sklamanim tychto volieb su pre mna ochranari. Vsetci placete/placeme, ze nemame realny politicky vplyv a ked sa niekto doslova obeťuje, aby to aspon trochu zmenil, ideme ho ukamenovat.

S ironickym pozdravom „Len tak dalej“

Mano Huba

7.2 Environmentální organizace navrhují program pro ambiciózní a realistickou Strategii udržitelného rozvoje Evropské unie

Tisková zpráva

Brusel, 3. března 2006

Zelená desítka, koalice environmentálních nevládních organizací zaměřená na politiku EU, zveřejnila dnes široký, dynamický program pro udržitelný rozvoj EU. Jedná se o soubor konkrétních návrhů vyzývající politiky a rozhodující činitele Evropské unie, aby přeměnili Strategii udržitelného rozvoje Evropské unie na ambiciózní, ale dosažitelný plán.

Zásadní podmínkou všech klíčových témat je vytvoření souboru měřitelných cílů – od klimatu a energie, k sociálnímu vyloučení a dopravě – a zrovna tak je důležitá lepší implementace existující environmentální legislativy napříč členskými státy. EU. Ostatní priority návrhu zahrnují: 10% přesun daní od zdanění práce ke zdanění aktivit škodících životnímu prostředí, požadavek na snížení spotřeby nových osobních aut na polovinu během následujících deseti let, který Desítka upřednostňuje před konkurenčním návrhem využití biopaliv a dále také požadavek na zajištění lepší koordinace mezi členskými státy směřující k účinné a koherentní strategii pomoci.

Dnešní návrh Zelené desítky je přímou odpovědí na revizi Strategie udržitelného rozvoje, kterou zveřejnila Komise v prosinci 2005. Tuto revizi vidí environmentální organizace jako pozitivní krok vpřed, i když stále lze v ní najít velký prostor ke zlepšení. Zelená desítka chválí Rakouské předsednictví za organizaci debat ke Strategii udržitelného rozvoje EU na všech zasedáních Rad ministrů před přijetím definitivní verze strategie na Evropském summitu v červnu 2006. Rada ministrů životního prostředí začíná diskusi 9. března.

John Hontelez, generální tajemník Evropské environmentální kanceláře, uvedl: „*Doufáme, že ministři životního prostředí vtisknou strategii ambiciózní charakter a že následující Rady ministrů budou následovat jejich příklad – a doufáme, že tento proces povede k dobrému výsledku v červnu. Program Zelené desítky se snaží podnítit debatu o tom, jak se EU může stát prosperující a sociálně spravedlivou společností, která respektuje únosné kapacity regionu a světa.*“

8 Aktuální adresy a informace o STUŽ

8.1 Předsednictvo

Jméno	Adresa domů	Adresa do práce
<i>Pavel Šremer, prom. biol.</i> předseda pavel.sremer@cenia.cz sremer@seznam.cz	Liškova 633 142 00 Praha 12 tel.: 241 717 987 mobil: 724 967 437	CENIA, Kodaňská 54/10 100 00 Praha 10 tel.: 267 225 336 fax: 271 742 306
<i>Ing. Jiří Dlouhý</i> jiiri.dlouhy@czp.cuni.cz místopředseda	Na Hanspaulce 7 160 00 Praha 6 tel.: 224 320 164 mobil: 603 841 304	Centrum UK pro otázky ŽP U Kříže 8, 158 00 Praha 5 tel.: 251 080 353 fax: 251 620 441
<i>RNDr. Miroslav Martiš, CSc.</i> martis@marabou.cz místopředseda	Mánésova 1087/7 251 01 Říčany tel.: 323 602 450	Lab. ekologie krajiny FLE ČZU 281 63 Kostelec nad Č. l. tel./fax: 321 697 500 martis@knc.czu.cz
<i>Ing. Eva Tyllová</i> eva.tylova@ecn.cz místopředsedkyně	K Hájovně 35 142 00 Praha 4 mobil: 776 088 244	
<i>Ing. Ivan Dejmal</i> dejmal@chello.cz	Kamenická 45 170 00 Praha 7 tel./fax: 233 382 080	
<i>Marcela Křížová</i> Marcela_Krizova@env.cz , makrizova@seznam.cz	Nad Hercovkou 421/22 182 00 Praha 8 –Troja mobil: 777 086 724	MŽP, odbor vnějších vztahů, Vršovická 65, 110 00 Praha 10 tel.: 267 122 562, fax: 267 126 562
<i>RNDr. Jiří Kulich</i> sever@ecn.cz	Středisko ekologické výchovy SEVER 542 26 Horní Maršov tel.: 499 874 280, 499 874 326, fax: 499 874 181	
<i>RNDr. Jiří Nečas</i> JorgeMalTiempo@seznam.cz	Počernická 58 108 00 Praha 10 tel.: 274 773 032 mobil: 732 414 882	Vysoká škola ekonomická Fakulta informatiky a statistiky Katedra matematiky tel.: 224 094 240
<i>PaedDr. Jiří Roth</i> jiiri.roth@worldonline.cz	Jiráskova 4211 430 03 Chomutov tel.: 474 620 843	mobil: 724 754 710
<i>PhDr. Ivan Rynda</i> ivan.rynda@czp.cuni.cz	Brigádníků 149/2957 100 00 Praha 10 tel.: 274 820 828 mobil: 774 530 206	Fakulta humanitních studií UK U Kříže 8, 158 00 Praha 5 tel.: 251 080 354, 251 080 270 fax: 251 620 441
<i>Ing. Ondřej Velek</i> ondrej.velek@ecn.cz	Pod Žvahovem 56, 152 00 Praha 5 tel.: 251 815 870 mobil: 604 334 424	Národní vzdělávací fond o.p.s, Opletalova 25, 110 00 Praha 1, tel: 224 500 586

8.2 Revizní komise

Jméno	Adresa domů	Adresa do práce
Ing. Jaroslav Mejzr předseda jaroslav.mejzr@compexdata.cz	Pštrossova 4 110 00 Praha 1 tel.: 224 910 847	
Ing. Miroslav Punčochář punc@icpf.cas.cz	Petýrkova 1995 148 00 Praha 4 tel.: 272 933 906 mobil: 603996567	AV ČR, Ústav chem. procesů Rozvojová 135 165 02 Praha 6 tel.: 220 390 298 fax: 220 920 661
Ing. Jan Zeman, CSc.		CENIA, Kodaňská 10/54 100 10 Praha 10, tel.: 271 740 867

8.3 Ostatní

Jméno	Adresa
Ing. Eva Vavroušková tajemnice eva.vavrouskova@ecn.cz	Krkonošská 1, 120 00 Praha 2 tel./fax: 222 726 909 mobil: 604 171 921
Dana Kopanicová účetní kopanicova@systemix.cz	Herálecká 1/957, 140 00 Praha 4 tel.: 241 410 138 mobil: 603870930

8.4 Pracovní skupiny

Název	Vedoucí - koordinátor	Kontakt
Pro pražské problémy	Jiřina Juláková	Ve Svahu 1, 147 00 Praha 4 tel: 241 431 844
EIA sekce	Miroslav Martiš	člen předsednictva – viz adresář
Pro ekolog. výchovu	Ivan Rynda, Jiří Kulich	členové předsednictva – viz adresář
Pro dopravu	Jan Zeman	člen revizní komise – viz adresář
Pro ochranu lesů	Ivan Rynda	člen předsednictva – viz adresář
Pro odpady	Miroslav Punčochář	člen předsednictva – viz adresář
Pro IPPC	Pavel Šremer	předseda – viz adresář

8.5 Čestné předsednictvo

Blanka Bohdanová, Doc. MUDr. Martin Bojar, MUDr. Jan Cimický, CSc., Táňa Fischerová, Doc. Ing. Fedor Gál, DrSc., Prof. RNDr. Emil Hadač, RNDr. Mikuláš Huba, CSc., Hazel Henderson, Jaroslav Hutka, Doc. RNDr. Čestmír Jech, CSc., Jiřina Juláková, prom. chem., Jan Kačer, Prof. Dr. Erazim Kohák, RNDr. Ing. Eliška Nováková, DrSc., Prof. Vladimír Srb, Ing. Jaroslav Stoklasa, CSc., Jana Štroblová, Doc. Ing. Josef Vavroušek, CSc., Prof. RNDr. Zdeněk Veselovský, DrSc.

8.5 Zástupci regionálních poboček

Jméno	Adresa domů	Adresa práce
Chomutovská PaedDr Jiří Roth	člen předsednictva – viz adresář předsednictva	
Českolipská PhDr. Miroslav Hudec mhudec@seznam.cz hudecPPP@dmcl.cz Michaela Komersová (adm.) michaela.komersova@cl.mpsv.cz mis.kom@seznam.cz	Střelnice 2286 470 01 Česká Lípa, tel. 487 523 168	Pedagogicko-psychologická poradna, Havlíčková 443, 470 01 Česká Lípa, tel. 487 522 179
Jizerskohorská (prac. skupina) Ing. Zdeněk Joukl z.joukl@iol.cz	č.p. 621, PS22 486 61 Desná II tel.: 483 383 339	
Východočeská Miroslav Petr mirek.petr@email.cz	Jana Masaryka 1322 500 12 Hradec Králové tel.: 495 274 160	VaK a.s. Hradec Králové Víta Nejedlého 893, 500 00 HK tel.: 495 406 102
Karlovarská RNDr. Pavel Žlebek stuzkv@cmail.cz	Mlýnská 58, 360 05 Karlovy Vary mobil: 606 606 599	Západní 22, 360 01 Karlovy Vary Tel.: 353 223 619
Jihočeská Jana Rinkeová jrinkeo@seznam.cz	Varšavská 2744 390 05 Tábor	

8.7 Informace o STUŽ

Společnost pro trvale udržitelný život (STUŽ) je dobrovolná nezisková nevládní organizace (občanské sdružení). Byla založena prvním ministrem životního prostředí Československa Josefem Vavrouškem v roce 1992. STUŽ je zaměřena na zkoumání a vytváření předpokladů trvale udržitelného života na místní, regionální, národní a globální úrovni.

Úřední hodiny předsedy, tajemnice a případně dalších členů předsednictva:

Vždy v úterý (s výjimkou prvního v měsíci) od 17:00 – 19:00 v kanceláři – Centru J.V., Krátká 26, 100 00 Praha 10. Návštěvy prosíme předem ohlásit tajemnici telefonem nebo e-mailem (viz adresář).

Předsednictvo STUŽ zasedá 1. úterý v měsíci od 14,00 hod. zpravidla v místnosti č. 401 v Klubu techniků, Novotného lávka (před seminářem), schůze předsednictva jsou otevřené pro členy STUŽ, kteří zde mají hlas poradní (článek 7.4 stanov STUŽ).

Podmínky členství: Podmínky členství jsou upraveny stanovami STUŽ čl. 6. O členství podle těchto podmínek rozhoduje předsednictvo (výjimečně valné shromáždění) na základě vyplněné přihlášky a případného vyjádření ostatních členů STUŽ. Přihlášky jsou k dispozici u tajemnice a v Centru Josefa Vavrouška. Zápisné činí jednorázově 100,- Kč, členský příspěvek 500,- Kč za rok. Osoby bez vlastního příjmu: zápisné 50,- Kč, členský příspěvek za rok 100,- Kč.

Příspěvek lze uhradit buď přímo v hotovosti tajemnici Evě Vavrouškové např. na úterních besedách, nebo na účet STUŽ - číslo účtu STUŽ: 3944349/0800 u Čs. spořitelny, pobočka Praha 2.

Odesílatel
STUŽ – Společnost pro trvale udržitelný život
Krkonošská 1, 120 00 Praha 2
IČO: 47608277
fax: 222 726 909
e-mail: eva.vavrouskova@ecn.cz
<http://www.stuz.cz>

Zpravodaj STUŽ – vychází podle potřeby jako informační periodikum pro členy STUŽ

Adresa redakce a zasílání příspěvků:

Ing. Eva Vavroušková

Krkonošská 1, 120 00 Praha 2

fax: 222 726 909

e-mail: eva.vavrouskova@ecn.cz

Dáno do tisku: srpen 2006

Titulní strana: ak. malíř Karel Čapek